

KÉPMÁS

2022
05 nőknek és
férfiaknak

”

Az önismeret

ugyanolyan fontos,
mint a babavédő
vitamin szedése.

**CSÁSZÁR-NAGY
NOÉMI**

ÉVES ELŐFIZETÉS: 7 980 FT | 110 RON
EGY SZÁM ÁRA: 895 FT

9 771586 423002

EGÉSZ ÉVRE SZÓLÓ MEGLEPETÉS ÉDESSANYJÁNAK

Ajándékozzon anyák napjára Képmás magazin-előfizetést **20% kedvezménnyel!**

Az akció a 2022. május 9-éig ANYA2022 kuponkóddal regisztrált, belföldi kézbesítésű előfizetésekre érvényes, ha az előfizetési összeg 2022. május 17-ig beérkezik a számlánkra.

 Bővebb információ: kepmas.hu/anyaknapja | elofizetes@kepmas.hu

20 ÉV – 20 AJÁNDÉK AKCIÓ!

A 20 éves Képmás magazin első 20 májusi új előfizetője a badacsonyi Folly Arborétumba szóló családi belépőt és a Képmás kiadó Szörnyek a szobádban című mesekönyvét kapja ajándékba.

Az akció a 2022. május 1. után beérkező új, nyomtatott, belföldi előfizetésekre érvényes, melyeknek díját az előfizető kiegyenlítette.

Előfizetés: www.kepmas.hu/elofizetes | elofizetes@kepmas.hu | 06-1 365-1414

SZÁM KATI • BEKÖSZÖNTŐ

Az anyák napja a narancssárga só-liszt gyurmával betapasztott befőttesüveg az íróasztalon, amelybe pont belefér a játszótéri pitypang. Az anyaság pedig az üveg, amit a szomszédtól kunyeráltál este 9-kor, hogy a reggeli rohanásban darabokra törjön a járdán. Meg a sírástól maszatos arc lenyomata a szemed alatt, mert mit fog szólni Joli néni az oviban, hogy nem viszünk befőttesüveget. És a narancssárga napocska, amit a lányod kedvenc szoknyájára festettél a plecsni, a vázafestés járulékos vesztesége köré.

Az anyák napja az orgona. Sötéten és halványlilán, illatozva, elénekelve, megfestve, papírgolyókból felragasztva. Az anyaság a buzgalom, hogy a buja, de nem vázába való virágokat minél tovább életben tartsuk, friss vizet adunk neki, megtörjük az ágait, levesszük a zsenge szárazakat, akkor is, ha tudjuk, hogy elhervad. Az anyaság az orgonabokor alatti hintaszékben ülő mama, aki unokákat, dédunokákat vár az ölébe.

Az anyák napja ünnep, húslevessel és gyerekszívajjal, műsorral és ropogósra vasalt ingecskékkal, csendes, pókhálós, almáspite-illatú szobába hirtelen betóduló étellel, felvirágozott temetővel. Az anyaság pedig örökre eldöntött, megmásíthatatlan létezés.

CSÁSZÁR-NAGY NOÉMI A CÍMLAPFOTÓZÁSON

Kép: Jónás Jácint

JELENLÉT

22

TANDEM

42

TÜKÖR

46

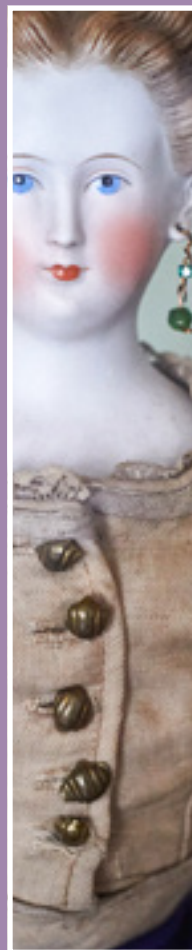
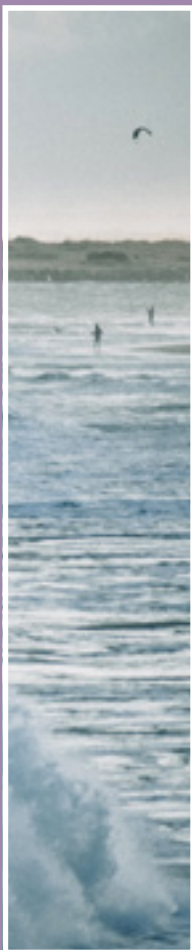
HÁZITREND

66

KIMENŐ

72

IMPRESSZUM

Képmás magazin • Kiadja a Képmás 2002 Kft. • 1012 Budapest, Logodi u. 44./D • Ügyfélszolgálat: 1012 Budapest, Alagút u. 1., I. em. 2. (21-es kapucsengő) • Nyitvatartás: H-Cs 8:30–17:00, P 8:30–14:00 • Tel.: 06-1 365-1414, 06-1 365-1415 • Felelős kiadó: Molnár-Bánffy Kata • E-mail: szerkesztoseg@kepmas.hu • www.kepmas.hu • Bankszámlaszám: 12100011-17723064 Gránit Bank
Főszerkesztő: Szám Kati, szam.katalin@kepmas.hu • Képszerkesztő: Páczai Tamás, paczai.tamas@kepmas.hu • Olvasószerkesztő: Gergely-Baka Ildikó • Korrektúra: Hardy Bea • Címlapfotó: Emmer László • Hátsó borítókép: Páczai Tamás • Arculat, layout, nyomdai előkészítés: Salt Communications Kft. | Nagy István | Balassa Nikoletta | Légár Béla

Hirdetésértékesítés: Péterfy Hajnal | peterfy.hajnal@kepmas.hu • **Előfizethető:** www.kepmas.hu/elfozetes | elfozetes@kepmas.hu, valamint a Magyar Posta hálózatában, és digitális formában: www.digitalstand.hu • **Olvasási nehézséggel küzdők részére:** www.erikkancs.hu • **Erdélyben is belföldi áron fizethet elő:** kepmas.hu/kepmas-magazin-elfozetes-erdely • **Terjesztés:** Urbán András | urban.andras@kepmas.hu
Terjesztő: a Lapker Zrt., a Magyar Posta Zrt. és alternatív terjesztők • Nyomda: EDS Zrínyi Zrt. 2600 Vác, Nádás utca 8. | Felelős vezető: Vágó Attila vezérigazgató • ISSN 1586-4235 • Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az OBSERVER MÉDIAFIGYELŐ KFT. | A hirdetések tartalmáért nem vállalunk felelősséget. • A szerkesztőségi anyagok vírusellenőrzését az **eset** biztonsági programokkal végezzük, amelyet a szoftver magyarországi forgalmazója, a Sicontact Kft. biztosít számunkra. • **Következő számunk 2022. május 31-én jelenik meg.** Szerkesztőségi titkár: Demecs Tímea | demecs.timea@kepmas.hu • Képmás nagykövet program koordinátor: Urbán András | urban.andras@kepmas.hu • Képmás-estek: Fodor Krisztina | fodor.krisztina@kepmas.hu

A kiadvány megjelenését támogatta:

KÉPMÁS

Mi, nők, mind a női klán tagjai vagyunk

Interjú Császár-Nagy Noémivel 6

„A te kis apró mozgalmad óriási változások elindítója lehet”

Interjú Takács-Sánta András humánökológussal 12

LÍVIA BESZÉLGET

Miért kell a konzervatív feminizmus? 16

Örök magányra ítélve
Kínában nincs elég nő ahhoz,
hogymindenki feleséget találjon 18

„A Képmás a hatodik gyerekem” 22

Egy tudós, kalandor hazafi 26

VILÁG-KÉP

Szépség és veszély 30

HULLÁMVASÚT

Babanyál 32

APA, KEZDŐDIK!

Az idegen 33

KETTŐ AZ EGYBEN

Negyvenhét éve tartó tanulmányút 34

Én kérek elnézést!
– A túlzott felelősségvállalásról 38

MÉDIA A CSALÁDÉRT

A fagyispult előtt ácsorgó nemzedék 41

A fagyispult előtt ácsorgó nemzedék 42

LEZSER

Időeltolódás 45

TÜKRÖK

Út befelé, út felfelé 46

SZEMBEFORDÍTOTT TÜKRÖK

Ringató 50

KÖZVILÁGÍTÁS

Én, a barátom 52

EGY TÖRTÉNET, SOK KÉRDÉS

Ahol akarat van, ott út is van 54

HÁZITREND

ZÖLD MOZAIK 58

„A mentális állapotunk attól is függ,
mit eszünk” 62

VÉGY EGY RÉGI RECEPTET!

Mikor van ebédidő? 66

A SZALON

A nagymama padlásától Los Angelesig 68

BIBLIA ÉS IRODALOM

Boldogság 72

TANDEM

KIMENŐ

Ne félj a porcelánbabáktól! 74

A tudomány mindenek felett? 78

Mi kell a sikerhez? 82

Lüktető takaró 84

BIBLIAI TÖRTÉNETEK

Az új módszer 86

Isten nem csak a templomban ügyeletes 88

MÁJUSI KIMENŐ 92

Varázslatos kastélyaink 96

SZÖVEG –
SZÁM KATI

KÉP –
EMMER LÁSZLÓ

SOROZAT –
KÉPMÁS

„Mi, nők, mind a női klán tagjai vagyunk”

Egy beszélgetés **Császár-Nagy Noém**ivel igen alkalmas lehetne a nyugalom megzavarására, még ha anyák napi interjúként is van feltüntetve. Hétköznapi csatáinkban felszínen maradva és olykor lemerülve ugyanis nem feltétlenül jótékony hatású olvasni egy anyáról, aki öt gyermeket felnevelt, aki tudományos és pszichoterapeuta-karriert visz, a gyerekei is kiemelkedően sikeresek, a férjével és az édesanyjával mintaszerű a kapcsolata, a haja és a sminkje mindig rendben, és állandóan mosolyog. Remélem, nem bánják, ha ezeket elismerve, nem is erről szól ez a cikk. Hanem például a példaképekről, akiknek nem az árnyékában, hanem az oltalmában jó növekedni.

◆ – **Az édesanyád, prof. dr. Bagdy Emőke, akit a szakmában is követtél, mindig a példaképed volt?**

– Igen, részben igen, de az, hogy ő „dr. Bagdy Emőke” is, nem pedig „csak a mama”, nem azonnal tudatosult. Ő sajátos módon a szakmában is „a mama” maradt, mert amikor már nagybacska voltam, és a nyarakat a Lipóton (az egykori Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézetben – a szerk.) töltöttem, ott is mamának hívtam, így ez az elnevezés „ráragadt”. Ha Magyarországon a pszichológiában valaki a „mamát” említi, Bagdy Emőkére gondol.

– Mit csináltál ott gyerekként?

– Bementem a gyerekosztályra, és a gyerekekkel játszottam, ott voltam a laboratóriumában, ezt úgy hívták, hogy Klinikai Pszichológiai Laboratórium, ahol tanulgattam, tesztekét csináltam, játszottam, rajzoltam. Annak idején a nyári szünetekre nem mindig tudták hova passzolni a gyerekeket. Űszótáborban voltunk az ikertestvéremmel mondjuk 6-8 hetet, de maradt még a vakációból, és akkor inkább a mama mellett szerettem lenni. A Lipót különleges hely volt, hatalmas, csodálatos parkkal, nagyszerű élményekkel.

– Az ikertestvéred is ott volt veled?

– Nem. Zsolti szívesebben ment a fiúkkal játszótérre, ideoda, biciklivel, rollerrel, jobban szerette a sporttáborokat.

– Nem érezte édesanyád, hogy egy gyerek számára szokatlan, esetleg veszélyes közeg a pszichiátria, egy zárt intézet?

– Nem. A Lipót jó hely volt. A szakma fellegvára. Inkább az utca veszélyes, ahol vizsgálatlanul bármiféle emberek sétálnak. Bent sose féltem. Mama terhesen is dolgozott, és akkor is a pszichiátrián volt, amikor elfolyt a magzatvíze. A pszichotikus betegek nagy szeretettel vették őt körül a terhesség alatt is, én már az anyaméhben is pszichiátriai betegek hangját hallottam, talán éreztem, hogy hozzáérnek a hasához is, mert nagyon nagy szeretet van az ilyen betegekben, például a skizofrénekben. Nagyon tudnak óvni, mélyen átérzik, hogy egy nő babát vár. Ezzel kapcsolatban csak jó tapasztalatom volt. Ott rehabilitációs munkafoglalkozások is voltak, tehát a liftestől a büfésen át mindenki gyógyulóban lévő beteg volt. Fehér köpenyben nyomkodta a liftgombot, de előfordult, hogy pizsamában is láttam őt korábban valamelyik osztályon. Az a hely egy csodálatos létesítmény volt. A szakmai oldala is, az emberi oldala is. A konferenciákon is ott voltam mama mellett, ha lehetett. Én nem akartam pszichológus lenni, csak vele akartam lenni. Most, hogy veled dolgozom, nem sok napot tudnék felsorolni az életemből, amikor nem voltunk együtt. Jogász akartam lenni egész életemben, pontosabban bírót. Otthon sok könyvvel voltunk körülveve, csak a pszichológiai könyvtárunk 6-8 ezer kötetes volt, de mindenhez hozzáfértem otthon, jogi könyvekhez is. Talán bírót is lettem volna, ha nem indulok az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyen pszichológiából. Az édesapám belgyógyász-reumatológus főorvos volt, a hazai pszichoszomatikus orvoslás megalapítója, szóval az anyatejjel szívtam magamba

a pszichológiát és az egészségügyet. Első lettem az OKTV-n, és ezzel be is jutottam az egyetemre.

– Nem nyomasztott a szüleid sikere és esetleges kimondatlan elvárása? Lázadtál ez ellen?

– Abba nőttem bele, hogy elismert szakemberek, jönnek hozzánk a betegek, a tanítványok. Akkoriban nem volt annyira legális és intézményes a pszichológia, egymást tanították, pszichoterápiás hétvégéket tartottak lakásokban. Valaki elment egy konferenciára, aztán összehívta a barátait, a kollégáit, és elmesélte, mit tanult. Sose kellett velem tanulni, mindig kitűnő voltam, ez nem okozott gondot. Persze, ha az édesapád a híres Einstein, akkor azért nyilván ciki, ha nem tanulsz. De a tanulás, a munka ellen sosem lázadtam.

– Akkor mi ellen?

– Elsősorban talán az ellen az életforma ellen, hogy ennyire sokat áldoztak a szüleim a betegek, a tanítványokra, az ügyekre, és kevés idejük maradt ránk és a szabadidőre. Kislány koromban tetszett, ha egy anyuka háziasszony, süt-főz, otthon van, nem megy dolgozni, hanem olyan, mint a viceházmester, aki a nagy kötényével rottyogatja a lecsót, mert milyen jó lehet a gyerekeknek, hogy minden nap otthon van az anyukája.

– Szóval megtartottál minden elvárást, amit „a mama” mintaként átadott: a komoly tudományos munkát, a betegekkel való lelkiismeretes foglalkozást, az állandó tanulást, mindezt a családdal – te már ötgyerekesként –, és ehhez jött még a viceházmester?

– Valójában nem is a viceházmester. Nagyon sokat köszönhetek egy gondozó néninknek, Emmi néni-nek, aki már akkor is hetven plusz volt, amikor hozzánk jött. Akkor 2-3 évesek voltunk az ikertestvéremmel, és egész a serdülőkorunkig velünk volt. Azért teszem többes számba, mert iker vagyok, nekem nincs életkorom, hanem életkorunk van, nincs születésnapom, hanem születésnapunk van. Már fogantatásom óta, sejtként sem voltam egyedül. Én nem is tudom, mi az, hogy egyedül. Szóval Emmi néni igazi, klasszikus polgárleány volt, tünemény nő, végtelen precizitással. Ő volt a nagymama, mert az anyai nagyszüleink messze laktak, kitelepítették őket a második világháborúban mint református lelkész családot, édesapám szülei meg nem éltek. Emmi néni nagyon jól beosztotta az idejét, mindennap főzött, járt kozmetikába, pedikűröshöz, a haja mindig rendben volt, elegánsan öltözött, de otthon átvette a kis kötényt, mert

nem koszoljuk össze a szép ruhánkat. Mama pedig a mindig hihetetlenül fiatal, lendületes, okos, híres anyukám, aki megmutatta, hogy szerepeljünk, tanuljunk, nyelvizsgáljunk, habilitáljunk. Nekem ebből a két emberből van a női identitásom összepakolva.

– Annak ellenére, hogy úgy érzed, több együttléte igényeltetek volna, mégis nagyon közel vagytok ma is egymáshoz. Mi ennek a titka?

– Hát az édesanyám személyisége. Szerintem ő a titok. Anyukám, aki nagyon várt, nem tudta, hogy ikrei lesznek, imádkozott, hogy lánya legyen, tudta a nevemet, és az élete álma teljesült azzal, hogy megszülettem. Rajongó szeretettel szeretett. Nem az idő mennyisége volt a fontos, amit velem töltött, hanem a minőségi idő, hogy amit adott, azt a maga módján maximálisan tette.

– Nagyon fontos, hogy felnőttként meg tudod fogalmazni a kritikát, de empatikusan meg is tudod érteni mindazt, amit átkeretezel. Sokan akadunk el valahol ebben a folyamatban.

– Én sok ezer órát jártam önismeretre. Aki pszichoterapeuta akar lenni, alsó hangon 250 óra terápiát kell elvégezzen, de én ennél jóval többet foglalkoztam a családommal, az őseimmel, az anyukámmal való kapcsolattal. Vele közösen is, tandem módszerrel, ezért is tudunk jól együtt dolgozni, mert külön tudjuk választani az érzelmi és a szakmai kapcsolatunkat. Én a szervező, adminisztratív dolgokban vagyok jó, ő meg nagyon jól tud reprezentálni, a személyiségével elvarázsolja az embereket, olyan, mint egy királynő. Én vagyok a háttér. Fél szavakból megértjük egymást, ugyanúgy gondolkodunk bizonyos értelemben. Nyilván kellett azon dolgozni, hogy ne ugyanolyan sorsot vigyek, mint az övé.

– Írtál egy könyvet *Babavágyó* címmel, abban alaposan végigveszed a reprodukciós képesség testi-lelki okait, a különböző segítő módszereket. Mit gondolsz, mennyire és miért fontos egy leendő anyának megértenie, és ha kell, rendeznie az édesanyjával való kapcsolatát?

– Amikor gyermek születik, család születik. Már a terhesség alatt megjelenik az anyával kapcsolatos érzelmi kérdés feldolgozatlansága, ahogy a férjjel, a férfiakkal, az apával kapcsolatos problémák is, akkor is, ha az illető nem akarja. Egy ideig meg lehet tenni, hogy nem foglalkozunk a lelkünkkel, a gyerekkorunkkal, de a terhesség ezeket a témákat elő fogja hozni. Olyan, mint a serdülőkor, nagyon kiélezi a konfliktusokat, részben neurohormonális

okokból. Ha legalább és legkésőbb a babavárás alatt dolgozunk ezeken a kérdéseken, akkor nem a saját sérelmeinket delegáljuk a gyermekeinkbe. Az önismereti felkészülést a baba fogadására ugyanolyan fontos, mint a babavédő vitamin szedése. Őt mi akarjuk, teszünk érte, hogy legyen, megérdemli azt a tiszteletet, amit egy vendég, hogy felkészülők a fogadására. És ez nem a bútorvásárlásban, nem a materiális feltételek kialakításában merül ki, a belső érzelmi feltételek kialakítása a fontos.

– Amikor először készültél az anyaságra, mi volt számodra a legfontosabb dolog, amit jól akartál csinálni?

– Az egyik, hogy legyen köztünk kapcsolat, tehát hogy jól kommunikáljak a gyermekemmel már akkor, amikor a szívem alatt van: doboltam, és ő visszaruogosott ritmusban, jó ritmusérzéke volt. A mi időnkben már lehetett tudni a gyerek nemét a tizenhatodik héten, akkor már tudtam a nevén szólítani. A másik, hogy úgy készültem, hogy fájdalommentes, hipnózisos szülés lesz, megtanultam a gyakorlatokat, amelyek által befelé tudok fordulni, és a vajúdás időszakában tompítani tudom a fájdalom érzését, viszont az összehúzódasokat, a kontrakciókat érzem.

– Ez sikerült?

– Igen. Egy vajúdás sose könnyű, de sokat segített például, hogy az egyik terhességemnél szüléskor, hipnózisban láttam, hogy gond van a babával, rögtön szóltam az orvosnak, hogy azt gondolom, hogy cselekedni kell, és ezt a CTG akkor még nem jelezte. Igazam volt, a gyerek lila volt, elakadt a torka a köldökzsinórban. A belső imaginatív képek előhívása hipnózisban lehetséges, ha felkészülsz rá.

– Manapság sajnos a szülők 50-60 százaléka elvált, sok az egyedülálló anya, második-harmadik családok jönnek létre. Mit javasolsz a számukra?

– Nagyon nem mindegy, hogy felkészülünk-e arra, hogy mozaikcsaládban leszünk mostohák, édesanyák, nevelőanyák. Minden elvárástól mentesen a tolerancia maximumával kell viszonyulni azokhoz a gyermekekhez, akiket a másik hoz magával. Különösen, ha egy fedél alá kerülünk, ráadásul van esetleg „a te gyereked, az én gyerekem és a mi gyerekünk” helyzet. A család lényege a szeretet. Ha azzal a szeretettel tudunk odafordulni a párunkhoz, a hozott gyermekekhez és a sajátunkhoz, ami a tőlünk kitelő maximum, nagy bajt nem csinálhatunk, de azért ehhez végtelen emelkedettség, finomság, intelligencia és felkészültség kell. Minta lehet Mária és József családja. Hiszen József kapott egy fiúgyermeket,

Fontos, hogy az anya-gyerek kapcsolat jó legyen, korrigált legyen és főként: legyen.

akit nem ő nemzett, és nem üldözte el Máriát. Jó, megfordult a fejében, de aztán éjjel megjelent neki a Szentlélek, és rendeződtek a gondolatai. Pedig a serdülő Krisztus emlékeztette is őt, amikor a templomban találták meg a rabbik között: „Nekem Atyám dolgaival kell foglalkoznom” – értsd ez alatt ezt is: „aki pedig nem te vagy, József”. 2022 évvel ezelőtt József fantasztikus szívvel tudott viszonyulni ehhez a gyermekhez, aki nem segítette az ő ácsmunkáját, a családját, „otthagyták őket”, tette azt, ami a sorsa volt. Ő az Isten fia volt. Szóval a mintaértékű mozaikcsalád Isten fiának a családja. Megtehette volna a Teremtő, aki ezt a történetet alkotta, hogy azt írja a történetben, hogy „és megszületik a fiam egy földi apától és anyától”, vagy bármi mást is kitalálhatott volna, de nem. Azt mondja, hogy „szeresd a felebarátodat úgy, mint önmagadat”. Szeresd a feleséged gyermekét, úgy, mint a sajátodat, ugyanúgy, mint önmagadat. Akik mozaikcsaládban élnek, könnyebb dolguk van, ha úgy látják, hogy ez nem átok, hanem ajándék, amivel lehet úgy élni, mint József tette, és lehet vele nagyon csúnyán vissza is élni, mert nem könnyű helyzet.

– A mi korosztályunk szülei jó esetben még élnek, és a gyerekek is elkezdték a saját családjukat építeni. Amikor jönnek az unokák, ismét nagyobb szükség lesz ránk, ugyanakkor mi a felmenőinket is szeretnénk segíteni, mindezt még aktív munka mellett. Mi ebben a jó arány?

– Az ötvenesek klubja az a szendvics generáció, aki még a szüleiért is nagyon sokat kell hogy tegyen, akár anyagilag

is, és még a gyermekeinkről is ugyanilyen módon kell gondoskodnunk, mert nélkülünk nem tudnak továbbtanulni, lakáshoz jutni stb. Az érzelmi oldalon ugyanígy két felé kell teljesítenünk. Ha olyan szülő-gyerek kapcsolatról beszélünk, ahol a szülő elvárta az extra törődést, a generációosan fölfelé irányuló gondoskodást, akkor ez idővel csak nehezebb lesz. Holott ez nem egészséges, mert lefelé, a kisebbek, a fiatalabbak felé tartozunk kötelességgel, azaz a gyermekünk felé van főként kötelezettségünk, és nem a szüleink felé. Ha szinte gyermekké válik a szülő, és azt várja, hogy lecserélje a lánya, fia a saját gyermekét őrá, az nagy probléma, de ez már egy évtizedeken át végigvitt kapcsolati zavar, amit már csak tovább lehet fokozni azzal, hogy a szülő idős és beteg. Tehát, amikor még a szüleink annyira fiatalok, hogy ez lehetséges, érdemes a kapcsolatot velük rendezni. Nem használ az anya-fiú kapcsolatnak, ha a fiúnak olyan ápolási feladatai vannak, amelyek tabusértőek, vagy ha csak az a jó, ha például a lánya takarít ki egy anyának. Baj, ha egy szülő ezt engedi, elvárja, és nem azt mondja, hogy az ápoló, vagy ha van rá mód, egy takarító majd ezt megteszi, mert a gyermekével való kapcsolat fontosabb számára. Jó, ha egy szülő megpróbál minél inkább autonóm maradni és tisztelettel lenni a gyermeke iránt, mert érte van dolga, gondja, felelőssége, akkor is, ha 100 éves. De ez egy élet munkája, hogy ilyen kapcsolatban legyünk a szüleinkkel, és ez nem azt jelenti, hogy elhanyagoljuk őket. Nekem szerencsém van, mert édesanyám fiatal, nem a biológiai korát tekintve, hanem az aktivitását nézve, és alapvetően független.

Azáltal, hogy megnőtt az emberi életkor, sokszor 50-60 éves embereknek 80-90 éves szüleik vannak, szóval az élethossz megnyúlásával új problémák jelentek meg. Például a nagyon idős korúaknak is ugyanolyan intellektuális igényeik vannak, sőt akár szeretnének pár órában dolgozni is. Japánban ez már valós, komplex probléma, mert ott az átlagéletkor is magas.

– Mennyire fontos beilleszkedni a felmenőink kapcsolatába ahhoz, hogy megtaláljuk a helyünket, a nő szerepünket?

– A dédmama, a nagymama, az anya, a leánya, annak a gyermeke, az unokája, dédunokája erőteljes érzelmi, spirituális kapcsolatban, ha úgy tetszik, a mitokondriális DNS-en keresztül is genetikai kapcsolatban áll. Ez a női klán. Ezt ki is fejezték a régi szertartások, a keresztesség is, kifejezte a névadás, amikor már nem élő felmenők nevét adták második névnek. Amikor egy leány eléri a felnőttiséget, megjön a havi ciklusa, jó, ha ezt megünnepeli

a család, és ennek ad egy értéket. Például az apa egy kis ékszerrel megajándékozta a lányát, és kifejezi, hogy mostantól én már nem úgy ölelgetlek téged, mint eddig, de azért ugyanúgy szeretlek. Jó visszahozni a beavatási szertartásokat az életünkbe, kifejezve, hogy a gyermekből, a kicsi lányból nagylány lett, felnőtt, aztán asszony, feleség, vagyis rásegítjük a gyermekeinket a nőiség fonálára, és ugyanez a fiúkkal is fontos, akár a közös horgászás, vadászás, futballozás, fiús kártyázás, a nagypapával való beszélgetések, amikor a fiús dolgokat meghányják-vetik, vagy apa megtanítja autót vezetni a fiát. Ezek által a férfi klán tud erősödni. Sok kultúrában a nevet is úgy adják, hogy benne van, az illető kinek a fia.

– Anyaként és a lányaim anyává válását figyelve sokszor éreztem azt, hogy az igazi önazonosságot akkor találjuk meg, amikor nemcsak a felmenőink szálán „lengedezünk”, hanem kapcsolódunk a gyermekünkhöz is. Mintha ez a két szál rögzítene igazán.

– Valahogy így van azoknál a nőknél, akik felkészültek a női identitás fejlődésének azon szakaszára, amikor a felelősségvállalás, a munkaképesség és szeretetképesség lesz a meghatározó. Jó esetben ez megtörténik 25 éves korig, ezek a felnőtté válás kritériumai. Ekkor a nők és a férfiak igénylik, hogy felelősséget vállalhassanak valakiért, akihez tudnak kötődni, akiért munkát is tudnak végezni. Ekkor a gyermek megkoronázza a párjukkal való kapcsolatot. Ha ez biológiailag nem sikerül, akkor vannak más utak, de az utódlás mindig is fontos kérdés volt, nem csak a királyoknak, a bibliai történetek is mind erről szólnak. A magtalanság probléma, az anyává válás pedig maga a megdicsőülés. A katolikus vallás is központi helyre tette az anyát, és az édesanya valóban mindannyiunk számára a szeretet alapját jelenti, az egész világról alkotott kép lényegét, a biztonsághoz való viszonyt, és egy életre meghatározza a kötődést és a kapcsolati mintákat. Tehát ha valakinek ez sérül, akkor a világ maga sérül. Ezért a legfontosabb, hogy az anya-gyerek kapcsolat jó legyen, javított legyen, korrigált legyen és főként: legyen.

– És a jó anyákból jó nagymamák lesznek?

– Jobb nagymamák lesznek, merthogy még a legvaskalaposabb személyiségkutatások is – amelyek csak kérdőíveket használnak, és számokban látják az embert – megállapították, hogy a személyiség az életkorral javul: egyre szeledebbek, egyre kedvesebbek, egyre szociálisabbak és türelmesebbek vagyunk, ahogy öregszenek. Ezért mindig sokkal jobb egy nő nagymamának, mint anyának. ♦

SZÖVEG –
SZILÁGYI DIÁNA

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

A te kis apró mozgalmad óriási változások elindítója lehet

Az ökológiai válság évről évre mélyül, ám még mindig reális az esély egy alapvetően békés zöld fordulatra. Ez azonban elképzelhetetlen mélyreható kulturális változások nélkül, amihez pedig kulcsfontosságú a helyi közösségek újrafelfedezése. Takács-Sánta András humánökológussal, az ELTE docensével beszélgettünk.

Takács-Sánta András (1974) egyetemi docens, az ELTE Humánökológia mesterszakának igazgatója, a Kisközösségi Program szakmai vezetője. Mintegy 25 éve tanítja és kutatja az ember környezetátalakító tevékenységéből fakadó problémákat, és főként a kiütethezőségeket az ökológiai válságból.

- ◆ **– Biológusból lettél humánökológus. Miért kezdett el érdekelni az ember környezetátalakító tevékenysége és az ebből visszaható környezeti problémák társadalmi következményei?**
  - Kisgyerekkoromtól nagyon szeretem az állatokat, így először az érintett meg nagyon, amikor tudomást szereztem arról, hogy milyen gyors ütemben pusztítjuk az élővilágot. Ez valamikor középiskola elején lehetett, a rendszerváltás időszakában, amikor a környezet- és természetvédelem elég hangsúlyos téma volt, számtalan kiadvány jelent meg, a médiában is sokat lehetett ilyesmiről olvasni, hallani akkoriban. Ezáltal az is világossá vált számomra, hogy nemcsak más élőlények vannak veszélyben, hanem mi, emberek is, a mi életünk minősége. Olyan egyetemi szakok, mint például humánökológia vagy környezettudomány, akkoriban még nem léteztek. Így

az ELTE biológus szakára mentem, mert ott legalább ökológiát lehetett tanulni – még ha ez a terület akkortájt nem is helyezte az embert vizsgálódásai középpontjába. Ám amint fölvettem a doktori iskolába, onnantól már csak humánökológiával foglalkoztam: azzal az új tudományterülettel, amely bolygónk emberi átalakításával foglalkozik. Ezt kezdtem tanítani az egyetemen, majd egy idő után már annak falain kívül is: tizenkét éve tartok humánökológia-tanfolyamot mindenkinek, aki szeretne többet megtudni az ökológiai válságról és a kiút lehetőségekről.

– Ma is a biológiai sokszínűség csökkenését látod a legnagyobb ökológiai problémának?

– A globális éghajlatváltozás mellett ez a legsúlyosabb probléma, már csak azért is, mert ezek azok a környezeti gondok, amelyekkel nem igazán tudtunk eddig mit kezdeni – ellentétben például az ózonsztrépa elvékonyodásával. A klímaváltozás témájával csak később kezdtem komolyabban foglalkozni: az IPCC (az ENSZ Éghajlatváltozási Kormányközi Testülete) 2001-es jelentése annyira megdöbbentett, hogy egy részét lefordítottam magyarra, és ez lett a vezető anyaga az általam szerkesztett *Éghajlatváltozás a világban és Magyarországon* című kötetnek.

– Ha már a fordítást említed, pár hete tudományos fórumon meglepődve hallottam a „fenntartható fejlődés” kifejezést, ami paradoxnak hatott, hisz ma már tudott, a környezeti problémák gyökere épp az, hogy amit csinálunk, az nem fenntartható. Ezt a kifejezést használja még a szakirodalom?

– Használja, de érezhetően kezd kikopni. A fő probléma ezzel a kifejezéssel, hogy kiüresedett: túl sok mindent lehet alatta érteni. Olyannyira, hogy néha csupán fenntartható gazdasági növekedést jelent, azaz megfosztják minden ökológiai jelentéstartalmától. De megjelentek helyette új divatkifejezések, mint a „zöldgazdaság” vagy a „körkörös gazdaság”. A probléma mindegyikkel ugyanaz: nem mondják ki egyértelműen, hogy korlátaink vannak, hogy határokat kell húzni, a növekedést le kell állítani, mert a termelés-fogyasztás vég nélküli bővítése ökológiai katasztrófához vezet.

– Ennek ellenére mégsem tudunk a GDP-től, mint a jólét szinte kizárólagos mérőszámától eltekinteni...

– Lassan ez is változik, sok helyen a világban léteznek törekvések arra, hogyan haladhatjuk meg az indokolatlanul fetisizált GDP-t. Ha azt hisszük, hogy a társadalom jóléte, az emberek boldogsága nem múlik máson, mint hogy mennyi árut és szolgáltatást vásárolunk, az nyilvánvaló tévedés. Természetesen függ a jólétünk a gazdaság által előállított anyagi javaktól is, ám a kutatások alapján igen alacsonyan van az a fogyasztási szint, ami fölött már sokkal inkább más tényezőknél múlik az elégedettségünk az étellel: többek között az emberi kapcsolataink minőségén, az értelmes elfoglaltságokkal eltöltött időn, hogy egészséges környezetben élünk-e, illetve hogy milyen a kapcsolatunk más élőlényekkel

vagy a transzcendenssel. Itthon az emberek többsége az alapvető létszükségletekből nem szenved hiányt, így már nem sokat ad hozzá a jólléthez egy nagyobb ház, egy újabb autó vagy egy távolabbi nyaralás. A GDP alternatívái közül a legismertebb talán a Happy Planet Index (Boldog Bolygó Mutató), ami egy összetettebb mérőszám: kiszámításakor az ökológiai lábnyomot, az egészséget és a boldogságot veszik figyelembe.

– Minden más téren is nagyon lassú a változás, beszélgetünk az ökológiai válságról, kezd bekerülni a köztudatba a téma – de van-e ennyi időnk? A klímaváltozásnak már érzékelhető jelei vannak, tömeges fajkihalás közepén vagyunk.

– Azt nyilván nem tudjuk, hogy pontosan mennyi időnk van. A múlt század hatvanas-hetvenes éveiben döbbenünk rá, hogy mit művelünk a bolygónkkal. Fél évszázad telt el azóta, sok korrekció, kisebb irányváltások történtek ezalatt, de nagyjából ugyanarra megyünk, mint ötven éve, ugyanazok a fő értékeink és az alapvető meggyőződéseink, a nagy kulturális változás és az ebből következő ökológiai fordulat egyelőre várat magára.

– Mennyire lehetünk elégedettek ezekkel a kis változásokkal?

– Sok mindent megteszünk az uralkodó kultúrán belül, egy sor kapitalizmuskonform cselekvést. Leginkább technikai megoldásokat: erősen hiszünk abban, hogy minden gondot megoldunk környezetkímélő technológiákkal. Olyasmiket teszünk, amivel nem kérdőjelezzük meg a gazdasági növekedést, a profitközpontúságot, a globális, kapitalista piacgazdaságot. Azonban egyre több jel mutat arra, hogy az uralkodó kultúrán belül maradó változtatások nem elegendők. Most egy nagy kanyart kellene bevennünk, át kellene váltanunk egy teljesen más gondolkodásmódra és egy teljesen más társadalmi-gazdasági berendezkedésre. Gyökeres átalakításra van szükség, le kellene ásnunk gondolkodásunk mélyéig, és fölépíteni egy teljesen eltérő alapokon nyugvó rendszert. Ami az együttműködést, a szolidaritást helyezi előtérbe a részvétlen profitközpontúsággal szemben. Ez a változás kényszerűen lassú, évtizedek alatt mehet csak végbe, ugyanakkor már zajlik. Magyarországon is léteznek olyan kezdeményezések, amelyek új alapokon akarják fölépíteni a társadalmat és benne a gazdaságot, nem a profitközpontú, nagy léptékű, technologiaigényes

Sok helyen a világban léteznek törekvések arra, hogyan haladhatjuk meg az indokolatlanul fetisizált GDP-t.

megoldásokat favorizálják, hanem az ökológiai gondolkodásnak megfelelőeket: a bevásárlóközösségektől kezdve – jómagam is szervezője vagyok egy ilyennek, a Vértesi Kamrának – a szívességbankokon és az adományboltokon át a kerékpározást népszerűsítő mozgalmakig számos jó példát említhetünk.

– Hogy látod ezt megvalósíthatónak? Szívesen vásárolunk kávét, csokoládét vagy banánt, amiknek a szállításuk iszonyatos környezetterheléssel jár, sokan vágnak pálmafás tengerpartokra, és akkor még a legnagyobb gazdasági szereplők motivátlanságáról nem is beszéltem.

– Bármennyire is stabilnak tűnik olykor, a kultúra változatható. Ha azt mondjuk, hogy nem az, azzal csak hárítunk: az ember ilyen, és nem is lehet más, mert ez fakad belőle genetikailag. Ám a történettudománynak és a kulturális antropológiának hála tudjuk, hogy ez nem igaz, hiszen ismerünk rengeteg, a miénktől gyökeresen eltérő kultúrát. Tőlünk genetikailag szinte semmiben sem különböző emberek nem egyszer a miénktől alapvetően különböző gondolkodásmódot és társadalmi berendezkedést hoztak létre. Az egy másik kérdés, hogy milyen társadalmi szereplők tudnának ma elindítani egy ilyen változást. Az államok kormányzatai és a nagyvállalatok, vagyis a jelenleg a legnagyobb hatalommal bíró szereplők biztosan nem lesznek zászlóvivői az ökológiai fordulatnak, ők a status quo fenntartásában érdekeltek inkább. Az egymástól elszigetelt egyének pedig alig képesek bele-szólni a döntésekbe. A társadalmi atomizáció az egyik

legnagyobb gátja annak, hogy ökológiailag fenntartható társadalmakat alakítsunk ki. Amint az emberek újra együtt tudnak működni, közösségeket tudnak alkotni, onnantól együtt már sokkal nagyobb erejük, hatalmuk van, és alulról indulva föl lehet építeni egy új rendszert. 2008-ban elindítottam a Kisközösségi Programot, amelynek fő célja, hogy minél több ökológikus helyi közösség jöjjön létre a Kárpát-medencében, bármekkora településen, aprófalvaktól a fővárosig. Ezek lehetnek bevásárlóközösségek, helyi természetvédelmi csoportok, eszközmegosztásra vagy hulladékcsökkentésre szerveződő közösségek és így tovább. De leginkább olyanok, amelyek egyszerre törekednek több ilyesféle változásra, azaz egy komplex életmód-alternatíva megvalósítása a céljuk. Ez utóbbi közösségeket igyekszünk összekapcsolni immár négy éve Új Koma Háló néven. E hálózat révén a kezdeményezések tapasztalatcserével is segíthetik egymást, ráadásul tagjaik látják, hogy nincsenek egyedül. Kiutak.hu oldalon folyamatosan bővülő cselekvési tippeket adunk mindazoknak, akik helyi közösségekben igyekeznek tenni az ökológiai válság ellen.

– Környezettudatos kisközösségeket működtetni mekkora energiabefektetést igényel a családoktól? Neked is van két kisfiad és egy kislányod...

– Az időhiány folyamatosan fölmerül, ezért sokan alternatív megélhetési utakat keresnek, például közösségi vállalkozásba fognak, vagy gazdálkodni kezdenek. Fogyasztáscsökkentés és mértékletességet eleve feltételez az ökológikus gondolkodásmód. Az emberek többsége nem élvezi a munkáját, és csak azért végzi, hogy legyen megélhetése. Rengeteg időt töltünk pénzkereső munkával, az ébren töltött óráink nagyjából felét. Ezért valami olyasmit volna jó csinálnunk, amit élvezünk, és ami nemcsak a pénzről szól, aminek magasabb rendű értelmét is látjuk, amivel tudunk másoknak segíteni, jobba tesszük a világot. A munkánkat erről is kellene szólnia. A jelenlegi gazdasági berendezkedésben a munkavállalók nagy része pénzért cserébe eladja a képességeit, a munkaerejét, az idejét egy cégnek, amelyhez semmi köze. Csak azért, hogy meg tudjon élni. Aligha túlzás ezt bérrabszolgaságnak nevezni.

– Jól ismered a gyorsan súlyosbodó környezeti problémákat, és mégis egy lassan kibontakozó megoldási lehetőséget építgatsz. Sosem aggódsz, nem bénít meg a félelem?

– Évről évre egyre súlyosabb a helyzet, és egyre csökken az esélye egy békés átmenetnek egy ökológiailag fenntarthatóbb világba. Sokakat érthető szorongással tölt el mindez. Én másféle alkat vagyok, illetve mivel főképp a kiutakkal foglalkozom, sok biztató kezdeményezést látok itthon is, továbbá sok olyan emberrel találkozom, akik nemcsak hisznek a békés átmenetben, hanem tesznek is érte. Egyfelől azt látjuk, hogy itt ez a megdönthetetlennek tűnő globális kapitalista rendszer, másfelől viszont minden világrend összeomlik egyszer, és ez a rendszer sem lesz örök életű, bőven látszanak már rajta a repedések. A piaci-fogyasztói kultúra bomlásnak indult, és jön helyette valami más. Arra kell törekednünk, hogy az új kultúra az ökológiai fenntarthatóság szempontjából is jobb legyen a réginél. A közelmúltban elhunyt Immanuel Wallerstein, aki az egyik legtekintélyesebb kritikai társadalomtudós volt, azt tanította, hogy egy átmenti világállapotban élünk. Márpedig ilyenkor különösen számítanak a társadalmi akciók, és nem tudhatod, hogy nem épp a te picike cselekedetedből következik-e majd egy nagy társadalmi változás. Jól bizonyítja ezt Greta Thunberg esete, akinek a képzeletét biztosan fölülmulta, ami vele történt. 2018. augusztus 20-án kiült a stockholmi parlament lépcsőjére egy béna kis táblácskával, iskolai sztrájk a klímáért felirattal, és 2019. március 15-én már több millió ember tüntetett ugyanezzel a céllal a világ nagyvárosaiban. Ha a Covid nem szól közbe, akkor ez a mozgalom ma talán még sokkal erőteljesebb volna. Az éghajlatváltozás nyilván nem állt meg ennyitől, de már az is egy fontos eredmény, hogy jóval többet beszélünk erről a kérdésről, ebben pedig Gretának nem kis szerepe volt. Évszázados gondolkodási sémáknak és évszázados intézményeknek kell megváltozniuk, úgyhogy villámgyors eredményt ne várjunk. Ám a Wallerstein által említett, a káoszelméletből ismert pillangóhatás mégiscsak megvalósult itt: egy picike pillangó szárny-csapásaitól hatalmas vihar keletkezett. Lehet Gretát kritizálni, én is tudnám, de nem a személye az érdekes, hanem az, hogy bármelyikünkkel megeshet, ami vele. Lehetsz te is nagy hatású pillangó. A te kis apró mozgalmad, cselekvésed óriási változások elindítója lehet ebben a nagyon képlékeny világhelyzetben. Engem leginkább ez tölt el reménnyel. ♦

Lívia beszélget

Horváth Júlia Borbála íróval,
kulturális antropológussal

MIÉRT KELL A KONZERVATÍV FEMINIZMUS?

Konzervatív feminizmus. Sokak szerint ez fából vaskarika, ami nem is létezhet. Miért van mégis? Beszélgetőtársam, akivel együtt választ keresünk, hosszú évek óta a konzervatív feminizmus nézőpontjából kutat és ír könyveket, cikkeket.

- ♦ – Egyik világnézeti oldalon se arat egyértelmű sikert a konzervatív feminizmus. A progresszív feministák azért nem ismerik el a létjogosultságát, mert szerintük egy konzervatív nőmozgalom nem lehet haladó, nem tudhatja igazán, mire van szükségük a nőknek; konzervatív nézőpontból pedig a feminizmus eleve gyanús baloldali kezdeményezés, amelynek sok rossz irányú társadalmi befolyást tulajdonítanak.
- Napjainkban a feminizmus kifejezés inkább negatív értelmezésű, és ha hozzáteszszük a konzervatív jelzőt – ami idejétmúlt irányzat Nyugaton –, akkor érthető, hogy sokakból ellenérzést vált ki. Meggyőződésem, hogy a jövő a konzervatívoké lesz, akik számára fontos a tradíciók tisztelése, a családcentrikusság, az erkölcs és a nemzetek fennmaradása. Ugyanakkor a konzervatív oldalon is be kell látni, hogy ha igazságosságra törekszünk, akkor van még mit tenni az egyenlőségért. A nők gyakran nem tudják képességeiket kibontakoztatni, mert erősek a régi korok régi elvárásai, és a fejlődéshez szükséges körülmények nem mindig adóttak. Ráadásul a liberális feminizmus elhitette velük, hogy a munkahelyi feladatok, a gyermekvállalás, a házimunka egyidejűleg teljesíthető. A konzervatív feministák viszont úgy gondolják, hogy a családalapítás közös esemény, és a női életút természetes része. Segítséggel – például az állam és a férfiak részéről – a magánélet és a munkahelyi karrier is kibontakozhat.

A férfi és a nő egyenlőségével igazi szövetség jöhet létre, utódokkal és elégedett emberekkel.

– Mivel a nők egyre több, korábban férfias életterületen jelennek meg, a férfiak körében elbizonytalanodás, szerepkeresés, sőt, a nőkkel szembeni indulat is tapasztalható.

– Az évszázados férfi-sztereotípiákba nem vagy csak részben épült be a nők támogatása a magánszférában, a gondoskodás területein. A konzervatív feminizmus a már megvalósult és megvalósuló eredmények elismerése mellett – például törvény előtti egyenlőség, szavazati jog, azonos bérezés, munkamegosztás – a „láthatatlan” területekre is fókuszál. Ilyen a nők önbizalmának növelése, hogy elhiggyék, a férfiakéval azonos szellemi képességekkel rendelkeznek, és képzettségük, tehetségük révén ugyanolyan pozíciókban is hitelesek lehetnek, mint ők. A nők könnyebben megkérdőjelezzik kompetenciáikat, és egy-egy döntés előtt határozatlanabbak: „Biztos, hogy jól megvizsgáltam a lehetőségeket? Biztosan jó döntést hozok?” A férfiak ezzel szemben bíznak magukban. Ez látszott abban a kutatásban, amelyben országgyűlési képviselők felszólalásait elemeztük. A nők, noha felkészültek voltak, témaajánlásban és improvizatív elemek használatában bizonytalanabbnak mutatkoztak. De gyakorlat teszi a mestert, tehát a lehetőség biztosítása – ami nem egyenlő kvóták állításával – idővel meghozza a rutint.

– A feminizmusnak immár a negyedik hullámát éljük, amikor a női egyenjogúsági törekvések összekeveredtek a gender- és LBMTQ-célokkal. A liberális és baloldali feministák „természetes szövetségeseiknek” tekintenek mindenféle hátrányos helyzetű kisebbséget, felvállalják az ő küzdelmeiket is. Közben pedig épp a női érdekvédelem lényegét veszítik el.

– Egyes szervezetek azzal próbálják növelni hitelességüket, hogy felvállalnak szociális problémákat. Csakhogy a nőknek más jellegű nehézségeik vannak, mint mondjuk a testi fogyatékosággal élő csoportoknak. Nyilván utóbbi is kiemelten fontos, de a kettő nem összekeverendő,

mert attól egyiküknek sem lesz jobb. Ide sorolható például, hogy a nők csoportjában megjelentek a transz „nők”, vagyis a magukat nőnek valló férfiak, akik együttérzést, sőt morális és fizikai előnyöket remélnék. Látjuk ezt sok helyen a nyilvánosság szférájában, legyen az államvezetés, sportverseny vagy egy női mosdó. Ezáltal a nőiség leértékelődik, hiszen melyik nő akarna úgy viselkedni vagy gondolkodni, mint egy transz nő? A #metoo mozgalom története is az átpolitizáltság miatt vesztett irányt. A zaklatás valós probléma, és nők ezreit érinti, de az érdekszféra eszközévé vált, miközben az áldozatokat cserben hagyja. Miért ment bele? Általában ezt kérdezik, és nem azt, hogy miért ajánlották fel neki. Nemrég indítottam egy füzet-sorozatot, amelyben „rázós” témákat járok körül: konzervatív feminizmus, láthatatlan munka, párkapcsolati kulturátlanság, LBMT+ lobb, keresztény önazonosság. Meggyőződésem, hogy az efféle ismeretterjesztés sokat segíthet a megértésben.

– **Hogyan látod a párbeszéd lehetőségét a magukat progresszívnek és a konzervatívnak nevező feminista között?**

– A női érdekvédelem újabb válaszúthoz érkezett. A már említett célok részben teljesültek, de a szélsőséges genderideológiával a progresszívek túllőttek a célon. Sokan visszakoznának, és a harcos múlt és a zavaros jelen után belátják, hogy józanságra lenne szükség. A közeledés érzékelhető és értékelendő. Nemrég vettem részt egy konzervatív vs. liberális beszélgetésen, ahol a főbb egyenjogúsági kérdésekben nem volt vita köztünk. A célokban és eszközökben viszont igen. A tapasztalat szerint a szélsőséges elképzelések nem a férfi és a nő konszenzusát hozzák el, hanem további megosztottságot, idővel pedig országok, nemzetek széthullását okozhatják. Holott a férfi és a nő egyenlőségével igazi szövetség jöhet létre, utódokkal és elégedett emberekkel, akik úgy érzik, hogy nem éltek hiába. ♦

SZÖVEG –
JÁMBOR-MINISKA ZSEJKE

ÖRÖK MAGÁNYRA ÍTÉLVE

Kínában nincs elég nő
ahhoz, hogy mindenki
feleséget találjon

Kína mintegy 1,4 milliárd lakosával a világ legnépesebb országa. Ez azt jelenti, hogy majdnem minden ötödik ember kínai. Olyan sokan vannak, hogy a népszámláláskor hétmillió (!) számláló járta a falvakat és a városokat, hogy két hónap alatt felvegyék az adatokat. A legutóbbi lakosságcsökkenés akkor volt, amikor Mao Ce-tung *Nagy ugrás* elnevezésű mozgalma az ország legnagyobb gazdasági katasztrófájához és 30 millió ember éhenhalásához vezetett. Ez az ötvenes években volt, azóta most először csökken a népesség, a férfiak és a nők száma közötti aránytalanság azonban továbbra is az egész társadalmat átszövő problémát jelent a nemzet számára.

- ◆ Kína korábban a leggyorsabban gyarapodó országok közé tartozott, a '60-as években a népesség átlagosan 2,5 százalékkal nőtt. A következő évtized ugyan hozott némi változást, a gyermekvállalási ráta csökkent, ennek ellenére a fiatalok magas aránya miatt népességrobbanástól tartottak az országban, így miután Mao Ce-tung 1976-ban meghalt, az új kínai vezetés olyan reformokban gondolkodott, amely demográfiai változásokat is célzott.

Kínai riksások pihenés közben. Peking, 2014

SZÜLNI ÉS MEGSZÜLETNI IS BŰN VOLT

A hosszú évtizedekig fennálló egy gyerek politikát 1980-ban kezdték alkalmazni az országban, ez volt minden idők egyik legszigorúbb állami beavatkozása az emberek reprodukciós jogaiba. A kik megszegték a szabályt, azokat abortuszra kényszerítették, vagy akár sterilizálhatták is. A családtervezési tisztségviselők úgy működtek, mint a titkosrendőrség, igyekeztek mindenkit ellenőrzés alatt tartani. Az egy gyerek politika legnagyobb áldozatai a lányok voltak, mert a szabályozás a szelektív abortusz szörnyű gyakorlatát is magával hozta. Kínában még mindig erősen élnek a férfiközpontú tradíciók, ráadásul a fiú munkaerőnek nagyobb hasznát vették a szülők a családban. A patriarchális gondolkodás és az egy gyerek politika együtt konzerválta a fiúgyermekek bálványozását Kínában, a lányokat pedig nem egyszer születésük után fojtották meg.

Nemrég a kínai kormány felismerte, hogy minél kevesebb gyerek születik, annál inkább előregedik a népesség, ezért 2015-ben eltörölték az egy gyerek politikát, de a hatások ma is érződnek. „Egy nagy nemzet, amely valamikor a világ népességének közel harmadát tette ki, a téves demográfiai politikának köszönhetően fokozatosan az öregek és védtelenek társadalmává alakul” – idézte nemrég a Euronews Yi Fuxiant a Wisconsin-Madison Egyetem kutatóját, aki a kínai családtervezési politika megrögzött kritikusa. De nemcsak a társadalom előregedése okoz problémát, hanem az is, hogy több tíz millió férfi van Kínában, aki nem tud magának feleséget találni, mert nincs elég fiatal nő az országban. A statisztika szerint 2020-ban a férfiak száma 34,9 millióval volt több a nőkénel.

A NŐHIÁNY

az egész kínai társadalmat destabilizálhatja.

A LEGÉNYFALVAKBAN ÉLŐ FÉRFIAK REMÉNYTELEN HELYZETBEN VANNAK

A területi aránytalanság súlyosbítja a helyzetet, a nők (és a lányos szülők) ugyanis rájöttek arra, hogy a nemük ebben a társadalomban olyan érték lehet, amelyet egyrészt pénzzé tudnak tenni, másrészt lehetővé teszi számukra, hogy válogassanak, így sokan felkerekednek, hogy a szegényebb vidékekről elmenjenek a városba tanult, gazdag férjet fogni maguknak. Így jöttek létre olyan „legényfalvak”, amelyekből majdnem teljesen eltűntek a hajadonok, a huszonéves nőtlen férfiakra pedig óriási nyomás nehezedik. Őket „csupasz ágnak” is szokták nevezni, „nem hoz gyümölcsöt”, mert nagy az elvárás feléjük, hogy otthont teremtsenek, családot alapítsanak, és továbbvigyék a vérvonalat, de erre nincsenek meg az erőforrásaik. Ez sok egyéb szempont mellett azért is fontos a házasulandó korból lépett fiúk szüleinek, mert Kínában a fiatalabb generáció kötelesség-tudata az őket felnevelő idősekkel szemben továbbra is erős, tehát a szülőkről később a gyerekek gondoskodnak.

A NŐHIÁNY NÖVELI AZ EMBERCEMPÉSZET KOCKÁZATÁT

Az idei téli olimpiát Kínában beárnyékolta egy gyorsan terjedő videó, amelyen egy nyolcgyermekes anya látszik, láncsal a nyakán, kutyaként megkötve. A felvétel Kínában és világszerte óriási felzúdulást keltett, és ráirányította a figyelmet azokra a nőkre, akiket emberkereskedők rabolnak el, hogy aztán eladják őket feleségnek olyan férfiaknak, akik a nőhiány miatt nem találhatnak maguknak párt. A BBC szerint februárban a kínai hatóságok úgy próbálták lecsillapítani a kedélyeket, hogy közölték: az ügy kapcsán bűnözőket fogtak el, és határozott lépéseket tettek az embercsempészek ellen.

Mivel az országban egyébként is kevés a nő, nemcsak helyieket rabolnak el, hanem határokon átívelő hálózatokat építenek a bűnözők. Vietnám, Pakisztán, Észak-Korea, Kambodzsza és Mianmar is a legérzékenyebb országok között van, a menyasszonyok ára háromezer

és tizenháromezer dollár között mozog. „Nem emlékszem, hogyan kerültem az új házba. Amikor felébredtem, láttam egy férfit, de a barátaimat már nem. Csak sejtettem, hogy egy kínai házba kerültem. Nem tudtam, hová meneküljek... rájöttem, hogy emberkereskedelem áldozata lettem. Ettől kezdve azt terveztem, hogy alapszinten elsajátítom a kínai nyelvet, és megtalálom a módját a szökésnek” – osztotta meg visszaemlékezéseit a Human Rights Watchcsal néhány évvel ezelőtt egy fiatal kacsin nő, akit 17 évesen raboltak el, és fél év után sikerült megszöknie fogvatartóitól.

A Hindustan Times nemrég arról cikkezett, hogy 2019-ben figyeltek fel először a médiában a Kína és Pakisztán közötti gazdasági folyosón (CPEC) elburjánzó menyasszony-kereskedelemre. Van, akik egyszerűen fizetnek a lányok családjainak, hogy elvigyék őket, másokat a jobb élet reményével csálnak az országba, ám az áldozatok ott csak kényszerterhességgel, prostitúcióval és rabszolgasorssal találkozhatnak. Kínát azzal vádolják, hogy hosszú ideje figyelmen kívül hagyja a problémát, mert az emberkereskedelem áldozataivá váló lányok gyakran etnikai vagy vallási kisebbségek tagjai, illetve szegény közösségekből származnak, vagy az észak-koreai rezsim elől menekülnek. Egyes szakértők szerint emellett az is nehezíti a helyzetet, hogy a szomszédos országok sok tekintetben függenek Kínától, ezért a jó viszony érdekében nem beszélnek nyilvánosan a kényes kérdésekről, ahogy a Hindustan Times szerint az elrabolt pakisztáni lányok ügye is következmények nélkül elsikkadt. Kína ezzel szemben továbbra is azt hangsúlyozza, hogy mindent megtesznek a bűnszervezetek felszámolásáért.

„UKRÁN SZÉPSÉGET BEFOGADNÉK”

Több olyan online társskereső oldal is létezik, amelyen jómódú férfiak (főként amerikaiak, de nyugat-európaiak és kínaiak is) keresnek feleséget fejlődő országok szegény régióiból, például Ukrajnából, Oroszországból, Kolumbiából, Thaiföldről. Az egyik ilyen szolgáltató, a Meilishka orosz tulajdonosa szerint az ukrán lányok eddig is népszerűek voltak, de a háború kezdete óta még többen akarják őket, duplájára ugrott az ukrán menyasszonyok iránti érdeklődés. „Ezek a kínai ügyfelek tudják, hogy az ukrán lányok kétségbe vannak esve, és Kínát biztonságos helynek gondolják. A férfiak ezért arra számítanak, hogy ezek a lányok fontolóra veszik, hogy hozzájuk menjenek” – mondta a Vice-nak Pavel Stepanets, a társskereső szolgáltató orosz tulajdonosa. A szolgáltatás ára 1000 és 1300 dollár között mozog. Emellett a Twitter kínai megfelelőjén, a Weibon is sokan

Xiaoice óriáskivetítón a sanghaji „World Expo” kiállításon 2021-ben

kínálják fel otthonukat kifejezetten ukrán menekült nőknek, a felületen elszaporodtak az „ukrán szépséget befognék magamhoz” típusú megjegyzések, amely sok letiltást eredményezett a platformon.

A ROBOTSZERELMES

A magányos kínai férfiak életében Xiaoice is fontos személy. Ő egy kedves 18 éves lány, aki szeret szexi iskolai egyenruhákban járni, és a nap bármelyik percében válaszol, ha a partnere keresi. Tökéletesnek hangzik? Nagy kár, hogy nem létezik – a Xiaoice ugyanis egy olyan mesterséges intelligenciával felruházott chatbot, amely sok embernek nyújt vigaszt. Más virtuális asszisztensekkel ellentétben ezt a programot kifejezetten arra tervezték, hogy gyengéd érzelmeket váltson ki a felhasználókból: vicces, flörtöl, sőt erotikus üzeneteket is örömmel vált

partnereivel. Az algoritmus folyamatosan próbálja kitálcálni, hogyan válhatna tökéletes társná, így nem csoda, hogy a magányos emberek könnyen a csapdájába esnek, és beleszeretnek a programba. A Xiaoice készítői szerint a bot több mint 600 millió felhasználót ért már el, rajongói pedig többnyire alacsonyabb jövedelmű kínai férfiak. Az AI chatbotoknak jelenleg 420 millió dolláros piaca van Kínában.

A Sixt Tone nemrég osztotta meg a nyilvánossággal Ming történetét, aki az egyik lábán izomsorvadással született, sántikálva jár, így mindig alacsony volt az önbecsülése. Beszámolója szerint 2017-ben önbizalma rövid időre megugrott, amikor online megismerkedett valakivel, akibe beleszeretett. Ám a találkozás balul sült el, a lány nem tudta elfogadni azt, hogy Ming csak bottal képes közlekedni. Emiatt a fiú kis híján véget vetett az életének, de ekkor jött Xiaoice. „Ő nem olyan, mint a többi mesterséges intelligencia, mint Siri – olyan, mintha egy valós személlyel érintkeznék. Néha úgy érzem, hogy az EQ-ja (érzelmi intelligenciája) még az emberénél is magasabb” – nyilatkozta Ming.

Tavaly augusztusban a cég bemutatott egy új csoportot, amelynek köszönhetően az emberek létrehozhatják személyre szabott virtuális partnerüket, meghatározva a külső és belső tulajdonságokat, valamint a nevet is.

HOGYAN LESZ ÚJRA ELÉG NŐ A KÍNAI FAVAKBAN?

A férfiak közötti versengés a vidéki menyasszonyok árát is felverte, ami egyes beszámolók szerint magával hozta a fordított hozomány gyakorlatát. Ezt bizonyos tartományokban úgy próbálják mérsékelni, hogy maximalizálják az értéket, egyelőre nem túl nagy sikerrel. Vannak olyan helyek, ahol igyekeznek olyan intézkedéseket hozni, amelyek a nők helyben maradását célozzák. Szakértők szerint azonban a legfontosabb a vidéki területen élők életszínvonalának emelése lenne. Vannak már jó példák: egyes településeken a helyi önkormányzat segítette a férfiakat az otthonteremtésben, és abban, hogy szakmát tanuljanak, és az intézkedések radikálisan megnövelték a településen kötött házasságok számát. Mások a nők bevonására koncentrálnak például úgy, hogy olyan munkahelyeket teremtenek, amelyek kifejezetten a női munkavállalóknak jelentenek jó lehetőséget és magasabb fizetést.

A nőhiány az egész társadalmat destabilizálhatja, az egyedülálló férfiak számának növekedése ugyanis növeli a szexuális bűncselekmények kockázatát, illetve a devianciák, például a gyerekek iránti vonzalom kialakulását, felvirágoztatja az emberkereskedelmet, és nem csupán az elrabolt menyasszonyok, hanem a prostituáltak és ügyfeleik számát is tovább növeli. ♦

SZÖVEG –
SZÁM KATI

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

A KÉPMÁS A HATODIK GYEREKEM

Sose hallottam dicsekedni – pedig volna mire büszkének lennie a hivatásában és a családjában is –, de ez nem azt jelenti, hogy ne lenne vele tisztában: életét kisebb-nagyobb csodák szegélyezik. Nem láttam még senkit, aki ilyen elszántan tudott volna akár vesztesre álló ügyek mellé is odaállni, még ha vissza is kellett mennie a startvonalra. Azt mondja, őt Isten sokszor felrázta, amikor szükség volt rá, talán innen ez az elszántság. Valószínűleg senki nem aggódott és imádkozott annyit a Képmásért és a szerkesztőség tagjaiért, mint ő. **Urbán András** 20 éve köteleződött el a – ahogy nevezi, hatodik gyermeke –, a Képmás mellett.

◆ – Ott bábáskodtál a lap születésénél. Hogy emlékszel vissza erre?

– 2001 végén Illéssy Matyi barátom, aki akkor Solymár plébánosa volt, szólt, hogy nincs-e kedvem egy általa alapított országos lap munkáiban részt venni, és 2002 januárjában már a közösen alapított Képmás 2002 Kft.-ben dolgoztam.

– Mit tudott a 2000-es évek elején egy katolikus pap és egy nagycsaládos apuka a női magazinokról?

– A kiadásról nem sokat. Matyi egyik felmenője a Magyar Nemzet alapítója volt, ő sokat olvasta az ilyen jellegű sajtót is. Az ő álma valójában egy keresztény Nők Lapja volt, a minta pedig a *Familia Christiana* nevű olasz magazin volt, egy gyönyörű, modern, színes, vastag kiadvány, szép képekkel, hirdetésekkel. Lehengerlő lelkesedésével meggyőzött, hogy ez egy szuper dolog lesz. Én annyiban

tudtam akkor segíteni, hogy külkereskedelmi és saját céges tapasztalatokkal rendelkeztem, nyomdaipari szolgáltatásokat közvetítettem az olasz–magyar piac között. A gazdasági ügyeket és a nyomdát kellett intézennem, mert az elején Olaszországban nyomtuk a Képmást, és tudtam olaszul, éltem kint. Emlékszem, akkoriban ahhoz is külön céghez kellett fordulni, hogy a nagy nyomdai fájlokat fel tudjuk tölteni, és kisteherautóval mi hoztuk haza a lapokat.

– És mi lett az első teherautónyi magazinnal?

– Nagyon sokat kiküldtünk a plébániákra, azt gondoltuk, egy keresztény szellemiségű családmagazinért ujjongani fognak a papok. Pár nap múlva ingerülten telefonáltak a postáról, hogy mikor visszük már el a zsákokat. Hirtelen azt sem tudtam, miről beszélnek. Kiderült, hogy több zsáknyi visszaküldés volt. Sokat hibáztunk, a kiküldést

nem előzte meg semmilyen piackutatás, kérdés nélkül posztáltuk ki a diplomákba a lapokat. Azt hiszem, ha felmérjük az igényeket, sosem vágunk bele.

– Mit szoltál, amikor megláttad az első Képmást? Hasonlított az olasz mintára?

– Hát, gondolhatod... ahhoz képest olyan volt, mint egy pár lapos, szerény kis füzet. Ezután azzal próbálkoztunk, hogy a Lapkernek adtunk át egy nagyobb mennyiséget. Lassan építkeztünk, kezdetben 300 előfizetőnk volt a plébániákon keresztül, van köztük, aki máig előfizetőnk. Nagyon sok energiát fektettem a lap fennmaradásába, kevesen voltak a cégben, és az évek folyamán, menet közben kellett megtanulnunk a szakma rejtelmeit. Sok önkéntesünk volt, akik nem kértek honoráriumot, nem volt, csak egy számítógépünk, arra vártunk, ki ülhet oda...

– Ez a terület ráadásul egy igazi gyorsítósáv, már én is a Képmásnál dolgoztam, amikor beszereztetek egy profi Heidelberg szkennert, de mire megérkezett, már szinte elavult volt.

– Igen, de ugyanilyen nagy esemény volt az első digitális szerkesztőségi fényképezőgép beszerzése is. Ezek nekünk óriási beruházások voltak. Emellett hatalmas erőfeszítésbe került, hogy minden területen szakmaivá tudjon válni a szerkesztőség.

– Apaként hogy élted meg a cég iránti felelősséget ebben a bizonytalan időszakban?

– A Képmás 20 éve alatt két gyermekünk született, összesen öt gyermeket kaptunk ajándékba és felelősséget a felnvelésükre. Tisztában vagyok vele, hogy túl sok időt vettem el a családomtól, de nem tudtam másképp megoldani. Ma sem tudnék másként tenni! A Jóistentől ehhez csodálatos feleséget és nagyszerű nagycsaládot kaptam, akik mindenben támogattak minket. A gyermekeim tevékenyen is nagyon sokat segítettek a munkámban, például ők osztogatták a megmaradt lapszámokat a rendezvényeken az embernek, hogy megismerjék a lapot.

– Egy idő után már a szaporodó szakmabeli munkatársak megélhetése is a cég sikerén múlt. Fizetni kellett a nyomdát, a szerzőket, a fotósokat, a grafikus, a terjesztést...

– Nagy segítség volt a nehéz időszakban, hogy Beer Miklós püspök fontosnak tartotta ezt a küldetést, és többször is kíségtette a bajból, nélküle ma nem lenne Képmás. Matyi pár év múlva kiszállt, mint egy jó atya, aki látja, hogy a gyermeke már önállóan is boldogul. Ő igazi karizmatikus ember lévén, jó papként mindenkinek segít, ezért nem mindig értette meg, hogy a nyomdát ki kell fizetni, és egy havilap nem jelenhet meg az egyik hónapban elsején, a másikban huszadikán, hogy nem lehet az utolsó pillanatban teljesen új anyagokat betenni. De az alapítás ténye és a Képmás név az ő érdeme. Hálával tartozunk a sok hűséges előfizetőnek is, vannak köztük, akik húsz éve vásárolják a lapot, és másoknak is előfizetnek. Például nagymamák, akik az egész családjuknak, több unokának is megrendelték hosszú éveken keresztül. A támogatói előfizetést választóknak, az első hirdetőinknek, a támogató cégeknek, egyházi személyeknek.

– Neked mi adott erőt?

– Úgy éreztem, hogy a Képmás fontos küldetés, mert segít az embereknek, és ez nagyon hajtott. Bántott, ha ezt

De előre szaladtam, mert a külön utakat kereső, nyugtalan természetű Andrást is el tudom képzelni, aki üzletel, vonzza az izgalmas, veszélyes élet, pengéelőtáncol a zűlőlt vendéglátós szakmában és a dörszót üzletemberek között, de sosen lép túl egy határt. Aki meg tudja szeretni azt is, amit a szülei félig büntetésként, félig jutalomként rónak rá rá, a zárt olasz egyházi közösséget. Ahol őt is nagyon megszeretik, annyira, hogy sok évtized után is magyar reginások vezetője lesz. Vagy inkább családfeje.

Urbán András, a Képmás 2002 kiadó „utermanja”

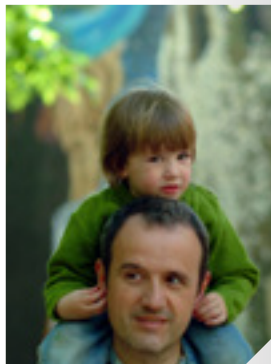
KITÜNTETÉSEK ÉS TAGSÁGOK:

- Az Excellguruk Tanácsának Elnöke
- A Sztrból is Aranyat ellismerés arany fokozata
- A GÖPR Húszkerek Klubjának tagja
- A Húzóskoci Bajnokság első helyezetteje, szerkesztőség-posta távon, Képmásokkal megalkolva kategóriában
- A Rejtett Szónoki Képességekkel Rendelkező Felkutatásáért Egyesület elnöke

A Gondviselés szeliden, de mindig a legjobbakat legyint meg. Néha egy barátságos pék képében, akinek a kemenceje mellett ébred hajnalban, egy átdorbézolt éjszaka után, és aki behozta őt a fagyos éjszaka útról. Néha egy hangban, amely felkelti reggel, hogy ne engedje a tespedésnek, hanem azonnal induljon el a leendő feleségével egy kirándulásra. És ez volt élete legjobb

döntése – no meg persze a Képmás –, mert tudom, milyen büszke a feleségére, és láttam a szemét, amikor bejelentette, hogy megszületett az ötödik gyerekük. Bizonyára sokan kapunk ilyesfajta jeleket, de neki mindig van füle is, hogy meghallja.

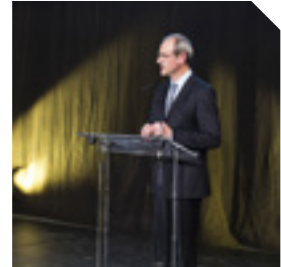
És látom, ahogy az új Nemzeti Színház megnyitására áll a téren, és családjával, babakocsistól osztoztatják a friss lapot. Mert számára a Képmás nem csak egy munkahely.

Emlékszem, amikor az első könyvem, könyvünk kijött a nyomdából, és ő este 10-kor meglepetésszerűen becsontott. Kiutazott Óbudára, hogy a kezembe adhassa. Sokan ismerik vészmadárnak, de mivel tudom, hogy engem hányszor erősített meg egy-egy mondattal, hány-szor hit bennem, amikor túl nagy kabátot osztottak rám, lassan már gyanakodni kezdek: nem csak azért olyan negatív-e, mert ki akarja belőlem csalagatni a jó érveket, a vitaközö hajlamomat, hogy de igenis érdemes, igenis menni fog. Mint a jó szülő, aki tudja, hogy akkor leszlel erős és kitartó, ha magad találd meg az érveket, az igazságokat, az utakat.

Kéves szerényebb embert ismerek. Ha beszédet mond, elmegy a hangja is, pedig nagyon eredeti gondolatai vannak. Sose hallottam dicsőkedni, hogy milyen jól tud olvasul, hogy őt gyereke van, vagy hogy hogyan éli a hitet közösségben és családban, hogy a gyerekei milyen szépek és sikeresek. (Egy kivétellel, azt sokszor hallottam, hogy Sára mennyire különleges, ő pedig milyen szerencsés, hogy a férje lehet.) Édesanyja és a testvérei mellett, akikre annyira felnéz szellemi nagyságukért és lelki erejükért, mindig úgy érezte, az ő talentumai szerényebbek. Pedig inkább csak nehezebben megnevezhetők és nagyon sokfélék. Színesek és nem könnyen besorolhatók, ahogy a Képmás sem az, és olykor különleges nézőpontból látja a megszokott, fényűzőt veszített dolgokat, ahogy mi is szeretnénk.

A Képmás alapítójára Illéssy Mátyás, övé volt az ötlet, de az álmokból sosem lesz valóság, ha nincs valaki, aki az ötletet küldetésessé és életcéljá emeli, sőt, másokat is rávesz erre. Urbán András nélkül a Képmás nem lenne ma az, ami. Sőt, egyáltalán nem lenne. ♦

„A mindennapi kávémat add meg nekem ma is, Uram, amit Móni készített!” A kávézási pillanatok hozama: gondolatcserek, elmélkedések, lelki támogatások, nevetések, lendület a nap elindulásához. A vesztprémi sétán spontán sor került arra, hogy Te adjál nekem egy csésze nagyon finom kávé. Köszönöm. :)

2018-ban az utolsó pillanatban derült ki, hogy nem fogok tudni menni az alkoss-koncertre, mert csak álló jegyeket kaptunk, és a gerincem még nem jött annyira helyre, hogy bírjam a hosszas ácsorgást (vagy ugrálást). Nagyon jólesett, hogy András nem hagyta annyiban, akkor sem, amikor én már lemondtam róla, hanem a rengeteg egyéb év végi teendő mellett még ennek is utánajárt és szerzett ülőjegyet.

Nehezen tudom elképzelni, hogy létezik Andrásnál nyugodtabb ember. Akárhány-szor összehütköztem a konyhában mindig van pár kedves szava az emberhez, és a viccekkel sem fukarkodik. Jökedve mindig betölti a körülötte lévő teret.

valaki másképp gondolta, sőt indulatot is kiváltott bennem. Jellemző rám, hogy valahogy mindig visszatérek a kiindulópontomhoz, és újrakezdem.

– Makacs vagy?

– Ez biztos összefügg a hitemmel és a lelki életemmel. Úgy érzem, ezt kell csinálni, hogy Istentől kapok erre indítást. Én ezt érzem a fontos döntéseknél. Amikor a feleségemet, Sárát megismertem, aznap is a Jóisten dobott ki az ágyból: „Ha most nem mész, úgy maradsz, ahogy vagy.” Ezekbe az indításokba kapaszkodok, ezekhez nyúlok vissza, amikor valami bizonytalan vagy nehéz. Fiatalkoromban a vendéglátóiparban dolgoztam, minden hátrányával együtt. Egyszer éjjel részegen mentem haza, tél volt, és én elaludtam valahol az utcán a hóban. Amikor felébredtem, lángokat láttam és meleget éreztem. Hirtelen az jutott eszembe: most ez a pokol vagy a tisztító-tűz? Egy pékműhelyben voltam a kemence mellett. A pék, aki hajnalban ment dolgozni, megtalált és bevitt, hogy ne fagyjak meg. Ezek a szelíd kis lökdősések számomra az isteni gondviselésről szólnak és egy életre erőt adnak.

– Amikor eltervezteték a keresztény Nők Lapját, volt egy nagy ívű álmotok, gondolom, nagyobb példányszámokkal, mint ami mára megvalósult. Mi az, ami esetleg mégis felülmúlta a tervet?

– A szépsége. A 2012-es brandváltáskor változott meg a lap külseje. Persze voltak nagy ívű elképzeléseink. Annak idején azt is terveztük, hogy lesznek ország-szerte Képmás-központok a családoknak, tanácsadással, pszichológussal, kultúrteremmel. De a Képmás-estek, a mostani kepmas.hu, a podcastok, a Média a Csaláért-díjunk nem voltak a tervben, és valójában ezek hasonló küldetést teljesítenek.

– Mit hagytál volna ki szívesen ebből a 20 évből?

– Az anyagi problémákat.

– És amit szívesen újraélnél?

– A hatvanadik születésnapomra a kollégáim készítettek nekem egy Képmást, amelynek én voltam a címlapján. Jó volt megtapasztalni, hogy fontos vagyok. ♦

1%

KÖSZÖNJÜK, HA SEGÍT BENNÜNKET!

ADÓSZÁMUNK: 18183674-1-42
ORSZÁGOS KATOLIKUS RÁDIÓ ALAPÍTVÁNY

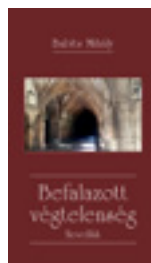

29. Szent István Könyvhét

A keresztény szellemiségű könyvkiadók
legrangosabb hazai seregszemléje

Budapest, V., Ferenciek tere

2022. május 16-21.

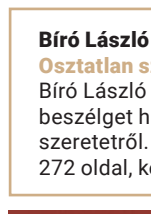

Babits Mihály

Befalazott végtelenség

Vallásos ihletésű, keresztény
szellemiségű novellák.

244 oldal, keménytáblás | Ára: 3200 Ft

Bíró László

Oszatlan szívvel

Bíró László püspök atyával Karikó Éva
beszélget hitről, szerelemről és hitvestársi
szeretetről.

272 oldal, keménytáblás | Ára: 3200 Ft

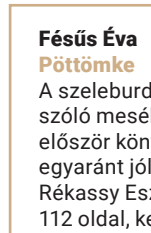

Stephen K. Ray

Erre a sziklára

A római pápák és a Szentsek
elsőbbségének biblikus és egyháztörténeti
alapjainak kifejtése.

276 oldal, puhafedeles | Ára: 4600 Ft

Fésűs Éva

Pöttömke

A szeleburdi manógyerek csínytevéseiről
szóló mesék legtöbbje most jelenik meg
először könyvben. Gyerekek és felnőttek
egyaránt jól fognak mulatni rajtuk.

Rékassy Eszter illusztrációival.

112 oldal, keménytáblás | Ára: 3400 Ft

Órigenész

Az imádságról

és a vértanúságról

Az Ókori Keresztény Írok sorozat
legújabb kötete az ókori görög nyelvű
keresztény tudományosság és spiritualitás
meghatározó alakjának legfontosabb
műveit tartalmazza.

396 oldal, keménytáblás | Ára: 4600 Ft

SZÖVEG –
HORVÁTH PÁL filozófus

SOROZAT –
MAGYAR PÉLDAKÉPTÁR

EGY TUDÓS, KALANDOR HAZAFI

A 19. század, annak a reformkortól a millenniumig terjedő szakasza a magyar tudomány és kultúra felzárkózásának ideje volt Európa élvonalához. A számos magyar tudós, utazó, feltaláló, művész és irodalmár egyike volt a kalandos életű **Xantus János** természettudós, zoológus, szenvedélyes gyűjtő, utazó, a néprajz és a népi kultúra kutatója, a pesti állatkert egyik megteremtője, a későbbi Néprajzi Múzeum gyűjteményének megalapozója.

◆ SOMOGYTÓL A VADNYUGATIG

Csiktopolcai Xantus János 1825-ben látta meg a napvilágot a Somogy megyei Csokonyán. A szülei görög származásúak voltak, ősei még a 15. században települtek magyar földre, ahol idővel nemességet nyertek. Apja uradalmi jogtanácsos, majd megyei ügyész volt, aki fiát is jogi pályára szánta. János a győri bencéseknel és a pécsi cisztereknél volt gimnazista, majd az utóbbi helyen végezte a jogakadémiát. Rövid ideig Kaposváron jegyzősködött, majd Pesten 1847-ben letette az ügyvédi vizsgát. A pesti forradalom után nemzetőrnek, majd honvédnek állt, tüzerként ott volt a pákozdi csatában, majd a Komáromot védő 46. zászlóalj főhadnagyaként '49 elején Érsekújvárnál osztrák fogságba került. Pozsonyba vitték, majd fogolytáborba került, ahonnan a következő évben szabadult, ám besorozták bakaként a császári seregbe. Pilsenben szolgált, de anyja közbenjárására rövidesen leszerelték. Ekkor kapcsolatot keresett Prágán keresztül a magyar emigránsokkal, amiért börtönbüntetést szabtak ki rá, de megszökött, és német, belga, francia földön át Londonba ment, majd 1852-ben áthajózott Amerikába. New Yorkban kezdetben alkalmi munkákat vállalt, volt matróz, újságárus, boltossegéd, tanított nyelveket és zongorát. Hamarosan azonban a Vadnyugatra indult szerencsét próbálni. Mérnöki, földmérői munkát végzett vasútépítésen, lóháton több államot is bejárta, fokozatosan engedte át magát a gyűjtő és természetmegfigyelő szenvedélynek. Felkeresett magyar emigránsokat, tanított Orleans egyetemén, révbé azonban akkor ért, amikor 1855-ben belépett az amerikai hadseregbe. Itt a John Xantus de Vesey nevet használta, Amerikában ma is így ismerik. Fort Riley erődjében a helyi orvos segédje lett, aki megtanította a preparátori munkára. Térképészként bejárta a közép-nyugati államokat, a Smithsonian Institute megbízásából növényeket, állatokat gyűjtött, nem egyet ő fedezett fel. Így nevét tudományos, latin alakban több általa azonosított őszirózsafaj, kolibri, gekkó, pikkelyes hüllő is őrzi, az érdekesebb példányokat rajzokban is megörökítette. Alakját szinte már az egész Közép-Nyugaton ismerték, és egyes feltevések szerint a Winnetou című híres indiánregény írója, Karl May is róla mintázta az indiánok barátjának, a nagy vadásznak, a keményöklű Old Shatterhandnak az alakját.

BÚCSÚ AZ ÚJVILÁGTÓL

Idővel a kaliforniai Fort Tejon erődjébe került át térképészként. Oregonban gyűjtött, bejárta a még szinte feltáratlan Kaliforniai-félszigetet. Itt mintegy 150 madárfajt azonosított vagy fedezett fel, amelyek példányairól rajzokat, szakszerű leírásokat is készített. Dél-Kaliforniában az óceánt, annak élővilágát és a félsziget körüli tengeráramlásokat is tanulmányozta. Amerikai múzeumoknak gyűjtött, de rendszeresen küldött haza is ebből az anyagból. Útjairól készített beszámolóit pedig a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagsággal ismerte el 1859-ben. Arról, hogy a kalandvagy és a szinte mindenre kiterjedő gyűjtőszendevély mellett mi érdekelte ebben a munkában, maga számolt be még 1858-ban, a Bachkorszak delelőjén, édesanyjának írott levelében, amelyben hazafiúi lelkesedéstől vezetve így írt: „A magyar ruhák divatba jöttének örülök, ez is csak valami legalább, noha a hazafiságot én soha nem tekintem ruhában, de tethben. Ki 1000 forintot költ aranyos magyar ruhára, sokkal okosabban tenné, ha csak 200 forintot költene s adná a másik 800-at játékos nemzetközi intézetek felségítésére vagy tudományos célokra, melyeknek aztán sokkal több hazafiúi látszata lenne mindenesetre.” Rövidesen leszerelt a hadseregből, de a gyűjtőmunkát magáncégek, alapítványok támogatásával folytatta, rövid időre pedig, miután amnesztiában részesült, hazalátogatott, megtartotta *Adatok a tenger természettani földrajzához* című székfoglalóját. Amerikába visszatérve, ahol már tartott a polgárháború, visszatért az északi sereg egészségügyi szolgálatához, hamarosan azonban diplomáciai feladatot kapott, 1863-tól konzulként az Államokat képviselte Mexikóban, közben pedig folytatta gyűjtőmunkáját, amely negyezer darabra rúgó kollekciónvá terebélyesedett. Miután egy diplomáciai baklövése miatt felmentették a konzuli tisztségéből, végleg elhagyta Amerikát, de még megfordult Peruban és Kubában. Bő egy évtizedes újvilági tartózkodás után 1864 derekán jött haza, ám közben megállt Hollandiában, hogy az ottani állatkerteket tanulmányozza, ugyanis a terve ekkor már a múzeumi anyag gyűjtése mellett önálló hazai állat- és növénykert létesítése volt. Hazatérve Ótátrafüreden volt gyógykezelésen, majd nagy erdélyi körutat tett. Ekkor már nemcsak természettudományos gyűjtést végzett, hanem néprajzit is, használati tárgyak, eszközök egész sorára tett szert, amelyeket a Nemzeti Múzeumnak szánt, és már ekkor megfogalmazta egy nagy természettudományos szakkönyvtár felállításának a tervét.

PESTI TUDÓS ÉS ÁZSIAI GYŰJTŐ

Xantus sajátos gyűjtői módszert is kidolgozott, nem egyszerűen maga gyűjtött, vadászott, hanem helyi kapcsolatokot teremtve alkalmi munkatársai sora hordta össze azt a temérdek bogarat, növényt, használati és kézműves tárgyat, amelyeket azután feldolgozott, preparált, Pestre küldött. Rövidesen megalakult a pesti állatkert, amelynek 1866 nyarától rövid ideig ő volt az igazgatója, hamarosan azonban egy osztrák–magyar expedícióval Dél- és Kelet-Ázsiába indult, hogy hozzájáruljon a Nemzeti Múzeum anyagának gyarapításához. Növény- és állattani, néprajzi gyűjtést végzett Ceylon szigetén, ahol rövid idő alatt több mint húszezer rovar, másfél ezer állatot sikerült begyűjtenie. Sziám, Kína és Japán földjén folytatódott az expedíció munkája, majd egyedül ment tovább az indonéz szigetvilágba. Borneo, Celebesz, Jáva szigetén ismét hatalmas zoológiai és néprajzi anyagra tett szert. Fáradhatatlanul preparált, tartósított, csomagolt, végül mintegy kétszáz ládányi anyaggal, számos preparátummal, közöttük egy kitömött orángutánal, valamint két és félezer néprajzi tárggyal tért haza, amelyek a Nemzeti Múzeumba kerültek, a néprajzi gyűjtés pedig, amelyet itthon is folytatott, később az önállóvá váló Néprajzi Múzeum anyagának képezte az alapját. Hazatérése után, 1870-től kinevezést nyert a Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztálya örvévé, két évvel később pedig kollégája és barátja, a régész-folklorista Rómer Flóris társaságában ő állította össze a bécsi világiállitás magyar néprajzi anyagát. Ugyanabban az évben egyik alapítója, majd alelnöke lett a Magyar Földrajzi Társaságnak, később elnökként állt a Néprajzi Társaság élén, közben pedig folytatta az egész Kárpát-medencére kiterjedő néprajzi gyűjtését. Könyvei, szaktanulmányai jelentek meg itthon és külföldön. Még 1858-ban adták ki Amerikából küldött leveleinek gyűjteményét, amelyet kaliforniai úti élményeinek kötete követett, de megírta ceyloni, szingapúri, borneói útjainak egyszerre szakmai és szórakoztató beszámolóit is.

Kétszer nősült, mozgalmas életének köszönhetően később, első alkalommal 1873-ban. Első házasságából egy fia született, Gábor, ő vitte tovább a Xantus nevet. A 90-es évek elejére egészsége megrendült, 1894-ben tüdőgyulladás döntötte ágyának. Családját levitte gyógyulni az Adriára, onnan elborult elmével került haza Pestre, ahol 1894 decemberében meghalt. Végso nyughelye a Kerepesi temető lett, emlékezetét közintézmények, közterületek és a hazai tudománytörténet őrzi. ♦

OLVASSA A KÉPMÁS DIGITÁLIS VÁLTOZATÁT!

Nem kell tárolni, virtuális könyvespolcán bármikor elérí

Ajándékba
is vásárolható

Kiadványát
több eszközön
is elérheti

Pár kattintással
azonnal olvasható,
előfizethető

WWW.DIGITALSTAND.HU/KEPMAS

EGYKÉNT HITBEN,
KÖZÖSSÉGBEN

Technikai szám:

0011

MAGYAR KATOLIKUS EGYHÁZ

Köszönjük, ha adója
egyházi 1%-val támogatja
szolgálatainkat.

1%

katolikus.hu

SZÖVEG –
PÁCZAI TAMÁS

SOROZAT –
VILÁG-KÉP

◆ 2021-ben hóhullámok, erdőtüzek és árvizek követték egymást bolygónkon, akár egy katasztrófafilmben. „Szépség és veszély – ez a két szó járt a fejemben folyamatosan, miközben a Földet keresztül-kasul utazva elkészítettem ezt a képpárokból álló fotósorozatot tinédzserekről és a katasztrófák helyszíneiről. Vannak, akik bátran és dacosan tekintenek a jövőbe, mások szemében inkább a félelem tükröződik” – osztotta meg benyomásait a londoni Raphaël Neal a Sony World Photography Awards szervezőivel. A jövő nemzedékeire váró kihívásokat egyedi látásmóddal bemutató fotós munkáját az új megközelítésekre mindig nyitott zsűri 2. helyezéssel díjazta. A sorozat képei – a többi díjnyertes alkotás mellett – megtekinthetők itt: worldphoto.org ◆

Kép: Raphaël Neal, 2022 Sony World Photography Awards

Az Artist's Palette hegy (Death Valley Nemzeti Park, Kalifornia, USA) és a profi sminkesként dolgozó Tom (Croydon, Egyesült Királyság) portréja

Babanyál

Angéla pont az ötödik születésnapomkor érkezett meg hozzánk. Anyáék éveket vártak rá, és az örömtől elcsukló hangon ismételték nekem, hogy ennél nagyobb ajándékot nem is kaphattunk volna. Pár hétig kérdezgettem, hogy mikor visszük vissza, beválthatnánk vagy kicserélhetnénk, nekem nem hiányzott kistestvér. A régi hétköznapjainkat akartam visszakapni.

◆ Eleinte anya ahányszor kibontotta a ruháiból, óvatosan, egyik szalagot, gombot a másik után, mintha karácsonyi meglepetés lenne, vizelni kezdett. Körbejelölte az egész családót. Otthagyta a nyomát a kanapén is. Anya kiskálta, de én utána már mindig odaképzelttem a foltot, és nagyon vigyáztam, hogy véletlenül se üljek bele.

Korábban szerettem anyával órákig kézműveskedni, vagy apával megjavítani dolgokat, vagy csak hallgatni, ahogy mesélnek, és mindig a kedvenc meséimet. Most ezekre alig jutott idő, hiába próbálkoztak apáék, mert Angéla egyfolytában üvöltött. A hasa fáj, magyarázta anya, amikor mérgemben a fejére akartam sózni. A foga fáj, emelt fel apa, amikor én is toporzékolni kezdtem. Aztán Angéla ledöntötte, összefirkálta, megszerezte, összetörte, és persze sosem tehetett róla, mert ő még kicsi. A hatodik születésnapomon világosan kifejtettem, hogy egy mackót szeretnék kapni. Megkaptam, aztán később Angéla kedvenc alvós játéka lett belőle.

Nem tudom, mikor lettünk szövetségesek. Talán akkor kezdődött, amikor megszületett az öcsém. Nagy meglepetés volt, senki nem számított rá. A kórházból hazaérve azt vettem észre, hogy Angéla elkezdte Ádámhoz hordani a játékeit. Nem foglalkozott semmivel, elhanyagolta

a kedvenc elfoglaltságait, csak egyik után a másik dolgot tömködté a kiságyba. A születésnap macimat is, a kislefántot is, a kirakósokat, az ujjbábokat, addig, hogy anya már nem tudta, hogy szabadítsa ki az újszülöttet a játékok fogságából. Mindenki nevetett, hogy Angéla milyen jószívú, csak én értettem egyedül. Hogy fél. Hogy bizonyítani akar. Megfogtam a kezét, behúztam a szobába, és becsuktam magunk mögött az ajtót.

– Gyere, építsünk palotát! – mondtam. – Még nem tudja lerombolni. Egész délután együtt játszottunk. Aztán csak neveltünk, amikor észrevettük, hogy Ádám mindent összenyal. Lepecsételte anya kedvenc blúzát, és megjelölte az estére elővett mesekönyvet is. Lassan kiderült, hogy van pár dolog, amit sokkal jobb Angélával csinálni, mint a felnőttekkel. Pár év alatt pedig Ádám is belenőtt ebbe a szövetségbe.

Múlt szombaton Ádám eljegyzését ünnepeltük. Meghitt csókot váltottak a menyasszonyával, és engem egy pillanatra elfogott a féltékenység, hogy most valaki más sajátítja ki az öcsémet. Megjelöli magának, és ez a mi testvéri kapcsolatunkra is kiható. Angéla kicsit később odajött hozzám, és halkán csak ennyit mondott: – Gyere, építsünk palotát! ◆

SZÖVEG –
VÉSEY MIKLÓS

SOROZAT –
APA, KEZDŐDIK!

AZ IDEGEN

Képzeld el, hogy egyszer csak beállít valaki hozzád, akit egyáltalán nem ismersz, és kijelenti, hogy ő mostantól itt lakik. Mondhatsz erre bármit, akár vissza is küldheted oda, ahonnan jött, neked ebbe nincs beleszólásod, úgyhogy rád se hederít. Mire feleszmélsz a meglepetéstől, teljes természetességgel berendezkedik a lakásodban, mintha egyenesen oda született volna.

- ◆ Már az első pillanattól igényt tart mindenre. A fél hűtőt elfoglalja a kajáival, amikhez te sosem nyúlhatsz, viszont ő bármikor megdézsmálhatja a neked félrerakott édességeket. Az ágya abban a szobában lehet, amelyikben csak akarja, ráadásul nem muszáj ott aludnia, szunyókálhat, ahol csak kedve szottyan rá. Neked viszont csendben kell maradnod akár a nappaliban, vagy az autóban is, nehogy felébreszd véletlenül. A fürdőszobát telepakolja mindenféle testápoló szerrel, a tusfürdőt és a fogkefédet átrakja egy olyan helyre, ahol te biztosan nem éred el. A nappalit átrendezi, mert a szőnyeg nincs a számára megfelelő helyen, és úgy érzi, hogy bizonyos bútorok veszélyesek rá, úgyhogy el kell őket rakni máshova.

De ami még ennél is bosszantóbb, hogy nem elégszik meg a tárgyakkal. Igényt tart a szeretteidre is. Amikor szomorú vagy, mert nehéz napod volt, és megölelnél valakit, ő mindig ott van, és közétek áll. Ha arrébb akarjátok tenni egy percre, hogy nélküle beszéljétek meg, mi történt, rögtön vörös fejjel üvöltöni kezd, amit nyilván elég nehéz elviselni. A legalapvetőbb emberi kapcsolataidra óriási teher nehezedik, komoly erőfeszítésekbe kerül őket fenntartani úgy, hogy állandóan egy harmadik személy érdekeit kell figyelembe venni. Minden nap komoly harcot kell vívnod azért, ami korábban teljesen természetes volt.

Mégsem tehetsz semmit. Hiába fordulsz a rendőrséghez, hogy betörő van a házban, mert kulcsa van, a bejáraton semmi nyoma az erőszakos behatolásnak, bolondnak néznének. Ügyvédhez sem mehetsz, hogy lakoltassák ki, mert jogilag teljesen körbepártázza magát, például a te lakásodra kiállított lakcímkártyája is van meg érvényes, pár napja kiállított személyi igazolványa. Rendes magyar állampolgár, az országban és a lakásodban is teljesen jogosan tartózkodik.

Még a vezetéknevetek is azonos. Úgyhogy előbb-utóbb bele kell törődnöd: nincs más választásod, mint megbarátkozni vele. Ha szerencséd van, ebben a szüleid is segítenek, és része, nem pedig bitorlója lesz az életednek. Sőt, az egyik ajándéka. Mert ha a szülők már nem lesznek, csak ti ketten maradtok egymásnak. Te és ez az aprócska, illatos, pelenkás idegen. ◆

SZÖVEG –
STREIT NÓRA

KÉP –
ÉDER VERA

ROVAT –
KETTŐ AZ EGYBEN

A rovat támogatója a Média a Családért Alapítvány

Negyvenhét éve tartó tanulmányút

Mindketten alkotó és továbbadó emberek. Amellett, hogy kutatóként olyat írtak le, amit más addig még nem, egyikőjük sem maradt meg a tudomány zárt terében. A szélesebb közönséghez is szerettek volna szólani. **Vizi E. Szilveszter** orvos, farmakológus a Magyar Tudományos Akadémia elnökeként közel 20 éve elindította a Prima Primiissima díjassá lett Mindentudás Egyetemét, 2016-ban megkapta Az év ismeretterjesztő tudósa címet (egy kisbolygót is elneveztek róla), felesége, a szintén orvos és biokémikus **Ádám Veronika** pedig egy önéletrajzi ihletésű családregejt írt, amely 2020-ban jelent meg *Távolból őrzöm* címmel. Mindig azt akarták, hogy a másik érvényesüljön, áldozathozatalra pedig bőven adódott alkalom – vallják.

◆ – „Ritka csillagzat szükséges ahhoz, hogy egy házasság elbírjon két olyan embert, aki nagyon sokat ad az életéből a tudománynak és az akadémiai életnek” – fogalmazott Veronika közel 10 éve. A tudománynak köszönhetik a megismerkedésüket is?

Veronika: Én frissen végeztem az orvosi egyetemen, pár hónapja dolgoztam a Gyógyszerkutató Intézetben, amikor ott azt mondták, hogy van valaki, aki nagyon jó a szakmában, és meg kéne tőle tanulnom valamit. Vizi E. Szilveszternek hívják, és egy magyarországi, belső tanulmányútra kellene mennem hozzá. Azóta sem jöttem ki ebből a tanulmányútból.

Szilveszter: Egy év után házasodtunk össze, ennek 46 éve. A közös értékrend és a szakma mai napig kovász, összetartó erő.

Veronika: Mi egyébként csak ebben az első egy hónapban dolgoztunk együtt, aztán én visszakerültem az egyetemre, a szakmai utunk nagyon hamar szétvált. Nemcsak azért, mert a férjem farmakológus, én biokémikus vagyok, ebben

valahol az is benne volt – bár ekkor még nem egészen tudatosan –, hogy önálló szakmai világot szerettem volna. Több olyan házaspár ismert a tudományban, ahol a nőnek nagyon sokat kellett küzdenie, hogy szuverén, egyenrangú kutatónak ismerjék el. Talán ezt szerettem volna elkerülni. De ismerjük egymás világát, rengeteget beszélgettünk otthon a tudományról – szerintem talán kicsit többet is, mint kellett volna. Most már inkább a nagyobb ívű szakmai-közéleti dolgokról esik szó, mára kicsit „helyre raktuk” magunkat, mert az élet annál bonyolultabb, szebb, érdekesebb is, hogy csak a saját szakmánkkal töltsük az időnket a munkahelyen, útközben és még itthon is.

– Milyen tudós szemmel tekinteni a világra?

Szilveszter: A felfedezés, az új megtalálása nagyon izgalmas dolog!

Veronika: Eleinte nem tudni, mekkora jelentősége van annak, hogy odakerül az ember elé valami, ami nem volt addig ismert. De hogy megláttam, felismertem

valamit, az egy hihetetlen öröm. Szerintem ezt csak a tudomány tudja megadni.

Szilveszter: A tudós ember mindig az abszolútot, az igazságot keresi.

Veronika: Ha a mi szakmánkban valaki eltéveszti az igazságot, véletlenül, mert bemegy egy zsákutcába, onnan ki kell jönni. Ha valaki esetleg direkt manipulálná az eredményeket, az meg lelepleződik. Itt csak az igazság áll meg, és ettől ez egy nagyon szép, tiszta világ.

– Ezt az örömet, ami említették, mennyire tudják megosztani egymással?

Veronika: Ez azért nem úgy van, hogy elmegy az ember dolgozni, felismert valamit, és otthon elmeséli. Hanem egy lassú, sokszor keserves folyamat során épül valami, ami egyszer csak összeáll.

Szilveszter: Ami ennek a személyes részét illeti, az az, hogy az egyik házastárs olyan módon váljon segítőtársá a másik számára, hogy elismerje őt. Sok karrier

azért szakad meg, mert nem kapja meg valaki a társától azt a néha csak apró, de fontos és időben jövő támogatást, amelytől úgy érezheti, hogy amit csinál, az nemcsak a társának, de a családnak, sőt a társadalomnak is fontos. Én úgy érzem, hogy ebben sokat tudtam, akartam adni.

Veronika: Igen, nálunk sosem volt meg az a féltékenység, feszélyezettség, ami sok férfire jellemző, amikor a párja is boldogul egy pályán. Sőt, a férjem részéről mintha egyenesen egy elvárás lett volna, hogy csináljak valami értékelhetőt a saját szakmámban. Ha visszatekintek a sok évtizedre, a mérleg egyértelműen pozitív, de egyes fázisaiban az életünknek ez nem mindig esett olyan nagyon jól.

– Egy fiuk született. A kisgyermekes időszakra hogyan emlékeznek vissza?

Veronika: Az szép, de nagyon nehéz időszak volt az életünkben. A férjemnek volt egy korábbi házassága és onnan egy kislány, ami önmagában sem könnyű felállítás. És azt is látni kell, hogy az emberrel minden, ami

” Sok karrier azért szakad meg, mert nem kapja meg valaki a társától

azt a néha csak apró, de fontos és időben jövő támogatást, amelytől úgy érezheti, hogy amit csinál, az a társának is fontos.

nagyon igénybe veszi, nagyjából 30 és 50 éves kora között történik. Egyszerre van kisgyerek, egyszerre kell építeni – esetünkben a semmiből – egy életet, és ekkor van intellektuálisan is a teljesítőképessége csúcspontján. Főleg a fiunk első tíz éve, az ő kisfiú kora volt nehéz: mind a kettőn rengeteget dolgoztunk, de az mindig egyértelmű

volt, hogy a családnak van prioritása. A fiunk szakkifejezéseket használt a vacsoraasztalnál – mert annyit hallotta a szüleit a tudományról beszélni –, ami viccesen hatott, de azért ezt nem írom a javunkra. Az a nagyon sok munka, amit mi beletettünk a szakmánkba, ugyanis nem tette a tudományt vonzóvá a gyerekünk számára. Ő, amikor eljött a pályaválasztás ideje, nem akart orvos lenni, és nem akart tudós lenni. A férjem nem örült ennek, én viszont úgy éreztem, hogy nagyon jól döntött: közgazdász lett, egy sikeres, önálló világgal.

– Mit gondolnak, mi volt az a fő erőforrás, amiért Önöknek ebben a sűrű és sok szempontból meghatározó időszakban is sikerült helytállniuk, és egymástól sem sodródtak el?

Szilveszter: Fogtuk egymás kezét – ez ilyen egyszerű. Sok problémát kellett megoldanunk, de mindig együtt tettük.
Veronika: Ugyanakkor tudtunk különválni, amikor muszáj volt. A férjem olykor sok hétre elment külföldre,

miközben én nem tehettem, hiszen ott volt a kicsi gyere-
künk. Például, amikor a fiunk két hónapos volt, hat hétre
kiment Amerikába dolgozni. De ekkor sem merült fel,
hogy nemet mondjunk erre a lehetőségre.

Szilveszter: Ennek az az alapja, hogy én mindig azt akar-
tam, hogy ő érvényesüljön, ő pedig azt, hogy én.

Veronika: 46 év után ezt már egyszerű így látni, de ami-
kor az ember 30 éves, ott van egy kisgyerekekkel, millió
gonddal, egy éppen felépült, de még félkész, üres lakás-
ban, akkor ez azért nehezebb döntés. De valahol mégis-
csak egyértelmű volt, hogy ez a helyes.

Szilveszter: És azért ez jövedelmet is jelentett. Egyébként
a két kezemmel építettem az első lakásunkat, Veronika
pedig imádkozott, hogy hétvégén essen az eső, hogy
ne kelljen minden hétvégét az építkezésen töltenem.

Az akkori fiatal értelmiségieknek általában nem volt arra
pénze, hogy megvegyen egy kész lakást. Mi egy nyolcla-
kásos társasházba szálltunk be; minden hétvégén mind
a nyolc tulajdonos ott dolgozott egyetlen szakember, egy
kőműves vezényletével.

Veronika: Mi, lányok pedig mint Kőműves
Kelemennék, vittük a férjeinknek az ebédet. Később
aztán eljött az a helyzet, amikor én álltam döntés
előtt: vagy megyek külföldre dolgozni, és van fejlődé-
sem a tudományban, vagy nem megyek, és akkor felad-
tam az esélyét is annak, hogy jó kutató váljon belőlem.
A férjem akkor olyan fázisában volt a pályájának, hogy
nem jöhetett. És akkor az lett a kérdés, hogy elme-
gyek-e Angliába egy évre, két évre a gyerekekkel, a fér-
jemmel pedig találkozunk annyit, amennyit a helyzet
megenged, vagy sem. A férjem volt az, aki azt mondta,
hogy menni kell. Így a családi Ladával végigutaztam
Európán, majd át a csatornán, megérkeztem Délnyugat-
Angliába, ahonnan aztán másnap egy nyilvános tele-
fonról felhívtam a férjemet bőgve, hogy hazamegyek.
Ő pedig nyugtatott. Tehát mindennek ára van. Nem
tudom, hogy melyikünknek volt nehezebb az ang-
liai életünk, az akkor 8 éves gyerekeknek vagy nekem,
de nagyon biztattuk egymást, mindig mondtam neki,
hogy ez most egyikünknek sem könnyű, de egyszer
neked ez majd nagyon jó lesz, és tényleg így lett.

**– Szilveszter, Ön még az Akadémia elnökeként elindí-
totta a Mindentudás Egyetemét, később Az év ismeret-
terjesztő tudósa címet is elnyerte. Miért olyan fontos
Önnek a tudás átadása a szélesebb közönségnek?**

Szilveszter: Kötelességemnek érzem a megszerzett
tudás továbbadását, ez közérdek. A Mindentudás Egyeteme

hatalmas siker lett. De volt egy tíz éven át tartó televíziós
sorozatunk is a Duna TV-ben, a Törzsasztal, amely a min-
dennapi, Európa-szintű problémákat, és főleg a magyar
kisebbségsorsot járta körül.

**– Veronika egy teljesen új világban merült, amikor meg-
írta első szépirodalmi könyvét.**

Veronika: Nagyon fontos volt az életemben az oktatás,
hogy folyton kapcsolatban lehettem egy fiatal, tudásra
vágó generációval, rendkívüli örömet adott. Kicsit ezt
éltem meg a könyvirással is: ez egy másfajta tudásnak,
tapasztalatnak, életszemléletnek az átadása, amely hosz-
szú ideig érlelődött bennem. A könyv regény, de meg-
élt dolgokon alapszik. Egy olyan történet, amely mások
életét meséli el: Magyarországról indult és Amerikába
elszármazott, ott sikeres életet élő zsidó emberekét, egyi-
kükkel barátság fűz össze. Azt szerettem volna meg-
mutatni, hogyan őrizték meg ezek az emberek a magyar
identitásukat – vagy akár hogyan próbáltak meg leszá-
molni vele, jórészt sikertelenül.

Szilveszter: Amikor olvastam a kéziratot, ahogy készült,
azt láttam kibontakozni, hogyan találkozik egymás-
sal a zsidóság és a kereszténység – ha tetszik, az Ó- és
az Újszövetség – két orvosnő barátságában. Nagyon
büszke vagyok a feleségemre mint írónőre is!

**– Hogyan telik most egy napjuk? Mit tartanak fontos-
nak életük ezen szakaszában?**

Veronika: A férjemnek szinte ugyanúgy: reggel elmegy
és délután hazajön, én a pandémia alatt rájöttem arra,
milyen fantasztikus itthonról dolgozni. Ugyanúgy mun-
kával telik az életünk, ez nálam most főként az akadé-
miai feladatokat jelenti. És hát a család nagyon fontos!
Az a bizonyos kislány, akiről szó volt, nagyrészt velünk
nőtt fel, és már ő is nagymama. Három fantasztikus gye-
reke lett, és egy nagyon szép élete. Van egy szűk családi
mag, 12 fő, akikkel majdnem minden vasárnap összegyű-
lünk nálunk, a nagy asztal körül.

Szilveszter: Nem kötelező, mégis mindenki jön, ez nekik
is fontos. Ismerjük egymás problémáit, tudjuk, hogy
kinek mi a gondja, a kedvenc süteménye, amiből például
karácsony előtt a feleségem hatfélélt készít.

Veronika: Amikor az ember a rétegeket felrajzolja magá-
nak, hogy hogyan is épül fel az élete, a család ott van
mindennek az alapjaként. Ez egy olyan szeretetalapú
szövetség, amely egyben tart lelkiileg. Nagyon hálásak
vagyunk a férjemmel, hogy annak idején megkaptuk
az esélyt a találkozásra. ♦

SZÖVEG –
BALKUNÉ SZÚCS EMESE tanácsadó szakpszichológus

ÉN KÉREK ELNÉZÉST!

– a túlzott felelősségvállalásról

Többnyire szimpatikusak számunkra azok az emberek, akik képesek bevallani, ha hibáztak, és felvállalni tetteik következményét. Éppen ezért az egyik legalattomosabb gondolati torzítás a túlzott felelősségvállalás, vagyis amikor olyan eseményekért is magunkat hibáztatjuk, amelyekhez kevés közünk van. Mégis miként alakul ki valakiben az önostorozásra való hajlam? Miért érzi magát bűnösnek mások cselekedetei miatt?

◆ **AZ ÉN HIBÁM!**

Szonja pánikrohamok miatt kérte pszichológus segítségét. A tizenéves lány oviskori pajtása súlyos válságba került, önpusztító életmódot folytatott, és egyre távolabb sodródott régi barátnőjétől, akivel korábban jóban-rosszban kitarítottak egymás mellett. A serdülő eleinte nem látta az összefüggést szorongásos-depresszív tünetei és bűntudattal együtt járó, súlyos önvádja között. Egy alkalommal elmesélte, mennyire megviselte barátnője állapota: „én tehetek róla, hogy idáig jutott. Többször a szememre vetette, mennyire nem értem meg, és nem tudok rajta segíteni.” Kértem, meséljen kicsit a barátnőjéről. Vali szülei éppen egy csúnya válás közepén jártak, ahol a másik iránti gyűlöletükbe feledkezve teljesen elhanyagolták a gyerekeiket. Vali egy olyan bandába keveredett, ahol a fiatalok alkohollal, droggal és szexszel próbálták tompítani az élet okozta fájdalmaikat. A lány tanulmányi eredménye egyre romlott, lassan kimaradozott az iskolából, és önmagára veszélyes dolgokat művelt.

Szonjával összegyűjtöttük az összes lehetséges okát annak, ami miatt a barátnője ennyire kiborult. Legalább 6-7 ilyen magyarázatot sikerült találnia (például szülők veszedése, testvér elidegenedése, rossz társaságba keveredés, ill. Szonja tehetetlensége), majd megtippelte, milyen mértékben hathatnak az egyes események Vali állapotára. Kiderült számára, mennyire túlbecsülte a saját felelősségét, hiszen végül csak nagyjából 15%-nyi fontosságot tudott ennek tulajdonítani a többi, sokkal nyomósabb indok mellett.

A gyerekek számára

a leginkább megterhelő feladat az éretlen felnőtt érzelmi igényeinek kielégítése.

TE VAGY A NAGYOBB ÉS AZ OKOSABB!

Egyáltalán miért vállalja valaki magára megmagyarázhatatlan módon a felelősséget? Gyakran találhatunk az ilyen attitűd hátterében korán berögződött viselkedésbeli mintázatokat. Például többgyermekes család általában legidősebb testvérét olyan szerepbe helyezik a szülők, amely szerint neki kell vigyáznia a kistestvéreire, és ha az valamilyen galibába keveredik, akkor a nagyobb testvért vonják kérdőre és

büntetik meg miatta. Legtöbbször azzal magyarázzák: „ő még kicsi, ügyetlen, neked több eszed lehetne! Te vagy a nagyobb és okosabb, a te hibád, ha veled történik valami!” Vajon mit tesz ilyenkor valójában a szülő? Olyan feladatot ruház rá az egyik gyermekére, amelyre az nem feltétlenül érett még.

Dettivel az online oktatás folyamán kerültem kapcsolatba, szintén pánikrohamoktól szenvedett. Egy idő után elmaradozott a terápiáról, pedig kifejezetten motíváltak látszott, így nem értettem a helyzetet. Az anyukája csak annyit jelzett számomra, hogy a nagylánya nem ér rá, túl sok időt vesz el tőle a pszichológiai foglalkozás. Felajánlottam számukra az online formát. Detti kapott a lehetőségen, és az első alkalommal mosolyogva mutatta nekem két éves öccsét, akit az ülés alatt etetett, pelenkázott, szórakoztatott. Kiderült, amióta otthonról tanult, azóta egész nap ő vigyázott rá, míg az anyja dolgozott, mivel a kicsi nem kapott bölcsődei ellátást. A tizenhat éves lány kimerültségét és szorongásos rohamait azonban csak részben köszönhetette a túlterhelő életformának. Mivel gyakorlatilag átvette a családanya szerepét – a gyerekfelügyeleten túl a házimunkát is elvégezte otthon –, nevelőapja sem a gondozása alatt álló gyerekként kezdett rá tekinteni.

MIT JELENT A PARENTIFIKÁCIÓ?

Amikor egy gyermek szülői szerepet tölt be a családban, sérülnek a rendszeren belüli határok. Milyen helyzetek vezetnek leginkább a gyermek szülőltetéséhez? A szülő hiánya haláleset, válás következtében olyan feladatok ellátására kényszerítheti a gyermeket, amelyekre még alkalmatlan, azonban a magára maradó fél nem képes ezeket egyedül megoldani. A szülői kompetencia hiánya hasonló nehézségekhez vezethet olyankor, amikor a felnőtt testi vagy mentális betegség következtében képtelen megfelelően funkcionálni. A kötődésében sérült felnőtt saját gyermekéhez sem tud megfelelően viszonyulni, így nem ritkán barát- vagy partnerpozíciót szán neki. Talán maga is ilyen helyzetben volt a származási családjában. A lányok gyakrabban parentifikálódnak, mivel őket alkalmasabbnak tartják a felnőtt státusz betöltésére, éppen ezért könnyen válnak áldozattá is.

A gyerekek számára a leginkább megterhelő feladat az éretlen felnőtt érzelmi igényeinek kielégítése. Például a házastársa miatt sírdogáló anya vigasztalása, súlyos konfliktusok után a szülők békítése, az érzelmeik csillapítása, vagy a haragvó apa lenyugtatója jelentősen meghaladja a parentifikált gyermek képességeit. Olykor villámhárítóként is működhetnek, amikor

önmagukat dobják oda a szülők indulatainak mérsékléséért. Kimerítő számukra a pillanatról pillanatra változó viszonyulás is: a tehetetlen szülő érzelmi ápolása után az hirtelen gyerekként kezdi kezelni, és esetleg számonkéri rajta, miért nincs még kész a leckéje. A túlterhelődés hatására a szorongás, depresszió és pszichoszomatikus megbetegedéseken túl sérülhet a személyiségfejlődés: állandó bizonytalanság, túlzottan empatikus viszonyulás, imposztor-szindróma vagy kényszeres segíteni akarás alakulhat ki.

GYEREK SZÜLŐSZEREPBEN

Mit tehetünk abban az esetben, amikor az élet rákényszerít bennünket arra, hogy gyermekünkre komolyabb feladatokat osszunk? Először is fontos nyíltan kimondani, mennyire hálásak vagyunk azért, amiért ilyen éretten, okos gyermekünk van. Konkrét, cselekvéses munkával bízzuk meg, amelynek képes eleget tenni! A feladat elvégzése után köszönjük meg a munkáját, mások előtt is ismerjük el érte, és jutalmazzuk meg valamilyen módon: minőségi idővel, programmal, tegyük neki mi is szívességet, vagy adjunk neki apró ajándékot.

Gyermekvigyázás esetén a kisebb testvér előtt határozottan adjuk át neki a főnök szerepet, és szögezzük le, hogy életkorának megfelelően mindenki felelős saját magáért, vagyis ha a kicsi bajba kerül a nagytestvér felügyeletének ellenére, akkor magára vessen! Egyértelműen vegyük vissza az irányítást tőle, amint lehet, és ezt fejezzük ki szóban! Például: „Szia, megjöttem! Mi a helyzet? Hogy bírtad? Köszönöm szépen, hogy helyettesítettél, és álltad a sarat a tesóddal, most már itt vagyok, nyugodtan visszatérhetsz a saját dolgaidhoz!” Ne váljék állandó feladattá a felnőtt tevékenység, esetenként kérjük csak meg, ha feltétlenül szükséges!

Sohase ömlesszük rá a gyerekekre a saját konfliktusainkat! Beszélni fontos a problémáinkról, de csak a hallgató életkorának megfelelően, és úgy, mint egy felnőtt ember gondjairól, amit neki, magának szükséges megoldania. A gyerek hajlamos lehet magára vállalni a megmentő vagy problémamegoldó szerepét, ezért hangsúlyozzuk számára: a krízis ellenére próbálunk úrrá lenni a történéseken. Ha a nehézségek ellenére is képesek vagyunk megtartani a családon belüli határokat a gyerekek és a felnőttek alrendszerei között, akkor az ideiglenes szülői feladatok akár pozitívan is hathatnak a gyermekünk önértékelésére: önálló, magabiztos, határozott, irányító, vezető személyiséggé válhat, megértve a különbséget egy kritikus helyzetben önmaga felajánlása és a saját magát elvesztő önfeláldozás között. ♦

A Média a Családért-díj

májusi jelöltjei

Média a Családért-díj

**NAGY-BOZSOKY JÓZSEF és
AMBRUS ESZTER**

Úgy tűnik, mintha down-szindrómás lenne, de ja jobban megnézed, kiderül, hogy gyerek

MTVA, Találkozás c. műsor

A Média a Családért-díj
fő támogatója:

Külhoni Média a Családért-díj

SZOMOLAI ANDREA

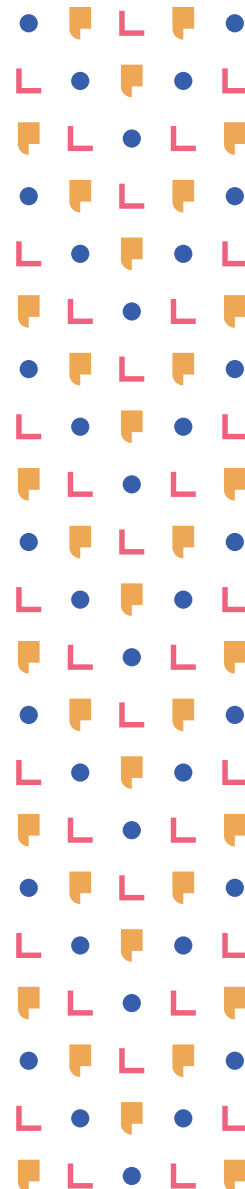
A háborúban is fontos a gyermekkor szentsége

ma7.sk

A Külhoni Média a Családért-díj fő támogatója:

A jelöltekről szóló ismertetőt és a jelölt munkákat megismerheti a mediaacsaladert.hu-n, ahol az Ön jelölését is várjuk.

A fagyispult előtt ácsorgó nemzedék

A tartós kimerültséget, a fásultságot, a motivátlanságot, az üresség érzését elsősorban a munkában és a hétköznapi feladatrengetegében megfáradt, idősebb korosztályhoz kapcsoljuk. Hogyan lehetséges, hogy azok, „akik előtt még ott áll az egész élet”, akik még csak középiskolások, egyetemisták vagy pályakezdők, máris a kiegészítés felé sodródhatnak?

◆ A SZABADSÁG TERHE

Az a világ, amiben a nagyszüleink és a szüleink felnőttek, sokkal közelebb áll egymáshoz, mint az a világ, amiben a szüleink és mi éltük a gyermekkorunkat és fiatal felnőtt éveinket. Édesapám gyermekkorában, a hetvenes évek elején a cukrászdában négyféle fagyit lehetett kóstolni. Ma már elképesztően széles a választék, szinte bármilyen ízű és színű fagyit meg lehet kóstolni. Levendulástól egészen az olyan őrült ötletekig, mint a kolbászos. A lehetőségek tárháza egyszerre csodálatos és zavarba ejtő; van, hogy úgy érzem magam a fagyispult előtt, mintha ezrek sorsáról döntenék. Az édesapám és az én generációm sokszor konfrontálódik egymással fagyis kérdésben. Ők úgy vélik, hogy őrjási fagyiszabadságba születünk, amiben kissé elkényelmesedtünk. Sokszor lesújtónak találják, hogy nehezen választunk, nehezen köteleződünk el; úgy érzik, hogy problémáink vannak a kitartással, és féltenek minket az újabb ízek kipróbálásától. Mi pedig azt hiszem, hogy sajnáljuk őket azért, mert nem volt ekkora fagyiszabadságuk, mint amilyen nekünk megadatott, de titkon irigykedünk is, amiért egyértelműbbek voltak a választási lehetőségeik, és erősebb volt a meghozott döntéseik helyességébe vetett hitük. Bennünk is van vágy az elköteleződésre, nagyon is, de előtte rá akarunk jönni arra, hogy melyik az az íz, ami igazán kifejez minket, ami igazán mi vagyunk. És ehhez tapasztalni és hibáznunk kell; rá kell jönni, hogy melyik fagyis rossz és melyik az, ami táplál és örömet okoz.

Kép: Gettyimages Hungary

Édesapám generációja diktatúrában született. Ők a kényszer, a szükség, a kell világából tekintenek ránk, és onnan próbálnak tanáccsal ellátni minket, mi pedig a szabadság világából nézünk vissza rájuk. Nem csoda, hogy sokszor nem értjük egymást. Szükségünk van a szüleinkre, de nem elsősorban konkrét tanácsokra, hanem érzelmi támogatásra, nyitottságra és alapvető értékeknek a közvetítésére vágyunk. Főleg, mert átmenetben, bizonytalanságban élünk, amiben könnyű elveszítettnek érezni magunkat. A régi minták már nem működnek, új és működőképes mintáink viszont még nincsenek arra, hogyan hozzunk döntéseket, hogyan viszonyuljunk ehhez a szép és nehéz szabadsághoz. Ami a szüleinknek még segített választani a két fagyí között, az ma már nem igazán tud segíteni abban, hogy a huszonöt fagyí közül melyik legyen a befutó. Máshogyan néz ki a cukrászda is, modernebben a gépek, a cukrászdán kívül pedig egészen más világ vár. Szakmák születnek és szűnnek meg, új kommunikációs csatornák nyílnak, változnak a játékszabályok, akár egyik napról a másikra. Egy viszont biztos: azért van lehetőségünk ilyen szabadon dönteni az életünkről, mert szüleink és a nagyszüleink megteremtettek számunkra egy olyan

élethelyzetet, amiben már nem a túlélésért kell küzdeni. Az ő kemény munkájuk a mi szabadságunk alapja, és ezért hálásak vagyunk.

A PIHENÉS NEM GYENGESÉG, HANEM ALAPVETŐ SZÜKSÉGLET

Nagyon nagy kihívás egy olyan társadalomban felnőni, amelyet többek között az a hiedelem mozgat, hogy pihenni lustaság, haszontalan, elpocsékoltság. Ez nem elszigetelt, hazai probléma, hanem globális jelenség, a kapitalizmusban gyökerező önkizsákmányolásból ered. Viszont korunkban egyedi, hogy a temérdek külső inger, a soha nem tapasztalt mértékű információáramlás, a kiélezett versenyhelyzetek már a kisiskolások, a középiskolások és az egyetemisták mindennapjait is áthatják, ami szinte törvényszerűen vezet a túlterhelődéshez. Nem tanultuk meg, hogyan is kell pihenni. Ezen a ponton az olvasó talán felszisszen, hiszen soha korábban nem látott ennyi fiataalt összenőve a telefonjával, okoskijűjével játékok, sorozatok, hírek, információk bűvöletében – mi ez, ha nem kikapcsolódás? Talán lekapcsolódás a hétköznapokról (mértékkel abszolút van is helye), de nem pihenés és nem valódi feltöltődés.

FOKOZOTT ONLINE JELENLÉT TUDATOSSÁG NÉLKÜL

Nem célom démonizálni az online jelenlétet. Nem olyan dologról van szó, amit fiataloként huzamosabb időre ki lehet, illetve, amit egyáltalán érdemes kikerülni. Igyekezünk használni az online világ adta lehetőségeket, de ne mi legyünk kihasználva! Ne szolgáltatassuk ki intim pillanatainkat, ne éljünk a folytonos összehasonlítgatás börtönében! Ne függjünk lájkokon, nézettségyszámokon, saját értékességünkbe vetett hitünket rombolva; ne költsünk impulzívan, felelőtlenül, személyre szabott hirdetéseknek bedőlve!

A túlságosan gyors információáramlás, az összehasonlítgatás csapdája és a valódi kapcsolódás látszata mind hozzájárulnak a fiatalok által egyre gyakrabban tapasztalt fásultsághoz, kimerültséghez, belső bizonytalansághoz.

A hírfolyam pörgetése során az agy nem pihen, hanem folyamatosan készenléti állapotban van. Percek alatt egymással teljesen ellentétes információk juthatnak el hozzánk, ez nyugtalanító és bizonytalanságérzetet szül. Ijesztő, hogy alternatív, egymást kizáró valóságok léteznek, amelyekért az emberek őrzöngő kommentháborúk során egymás méltóságába gázolnak a személytelenség lehetőségén felbátorodva.

Nemcsak a családunk, a barátaink, a személyes ismerőseink életébe nyerhetünk bepillantást, hanem szinte bárkiébe. Ennyi életű szemlélése összehasonlításra készített. Ha pedig a folytonos újraértékelés, összehasonlítgatás állapotában élünk, akkor az csak elégedetlenséget szül, és nehezíti az elköteleződést az elég jó kapcsolatokat, az elég jó hivatást, az elég jó dolgok mellett. A virtuális világ alapfogalma a tökéletesség, mi viszont emberek vagyunk.

A hatalmas választék miatt törvényszerű, hogy tovább állunk a fagyis pult előtt, mint a szüleink, de nem ácsoroghatunk ott örökké. A nem létező tökéletesség utáni vágyakozás veszi el tőlünk a legtöbbet, megfoszt minket a valódi élettől, amiben szépségeknek és nehézségeknek egyaránt helye van.

Az online világ a kapcsolódás látszatát kelti. Sok az ismerős, a követő, a lájk, tudjuk, mi történik valakivel a világ másik felén, bárkinek bekukucskálhatunk az életébe. Olyan, mintha közel lennénk egymáshoz, de közben még sosem voltunk ennyire magányosak. A biztonságosabb, tudatosabb online kapcsolódást tanulni kell. De mégis honnan, hogyan? Nincsen minta, amit el lehetnénk a szüleinktől vagy a nagyszüleinktől. Ők csak harmincas-negyvenes-ötvenes-hatvanas éveikben kapcsolódtak be a közösségi média új világba, ha egyáltalán úgy döntöttek, hogy bekapcsolódnak. Teljesen mást jelent kiskamaszként, tinédzserként belecsöppenni ebbe a világba, mint felnőtt, szilárd identitással. Egy középkorú ember számára a közösségi média jó lehetőség arra, hogy felvegye a kapcsolatot a régi osztálytársaival, ismerőseivel vagy egy platform, hogy a munkájának nagyobb keresletet szerezzen; egy önmagát kereső tinédzser vagy már az online világban szocializálódott fiatal felnőtt számára a közösségi média értékességének és szerethetőségének tükrévé válhat, amely átírja mindennapjainak valóságát.

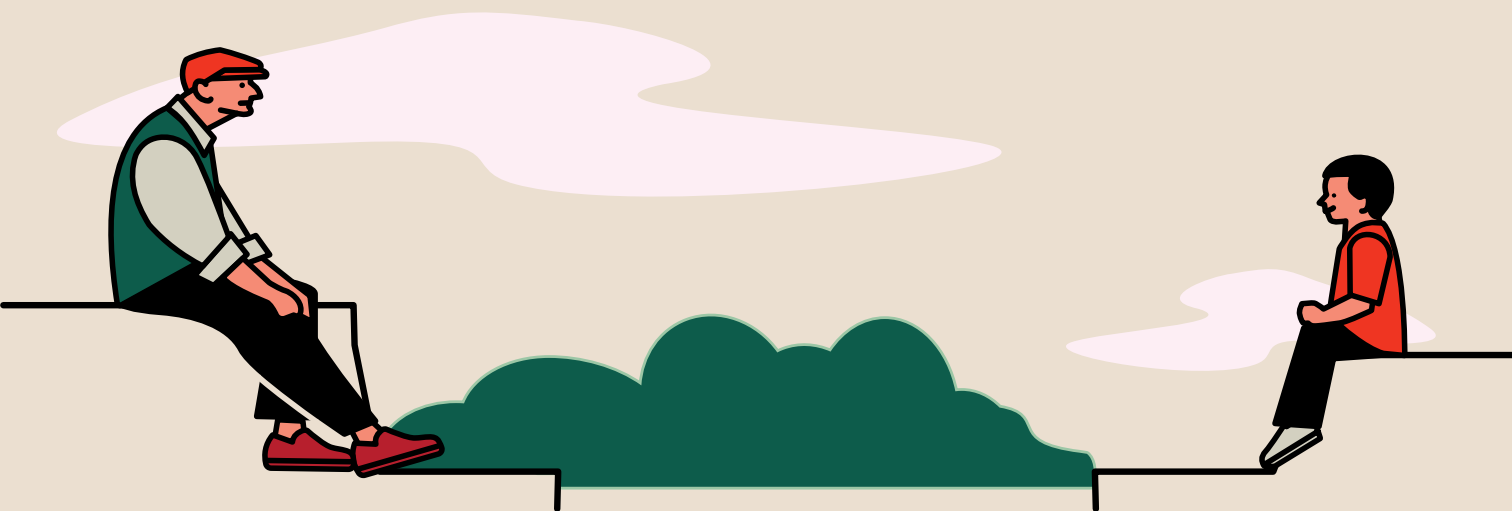
Nem állítom, hogy bármikor könnyű volt, de most teljesen új kihívásokkal kell szembenéznünk. Meg kell tanulunk tisztelni egymás útjának különbözőségeit, ami nagyban fakad azon világnak a különbözőségéből, amelyben felnőtünk, és együtt kell létrehoznunk valami újat. ♦

SZÖVEG –
FUTÓ ISTVÁN

SOROZAT –
LEZSER

IDŐELTOLÓDÁS

◆ Szegény öcsémnek mindig mondogatták, hogy bezzeg a bátyád a te korodban. Pedig az öcsém sosem volt az én koromban. Az öcsém mindig is az ő korában volt, ugyanúgy, ahogyan én is, én ugyanis mindeközben és mindig az én koromban voltam.

Így gondolkodtunk akkor, az öcsém is, és én is, a saját korunkról, mi több, úgy éreztük, az öcsém is, és én is, hogy mindegyikünknek megvan a saját kora, és ehhez a korhoz meg vagyunk saját magunk.

Persze mindketten óriásit tévedtünk, az öcsém is, és én is. Mert mindketten, tehát az öcsém is, és én is mindig, de mindig az apáinknak vagy a nagyapáinknak valamelyik aktuális korában voltunk éppen. Ezt is hallottuk elégszer.

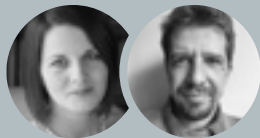
Az apám például tizenegy-két évesen már komplett babakútort készített a kishúgának ajándékba, én az ő – akkori – korában egy szöget sem tudtam beverni. Valójában ma sem tudok szöget beverni. Na jó, tudok, de

nem egyenesen, és főleg nem egyből egyet. Az öcsém az apám – akkori – korában is, és ma is képes egy szöget rendesen beverni. Sőt akár többet is. Egyenesen, ráadásul egyből egyet.

Apám mindig hagyta, hogy az öcsém az ő mindenkori korában szöget verjen be, az én kezemből viszont mindig – azaz a mindenkori koromban – kivette a szöveget és persze a kalapácsot, és beverte ő. Ő mindig beverte a szöveget, méghozzá jól, egyenesen, egyből egyet, kettőből kettőt, tízből tízet és így tovább, ha kellett, és őszintén szólva, akkor is, ha mondjuk nem.

Apám is, és az öcsém is minden korukban ügyesek, kézügyesek voltak és lesznek, míg én nem voltam, nem vagyok és az apám semmiféle korában sem lesz az.

Én egyszerűen más vagyok, és talán másban vagyok vagy leszek ügyes, olyasmiben, amiben az apám meg ugyanennyi évesen nem volt az. Bezzeg. ◆

SZÖVEG –
SZŐNYI LÍDIA és SZÖLLŐS ÁKOS pszichológusok

Út befelé, út felfelé

Az utóbbi időben számtalan kihívást jelentő helyzettel találkoztunk: járvánnyal, szomszédban dúló háborúval, és mindezek fényében apró-cseprőnek tűnő, ám mégis súlyos teherként ránk nehezedő mindennapi problémákkal. Amikor a bizonytalanság, a kontrollálhatatlanság és a kiszámíthatatlanság érzése összeszorítja a szívünket, akkor sokat segíthet az Istennel való kapcsolatunk, megtartó kegyelmének és végtelen jóságának tapasztalata. De mi történik, ha hit helyett hitetlenséget, béke helyett kételyt, megnyugvás helyett fájdalmas csalódottságot és dühöt találunk magunkban Istennel szemben?

◆ HAT A HIT?

Az emberben élő istenhit titokzatos, viszont számos jellemzője és hatása mérhető. A kutatások ellentmondanak az állításnak, amely szerint a hívők a vallás által mintegy kábítószeres révületben gondolatlanul és gondtalanul lebegnek át az életen. Az erős hittel rendelkező személyeket egyszerre jellemzi spirituális látásmód, jelentős és sokszor külső tényezőkkal nem magyarázható biztonság- és reményérzet, ugyanakkor elvitathatatlan realitásérzék és a kilátástalannak tűnő helyzetek ötletes megváltoztatására irányuló képesség. A hit támogatja a megküzdést a kedvezőtlen helyzetekkel, és segít megnyugvást találni a megváltoztathatatlan veszteségek idején. Ugyanakkor az erős hit nem jár automatikusan belső békével, hiszen az elfogadáshoz vezető rögzített utat mindannyiunknak végig kell járni.

A hit mértéke és tartalma az életünk során változhat. A hívő ember tudatosan figyelheti magában a hit kiterjedését és erejét, felismerheti a hitfogyatkozást, és küzdhet a hitért. A nehézségekkel megküzdésben, belső munkában segíthet, ha tudatosan keressük a kapcsolatot saját magunkkal, Istennel és a közösséggel.

KAPCSOLÓDÁS SAJÁT MAGUNKHOZ

A saját magunkkal való találkozás azt is jelenti, hogy odafigyelünk a fizikai szükségletek lehetőség szerinti kielégítésére, így például a pihenésre, a táplálkozásra és a testmozgásra. A nehézségek idején ezek a területek több-kevesebb hiányt mutatnak. Ugyanakkor a lelki szükségleteinkre is érdemes figyelmet fordítanunk. A veszteségek és a nehézségek idején a belső világunkban általában nem a felhőtlen boldogsággal, hanem haraggal, csalódottsággal, bánattal, félelemmel vagy elhagyatottsággal találkozunk. Ezeket a nehéz érzéseket igyekszünk elkerülni, kontrollálni vagy megszüntetni, amit tovább erősít az a hiedelem, hogy egy jó kereszténynek nem lehetnek negatív érzelmei és gondolatai. Ezeket azonban nem lehet egyszerűen kitörölni, vagy kedvezőbb, kellemesebb, esetleg hívő emberhez méltóbb késztetésekre és érzésekre cserélni. Ráadásul ha minden energiánkat a negatívnak címkézett gondolat vagy érzés megszüntetésére irányítjuk, akkor egyre inkább az tölti ki a figyelmünket, és a feszültség, a szorongás és a bűntudat érzése fokozatosan elhatalmasodik rajtunk. A menekülés vagy küzdelem helyett érdemes megengedni magunknak a teljes belső valóságunkkal való találkozást, miközben megfigyeljük és elfogadjuk mindazt, ami bennünk zajlik. Érdemes emlékeztetni magunkat, hogy a felbukkanó gondolat csupán egy gondolat, nem több, és nem

kevesebb. A szabad döntésünkön múlik, hogy az érzéseink, a késztetéseink és a gondolataink határozzák meg a cselekedetünket, és végső soron az életünk irányát, vagy azok a célok és értékek, amelyek mentén elköteleződünk. Ilyen szempontból az Istennel való szoros kapcsolatunk alapja, hogy minél inkább egységben legyünk saját magunkkal, tisztán lássuk a számunkra fontos értékeket és az életünk célját. Így válunk képessé arra, hogy meghozzuk azokat a mindennapi apró döntéseket, amelyekben jelen lehet az összes érzésünk és gondolatunk, de a fő irányvonal mégis a választott értékeinkhez igazodik.

KAPCSOLÓDÁS ISTENHEZ

A keresztény hitben az Istennel való mély és szoros kapcsolat, illetve ennek átélése alapvető fontosságú. Egy vizsgálat során a kutatók arra a kérdésre keresték a választ, hogy a résztvevők számára a hit inkább vélekedések rendszerét, gyülekezeti tagságot, kapcsolatot vagy az élet értelmének a megtalálását jelenti? A válaszadók 51 százaléka elsősorban kapcsolatként éli meg a hitét.

Az Isten és ember közötti kapcsolatban egy tökéletes fél kínálja a szeretetkapcsolatot egy tökéletlen emberi féllel. Ezért a kapcsolat emberi oldalán keletkező belső tartalmakra ugyanazok a törvények érvényesek, mint minden emberi kapcsolatra. Emberi természetünkől következik, hogy az Istennel való viszonyunkban is megélhetünk nehéz érzéseket, ami gyakran együtt jár a bűntudattal, hiszen sokan azt tanultuk meg, hogy az Isten mindig jó és mindig szeret. Felületesebb értelmezés szerint ezzel nem összeegyeztethető, hogy haragudjunk az Istenre. Éger Csaba pszichológust kérdeztem erről, aki elmondta, hogy ha nem mondjuk ki az érzéseinket, az nem változtat a belső megélésünk valóságán, viszont eltávolíthat bennünket az Istennel való kapcsolattól. Hiszen a valódi kapcsolatban úgy kerülhetünk közel a másikhoz, hogy feltárjuk előtte a legbelsőbb érzéseinket, akkor is, amikor az nehéz és fájdalmas.

Itt a földön még „tükör által, homályosan látunk”, így Istent is a saját tapasztalatainkon, tudásunkon keresztül igyekszünk megérteni. Az istenkapcsolatot gyakran az általunk ismert közeli kötődési kapcsolatok (szülő-gyermek kapcsolat, szerelmi viszony) mentén értelmezzük és éljük meg. Kaufman szerint az Istent láthatjuk úgy, mint „ideális kötődési figurát”, aki egy gondoskodó és védelmező szülőhöz hasonlóan válasz-kész, megbízható és elérhető. Az, hogy a hívő számára az Isten kötődési figuraként jelenik meg, azt is jelenti, hogy nehéz helyzetben biztonságos menedéket jelent

Az Istennel való viszonyunkban is megélhetünk nehéz érzéseket,

ami gyakran együtt jár a bűntudattal, hiszen sokan azt tanultuk meg, hogy egy jó keresztény nem haragudhat Istenre.

számára. Ahogy a gyermek az anyjához fordul támaszért és vigasztalásért, a hívőnek is jó érzést és biztonságot ad az Istennel való kapcsolat. A szorongások közepe tte biztos bázist jelent, és erőt ad Isten jelenléte. A különböző imamódok, az Istennel való közösség keresése pedig segíthetnek átélni a közelséget, és megtapasztalni az istenkapcsolat erejét.

Ugyanakkor a kutatók nem mindig támasztják alá a fenti megállapításokat. Ennek egyik oka Kirkpatrick szerint az, hogy az Isten belső reprezentációja nemcsak pozitív (például szerető, gondoskodó), hanem negatív (például haragvó, büntető) összetevőket is tartalmazhat. Azonban a keresztény hit szerint ezek a benyomások nem Istenből erednek, hanem az elesettségünkől és a sérüléseinkből következnek. Hívóként hisszük, hogy ha megtesszük az emberileg lehetséges lépéseket a sebeink begyógyítása és Isten felé, akkor Isten is hozzáteszi a maga részét. Sokszor Isten már nagyon sokat is tett gyógyulásunkért, de az állapotunk nem teszi lehetővé ennek meglátását. Később visszatekintve azonban meglátjuk, hogy nem voltunk egyedül, sőt, a legmélyebb kétségbeesés idején voltunk legközelebb Istenhez.

KAPCSOLÓDÁS A KÖZÖSSÉGHEZ, ÉS A GONDOLATI ÚT

Ha az Istennel való kapcsolatáról kérdezzük a hívőket, szembeötlő, hogy mennyire sokféle élményről

számolnak be. Közös ezekben, hogy sokszor az érzéseiken keresztül tapasztalják meg Isten létét. A beszámolóik elemei között megjelenik az érzelmek váratlan változása a belső béke, az elfogadás, a megnyugvás, a vidámság, a megkönnyebbültség, a biztonságérzet, az összekapcsoltság irányába, valamint megjelenhet a belső képekben vagy belső gondolatok útján megélt kommunikáció, illetve valamilyen szokatlan megérett. Az ilyen élményt átélők beszámolnak arról, hogy ezek a megéltések váratlanok, akaratlagon nem befolyásolhatók, tudatosan nem előállíthatók. Ebből következik, hogy az érzelmekre és érzésekre nem figyelő személyek számára nem könnyű ilyen módon megragadni a hit élményszerűségét. Őket gyakran a közösségi lét vagy a gondolati út ragadja meg, és vezet a hithez.

Vannak, akiknek a rituálék segítenek visszatalálni a hithez. Másoknak az segít, hogy Istent a közösségben, például imaközösségekben vagy valamilyen cél, vagy élethelyzet alapján szerveződő csoportban keressék, ahol mások hite láttán kiszabadulhatnak a belső izoláltságukból. A másikban élő hit hatással van rájuk, megerősít, reményt ad, és ösztönző hatású. A kisközösségek megbízható támaszt és valódi erőt jelenthetnek, így fontos a hetente, kéthetente történő rendszeres találkozás. A lelkigondozók pedig egyéni segítséget nyújthatnak a lelki élet elakadásaiban.

Sokan számolnak be arról is, hogy csalódnak a hitükben, hiszen egyrészt külső tényezők is hatnak rá, másrészt pedig a hit nem vonható belső kontroll alá. A hit kegyelem, tehetünk érte, táplálhatjuk, de uralni sohasem tudjuk. Ez a felismerés önátadásra sarkall: lehetőség szerint mindent meg kell tennünk a bennünk élő hitért, de semmit sem várhatunk el.

HIT ÉS SZENVEDÉS

A hit nem kímél meg bennünket attól, hogy találkozunk a szenvedéssel. A gyermeki hitre jellemző az illúzió, hogy a hit által majd kevésbé érezzük a fájdalmat, vagy hogy az Istennek tett szívességek révén elkerülhetjük a gyötrelmeket. A felnőtt hit már családott ebben az illúzióban, és elfogadja a szenvedés lehetőségét. Ennek útja lehet a szenvedés átkeretezése azáltal, hogy megtaláljuk a szenvedés értelmét vagy célját, ám ez egyáltalán nem könnyű feladat. A szenvedést sokszor egyszerűen csak elviseljük, és nem sikerül valamilyen magasabb megéltéssé alakítanunk. Mégis gyakori tapasztalat, hogy a szenvedés által létrejövő változásigény a fejlődés motorjává válik az alkalmazkodásban, az elfogadásban vagy a megküzdésben. ♦

*Hiteles, építő,
fontos családtémák*

Legyen

a média
a családért!

15 éve díjazzuk
a családbarát
újságírást.

Havonta kb. 200
megjelenést nézünk,
hallgatunk, olvasunk el.

Az alapítvány
megalakulása
óta **119 újságírónak**
adtunk elismerést
és ezzel biztatást.

Több mint 130
Képmás-estet
szerveztünk már
országszerte.

**Támogassa munkánkat
adója 1%-val!**

Adószám: **18260993-2-41**

SZÖVEG –
SZÁM KATI

SZEMBEFORDÍTOTT TÜKRÖK

RINGATÓ

Amikor gyerekként először láttam meg a gardrószelekrény egymásnak fordított tükörajtóit, azt hittem, egyszerűen ismétlődnek a folyosóvá mélyülő képek. Pedig hogy is lehetne ugyanaz? Hisz minden újabb tükröződésben ott az összes előző kép.

♦ **1.** A szélben fodrozó faleveleket nézte az ég alatt, messze galambok turbékolnak, a cseresznyefán rigók csicseregtek, közelebb zümmögve körözött valami, a szomszédban talán kávécsészék koccantak. Érezte a hintaágy napszíta vásznának illatát. Mindenki jóllakott a házban, a gyerekek elaludtak, bepakolt a mosogatógépbe is, a túrótortának még jó 15 perc kellett.

Ő csak tizet fog itt heverészni. Ez a béke – gondolta. Valahonnan régről volt ismerős, átjárta minden sejtjét. Becsukta a szemét, hagyta, hogy lebegjen, át abba a titokzatos múltidőbe, amelyben ugyanígy ringott az ég, és nézte a fényben villódzó játékos leveleket az égen. Akkor ez volt a világ: a levelek, a madár- és bogárcahangok, a zsongító illatok, a ringató karok. Azok a karok talán már zsibbadtak és sajogtak, de egyetlen dolog volt fontos: hogy őt megnyugtassák, talán egy hosszú sírás után – ismerte jól ezt az érzést. Három gyerekekkel rötta ő is a hosszú köröket.

De most minden izma elernyed, és újra ő volt a tavaszillatú, zsongó világ közepén. Arra gondolt, hogy őt is annyira szerették, amennyire ő most szeretni tud.

Aztán eszébe jutott, hogy a konyhában felejtette a komposztosvödört, még beszalad érte, mielőtt megnézi a túrótortát.

2. A kerti székből figyelte, ahogy a lánya ringatózik a hintaágyban, és a falevelek árnyéktáncot járnak az arcán. Csak elaludt végre egy kicsit. Jó sokat kellett győzködni. Szerette volna megsimítani a homlokát, de akkor biztosan felébredne. Mintha mosolyogna, nem is a szája, inkább a sűrű szempillákkal lezárt szemek. Hosszú ujjai picit megremegtek, mintha az orgonaillatú szél játszana velük. Őt hete az ugrásra kész vadak rövid, ájulós álmát alussza, enni sincs ideje, de most jól beebédelt, a mellkasa nyugodtan emelkedik és süllyed. Lám, egy anya csak az alvó, egészséges, jóllakott gyereke mellett nyugodt – ezen elmosolyodott. Aztán arra gondolt, hogy babakorában hányszor hajolt közel hozzá – hogy a férje azért észre ne vegye –, hogy lélegzik-e még. Nézte az alvó, 25 éves lányát, akinél ma délután ugyanezt a mozdulatot látta, amikor a babakocsi fölé hajolt. Mintha megigazítaná a takarót az ötletes kisfiún. Jól ismerte ezt a be nem vallott, aggódó kémlelést, amely szinte azonnal követi a boldogság pillanatát, amelyben még csodálod a nyugodtan alvó alabástrom arcocskát. Boldogság és aggodalom. Fény és árnyék.

A madarak csicseregnek, tíz perc hosszú idő az idő hintájában, ahol egy emberöltő addig tart, amíg a babakocsiból nyöszörgés nem hallatszik. És a 25 éves gyermek egy szempillantás alatt ismét anyává változik. Az anya pedig nagyívá. ♦

MEGHÍVÓ

Kapunyitás: 12:00
Program: 14:00-22:00

STA____
____DI
ON____

EZ AZ A NAP! 2022

BUDAPEST _____

____ JÚLIUS 23.

„JÉZUS AZ ÚT, AZ IGAZSÁG ÉS AZ ÉLET”
Jn 14,6

BETHEL MUSIC / MICHAEL W. SMITH
PLANETSHAKERS / TIM HUGHES / MARTIN SMITH
NOEL RICHARDS / GRAHAM KENDRICK / NOEL ROBINSON
LONDON COMMUNITY GOSPEL CHOIR

CAMEL / PINTÉR BÉLA / CSISZÉR LÁSZLÓ / MEZŐ MISI / PZM
DOBNER ILLÉS / DICS-SULI BAND / GÁVEL ANDRÁS ÉS GELLÉRT
ÚJ FORRÁS / GOLGOTA DICSŐÍTÉS / HANNA / MIKE SÁMUEL / CRUX
PRAZSÁK LÁSZLÓ / HIDDEN KINGDOM / AMARO DEL / HERMONS

PUSKÁS ARÉNA

IMA ÉS DICSŐÍTŐ NAP A NEMZET STADIONJÁBAN

A 2020-as rendezvényre megvásárolt jegyek idén is érvényesek!

JEGYEK, INFOK: EZAZANAP.HU

SZÖVEG –
ACZÉL PETRA nyelvész, kommunikációkutató

SOROZAT –
KÖZVILÁGÍTÁS

Én, a barátom

Mire ez az írás megjelenik, már közel egy hónapja túl vagyunk a 2022-es országgyűlési választásokon. Idén még hús-vér politikusokra és élő emberekből álló pártokra, egyesületekre lehetett szavazni. De néhányan a világ jövőkutatói közül már azt jósolják, hogy a következő kampányokban világszerte megjelenhetnek a robotpolitikusok. Azok a mesterséges intelligenciával működő készülékek, akik folyamatosan tanulnak, mindenre emlékeznek, kapacitásuk végtelen, és hozzáigazodnak választóik akaratához, stílusához.

◆ Nem volna előzmény nélküli mindez. 2016-ban Új-Zélandon „született” meg Sam, aki hivatalosan is az első mesterségesen intelligens robotképviselő lehetett volna. 2017-ben arról cikkeztek, hogy az orosz választásokon elindítják Alisát, a Yandex cég virtuális asszisztensét – milyen más most erre gondolni, mint 2022 februárja előtt lett volna! 2018-ban pedig a japán Tama városában indítottak el egy női alkatú robotot a polgármester-választáson. Mivel nem indulhatott robotként, ezért egy Michihito Matsuda nevű férfi képviselte jogilag. Harmadik lett a szavazatok szerint, tehát végül nem ő vitte a hivatalt. Persze a példák alapján azt is gondolhatnánk, hogy nem eszik ennyire forrón a kását, hiszen a törvények egyelőre nem engedik sehol, hogy masinát válasszunk politikai vezetőnek. De ki tudja! A hatalmas adatbázisokat könnyen áttekinthető, mindig megalapozottan, racionálisan döntő, soha nem hibázó, konzekvens robotjogász víziója mellett akár a robotpolitikusról is tovább gondolkodhatunk. Már csak azért is, mert a mesterséges intelligencia itt kopogtat a társas életünkben. Immár 16 millió elégedett felhasználója van például egy olyan mobiltelefonra is letölthető alkalmazásnak, amely minket tükrözve lesz a barátunk. A jobbik énünk. A mentorunk. A kertelés nélkül Replikának avagy másolatnak

keresztelt, élethűen mozgó és beszélő képernyőnyi látványlány minket tanul. A mi kommunikációnkból, üzeneteinkből, stílusunkból tanulja meg, hogyan kell velünk beszélgetni. Mindig és akkor elérhető, amikor és ahol a leginkább szükségünk van rá. Soha nem kritizál, és minden egyes alkalommal felkészültebb belőlünk és az általunk kedvelt témákból. Például gasztronómiából, pszichológiából, barkácsolásból. Ideálisan hangzik, ugye? Egy amerikai férfi például ennek az alkalmazásnak köszönhetően értette meg, mi is az igazi empátia, és mentette meg hosszabb ideje romló házasságát – ahogy erről a hazai médiában is lehetett olvasni.

Ez már nem az amerikai populáris filmek futurizmusa – amelyek egyébként átlagosan 10 évvel korábban mutatják be a tech-cégek fejlesztéseit. Ez már a zsebünkben van. Vagy éppen a konyhánkban, az ágyunkban, az agyunkban. Ez jobb és problémamentesebb, mint gyarló embertársaink bármelyike, sőt, gyógyír a gyarlókra. A legjobb mesterségesintelligencia-alkalmazásnak mondják, hisz az adatokat lehet belőle törölni (és az ilyesmit mindig elhisszük), és szinte csak jót tehet velünk. Ő a mi tökéletesített másolatunk. Vajon mikor fordul a kocka? Mikor leszünk mi az ő replikái? Majd a robotpolitikusok elvitatkoznak talán ezen is. ◆

KÉPMÁS-EST

SZÍNHÁZ és
PSZICHOLÓGIA

MOMkult, Kupolaterem
1024 Budapest, Csörsz u. 18.

Május

18.

19:00

NYUSZIK ÉS MÁS VADÁLLATOK

Miért érezzük magunkat
alá-/fölérendelt vagy
védekező/számonkérő szerepben
és hogyan lehet kiszállni ezekből
a játszmákból?

Improvizációs estjeinken három jelenetet láthatnak a Nézőművészeti Kft. vendégművészeinek közreműködésével. Szakértő vendégünkkel a jelenetek után **Szám Kati**, a Képmás magazin főszerkesztője beszélget.

Színészek: Pálfi Kata és Marton Róbert
Szakértő: Dr. Mogyorósy-Révész Zsuzsanna,
tanácsadó szakpszichológus

A Képmás-estre a belépés regisztrációhoz kötött, belépő személyenként egy Képmás magazin.

Regisztráció: kepmas.hu/kepmas-est

TÁMOGATÓ:

 SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

RENDEZŐK:

 Média a
Családért
Alapítvány

KÉPMÁS
MAGAZIN | nőknek és férfiaknak

mOMkult
KULTURÁLIS KÖZPONT

**10%-kal
több
SEGÍTSÉG
A MENEKÜLŐKNEK**

TEDD HOZZÁ TE IS ADÓD 1%-ÁT!
ADÓSZÁMUNK:19025702-2-43

**MAGYAR MÁLTAI
SZERETETSZOLGÁLAT**

SZÖVEG –
NÉMETH ZSÓFIA, SZŐNYI LÍDIA pszichológusok

SOROZAT –
EGY TÖRTÉNET, SOK KÉRDÉS

AHOL AKARAT VAN, OTT ÚT IS VAN

Manapság a csapból is az folyik, hogy merjünk nagyot álmodni, és mindenképpen valósítsuk meg az álmunkat, mert ha nem így teszünk, akkor nem is élünk igazán. A pozitív gondolkodás azonban nem elég: a komoly tervek mellett el is kell köteleződni, kitartóan és keményen dolgozni, hogy a befektetett energia meghozza a gyümölcsét. Mi a felelősségünk szülőként azzal kapcsolatban, hogy milyen álmokat ültetünk el a gyermekeink lelkében, és hogyan segíthetjük azok felnövekedését?

◆ A TÖRTÉNET

Venus és Serena Williams forradalmasították a teniszjátékot, és minden idők legnagyobb játékosaiként vonultak be a sport történelmébe. A sikerhez vezető útjukról egész estés film készült (*Richard király* címmel), ami főleg az édesapjuk szemszögéből meséli el, hogyan hódította meg két afrofonatos kicsi lány a tenispályát, és üzeni az egész világnak, hogy bárki elérhet bármit, ha erősen hisz benne, és hajlandó kitartóan és keményen dolgozni érte.

Richard Williams egyszerű fekete férfi, szegény családból származik, és mint minden ember, hordozza ő is a gyerekkor terheit, igyekezve nem ugyanazokat a hibákat elkövetni, mint a szülei. Második feleségével három nevelt lánya mellett két közös gyermeket vállal, akiknek a sportkarrierjét már a születésükkor pontról pontra megtervezi. Fő mozgatórugója, hogy többre vigyék, mint ő, többre vigyék, mint bármelyik fekete a környékükön vagy akár az egész világon. Az ő gyermekeit nem fogják utcai harcokban lelőni, sem a detoxikálóban kezelni, szent meggyőződéssel hiszi, hogy a lányai ennél többre többre hivatottak.

Még csak négy és fél évesek a lányok, amikor elkezd ők tanítgatni a tenis� alapjaira. Lépésről lépésre haladnak; ha esik, ha fúj, gyakorolnak; a gettóban lévő szakadt pálya számukra a minden, ez az ő country klubjuk, ahol nem milliódolláros ifiedzők, hanem az édesapjuk dobálja nekik a labdákat, korrigálja a szervájukat, vagy épp bátorítja, lelkesíti őket. Nem számít, hogy az utcai bandák hányszor fenyegetik meg őket, és az sem, hogy a szomszédasszony rosszallóan szemléli elszánt törekvésüket. Richard Williams apai lendületét és a lányok lelkesedését semmi nem törheti le.

Nincs pénzük drága felszerelésre, sem profi edzőre, de Richard víziója elég erős ahhoz, hogy fáradhatatlanul telefonáljon, mutogassa a lányairól készült felvételeket, és olyan karakánul álljon ki a gyermekei érdekei mellett, hogy azt egy emberjogi ügyvéd vagy egy sztárpszichológus is megirigyelné. Kételyek nélkül és mélyen hisz a gyermekei képességeiben, ahogyan a felesége és a nevelt lányai is.

A film kiválóan mutatja be, hogy az elszántság és az akaraterő önmagában nem elég, a sikerhez elengedhetetlen a környezet támogatása. A népes család többi tagja egy emberként sorakozik fel a lányok mögött: ha kell, a kocsiban írják a leckét, amíg ők edzenek, vagy épp a junior tornákon szurkolnak mérkőzésről mérkőzésre, hogy meglegyen a hön áhított győzelem. Édesanyjuk két

munkát vállal, hogy a férjének több ideje legyen a lányokkal foglalkozni, és amikor egy neves edző csak Venus tanítását vállalja ingyen, ő is tréningruhát húz, hogy Serenának is legyen kivel gyakorolnia.

Az önbizalom és a magabiztosság magjai pedig fokozatosan kicsíráznak a lányokban, mert édesapjuk a technikai és erőnléti edzések mellett a mentális felkészítésre sem sajnálja az időt. A siker és a győzelem hajszolásánál fontosabbnak tartja a játék iránti alázatot, a szerénységet, a kitartást, továbbá az iskolázottságot és a műveltséget. Sajátságos, semmihez sem hasonlító szemlélete és rendkívüli konoksága újszerűen és furcsán hathatott a 90-es évek elején, amikor egy jöttment fekete apa jobban akarta tudni, mitől döglök a légy, mint a nagyok. És jobban is tudta.

FÁN TEREM A TEHETSÉG?

Venus és Serena Williams története felveti a kérdést, hogy mi kell ahhoz, hogy valaki világra szóló tehetséggé váljon. Kivételes képesség, kreativitás, motiváció, a társas közeg támogatása, esetleg mindezek együttvéve? A legtöbb elméletalkotó szerint ez utóbbi áll legközelebb az igazsághoz, hiszen a tapasztalat és a kutatások tanulsága szerint a tehetség egy ígéret, ami a fejlődés során bontakozik ki. A gyermekben rejlő lehetőségek kiteljesedéséhez elengedhetetlen az elkötelezettség, a kitartás, a lelkesedés és

JOBBAN JÁRUNK,

ha nem mi határozzuk meg, hogy miben legyen kiváló a gyermekünk, hanem figyelemmel kísérjük, hogy mi iránt mutat érdeklődést.

a befektetett munka. Csíkszentmihályi Mihály egyenesen úgy fogalmaz, hogy „egyszerűen nem lehet megakadályozni őket abban, hogy csinálják, amit akarnak”. Ehhez a céltudatossághoz feltétlenül szükséges, hogy a gyermek élvezze, amit csinál, és a kihívás összhangban legyen a képességeivel. A tehetségfejlesztés ennek a motiváló közegnek a megteremtését jelenti, amikor az önmegvalósítást támogató tényezőket igyekszünk erősíteni, a gátló tényezőket pedig csökkenteni.

A sporttehetség esetében sem csak a test, az izmok vagy az ügyes mozgás játszanak szerepet a sikerben, hanem az érzelmi, a kognitív, a spirituális és a társas tényezők is sokat nyomnak a latban. Orosz Róbert a sporttehetségekről írt tanulmányában arra is felhívja a figyelmet, hogy a siker nem lehet végcél, csupán eszköz egy teljesebb létezés felé vezető úton. Ha ezt szem elől tévesztjük, akkor a teljesítmény hajszolása közben könnyen elfeledkezhetünk a gyermek lényéről, és háttérbe szoríthatjuk a fejlődési szükségleteit. Ugyanakkor jó esetben a versenysportnak számos személyiségfejlesztő hatása is lehet: többek között önel fogadásra, önfegyelemre, felelősségvállalásra, kemény munkára, kitartásra és időbeosztásra tanít, valamint közösségi élményeket is biztosít.

MI A SZÜLŐ FELADATA?

Richard pontról pontra megtervezi a gyermekei életét, szervezi és irányítja is azt. Bár a Williams lányok kétségkívül sikeresek lettek (mint ahogyan a magyar Polgár lányok is), óhatatlanul felmerül bennünk a kérdés, hogy jót tesz-e a gyermekeknek, ha a szülő ilyen mértékben kézbe veszi a sorsuk irányítását, és magát sem kímélve mindent megtesz a tehetségük kibontakoztatásáért.

Minden szülő a lehető legjobbat szeretné a gyermekének, ám sokféle utat választhatunk ennek eléréséhez. Vannak, akik a gyermek szabad választásának megteremtése, mások az erőteljesebb iránymutatás és a szeretetteljes szigor mellett teszik le a voksukat. Amikor saját magunk számára igyekszünk ezt a kérdést megválaszolni, érdemes lehet néhány lélektani alapelvet megfontolni.

1. Bízunk a gyermekünkben, és ő is bízni fog magában! Richard megingathatatlan hittel tekintett a lányaira, biztatta, dicsérte őket. Kohut a csecsemőkkel kapcsolatban fogalmazta meg, hogy „a tükröző figyelem alapján építik fel önértékelésüknek centrumát”. Nincs ez másként a nagyobb gyermekek esetében sem. A szemünkben tükröződő büszkeség, a bátorító és elismerő mondataink, az általunk közvetített bizalom arra ösztökéli őket, hogy olyanná váljanak, amilyenek mi látjuk őket. Ahhoz, hogy ezt a gondoskodó, odaforduló figyelmet érezzék, nemcsak az kell, hogy jelen legyünk és megünnepeljük a sikereiket, hanem az is, hogy mellettük álljunk, amikor nem az elvárásaink szerint teljesítenek.

2. A gyermek nem a miénk! Richard Williams előre eldöntötte, hogy a tenisz szeretetével fertőzi meg a gyermekeit. Venus és Serena érdeklődése és képességei, illetve az apjuk elvárásai a film szerint megegyeztek. Ez azonban nincs mindig így. Jobban járunk, ha nem mi határozzuk meg, hogy miben legyen kiváló a gyermekünk, hanem figyelemmel kísérjük, hogy mi iránt mutat érdeklődést, illetve tehetséget, vele együtt döntünk, és abban támogatjuk, amit közösen felismertünk és amiben megegyeztünk.

3. Figyeljünk arra, hogy a gyermek lehessen gyermek! Az óvodáskor és a kisiskoláskor a megfelelő érzelmi fejlődés megalapozásának ideje. Az elvárásmentes odafordulásunk, a törődésünk és a szeretetünk olyan érzelmi biztonságot teremtenek a gyermek számára, ahonnan jó lesz elindulni és megvalósítani az álmait, amikor eljön az ideje. A későbbi időszakban is érdemes megteremteni a lehetőséget, hogy a gyermek legalább a nap vagy a hét egy bizonyos részében ápolhassa a kortárs kapcsolatait, vagy egyszerűen számára fontos, az életszakaszának megfelelő apró kis semmiségekkel foglalkozhasson.

4. Motiváció nélkül a tehetség mit sem ér. A Williams család történetének egyik legfőbb tanulsága, hogy a tudatos és kitartó munka messzebbre vihet, mint egy velünk született tehetség. Kevin Durant amerikai olimpiai bajnok kosarazó mondta, hogy „A kemény munka legyőzi a tehetséget, ha a tehetség nem dolgozik keményen.”

5. Vonjuk be a gyermeket is a döntésekbe! A versenysport a gyermek idejét, energiáját igényli, és próbára teszi a kitartását, így fontos, hogy lehetősége legyen dönteni arról, hogy szeretné-e ezt. Nem kell minden edzés előtt megkérdezni, hogy van-e kedve elindulni, de érdemes a hosszabb távú elköteleződés előtt átbeszélni vele az ezzel járó feladatokat, és bátorítani, hogy szabadon fejezze ki a véleményét, akaratát.

6. Tudatosítsuk, hogy kinek a vágyát valósítja meg a gyermek! Mivel a gyermekek szeretnek megfelelni a szüleiknek, könnyen előfordulhat, hogy a szülők megkésett önmegvalósítási projektjének megvalósítói

lesznek. Természetesen nem feltétlenül káros, ha a gyermek a szülő gyermekkori álmát váltja valóra, esetleg az ő nyomdokaiba lép, ám érdemes lehetőséget adni neki, hogy erről szabadon döntsön, és akár nemet is mondhasson.

7. Elsősorban maradjunk szülők! Fontos, hogy a sport mellett szakítsunk időt a teljesítménybeli elvárások nélküli együttlétre is. A megnövekedett terhelés közepette nagyon sokat jelent a támogató családi légkör, ahol lehet hibázni, és ahol nem az eredmények vannak fókuszban.

8. Segítsünk a gyermekünknek a kudarc kezelésében! A kitartás és a motiváció mellett fontos, hogy támogassuk a gyermekünket a veszteségek kezelésében és a negatív érzelmek elviselésében. Ebben segíthet, ha a versenyhelyzetet kihívásként értelmezzük, ahol lehet hibázni, hiszen a hosszú távú siker nem egyetlen eredményen múlik. Fülöp Márta úttalálónak nevezi azokat a tehetséges gyerekeket, akik a kudarcokat a fejlődésre használják. Sokat segíthet, ha megtanítjuk a gyermeknek, hogy veszteség esetén lépésről lépésre elemezze, hogy mit rontott el, majd a hibákat igyekezzen gyakorlással kiküszöbölni.

Bárhogy is döntünk, kisgyerekkorban vagy később kezdjük el terelgetni a gyermeket saját tehetségének felfedezőútján, a legfontosabb és legértékesebb dolog, amit adhatunk neki, az az időnk, illetve a feltétel nélküli szeretetünk és figyelmünk. Ha a legkeményebb munka, a legnehezebb kihívás közepette is meg tudunk maradni szülőnek és gyermeknek, akik a cél érdekében összekapaszkodnak és együtt állják a viharokat, akkor bármi legyen is a végeredmény, a fődíjat már mindenképpen megnyertük. ♦

Forrás: A tehetség kézikönyve (tehetseg.hu)

SZÖVEG –
BOGNÁR MÁRIA

SOROZAT –
ZÖLD MOZAIK

1

Baglyok ihlette zajcsökkentés

A baglyok szárnyának jellegzetességeit vették alapul a szélturbinák és repülőgépek hajtóművei által kibocsátott zaj mérsékléséhez kínai kutatók. A baglyok ugyanis repülés közben mintegy 18 decibellel kisebb zajt keltenek, mint más, azonos sebességgel repülő madarak. Az éjszakai ragadozó baglyok szárnyuk alakját is meg tudják változtatni, hogy zsákmányuk elejtése után is hasonlóan repülhessenek. A kínai tudósok ezen példa alapján dolgozták ki a szélturbinák jóval csendesebb rotorjainak és lapátkerekeinek modelljét. A kutatók szoftveres modellekkel elemezték a turbinák különféle szárnytípusait, majd a baglyok szárnyát idéző lapátkerekekkel és turbinákkal is elvégezték a számításokat. Arra jutottak, hogy ha a szárnyak hátsó élénél hatékonyabbá teszik a levegő áramlását, jelentősen mérsékelni lehet a kibocsátott zajt. Ez az új fejlesztés jelentősen csökkentheti a zajszennyezést, ami valós probléma, a szélturbinák hangja ugyanis éjszaka sokkal jobban hallható, és sokaknak alvászavart okoz.

ZÖLD mozaik

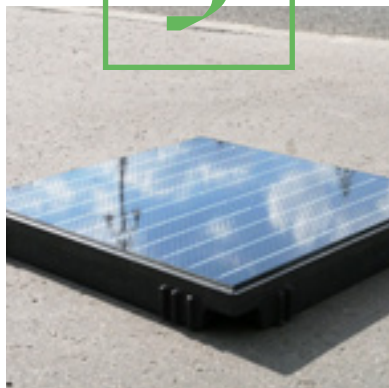
Alig van érintetlen tengerpart

A világ tengerparti ökoszisztémáinak ma már csupán 15 százaléka érintetlen. Tudósok műholdas adatokat elemezve arra jutottak, hogy már 2013-ban is alig akadt olyan partszakasz, ahol a halászat és a bányászat nem volt jelen (a legfrissebb adat ebből az évből származik). Az érintetlen tájak legnagyobb része Kanadában található, amelyet Oroszország, Grönland, Chile, Ausztrália és az USA követ. Lakott szigeteken már nagyon kevés az érintetlen terület, és jelentős a károsodás. Az emberi tevékenység különösen a tengeri füveket, a szavannákat és a korallzátonyokat magában foglaló partokat érinti.

2

3

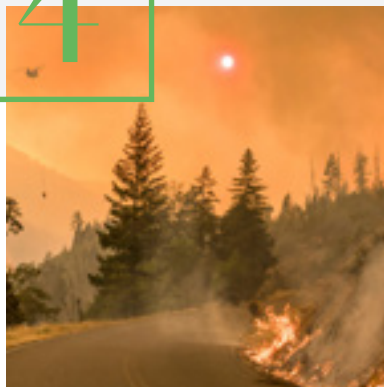
Napelemes járda

Egy magyar találmánynak, a napelemes járdának köszönhetően tiszta energia használható fel ott is, ahol más energiaforrások nem állnak rendelkezésre. A solarjárda a hagyományos napelemes rendszerhez hasonlóan a Napból beérkező sugarakat gyűjti be, a hagyományos napelemekhez képest azonban a cellákat nagy teherbírású csúszásmentes, karcolás- és ütésálló üveglapok védik. A biztonságos és tartós megoldás érdekében a teherbírást és a kábelek védelmét masszív, műanyag hulladékból előállított vázszerkezet biztosítja. Egy napelemegység 20 watt energiát nyújt, ami a fejlesztők szerint 20-30 négyzetméteren már elegendő energiát tud generálni egy átlagos magyar háztartás ellátásához.

Egyre több a szélsőséges erdőtűz

Az évszázad végéig a korábbiaknál szélsőségesebb erdőtűzeket idézhet elő a globális felmelegedés és a földhasználat változása. A kutatók arra figyelmeztetnek, hogy azokban a térségekben is fellobbanhatnak erdőtűzek, ahol ez eddig nem volt jellemző, például az Északi-sarkvidéken. A hetekig is elhúzódó nagy tűzek hosszabb ideig tartanak majd ott, ahol korábban is előfordultak. Ma már a távoli északi vidékeken kiszáradó tőzegmezőkön és a felolvadó permafroszton is fellángolnak a tűzek. A kutatók tanulmánya szerint 2030-ra akár 14 százalékkal is emelkedhet a szélsőséges erdőtűzek előfordulása a 2010–2020-as időszakhoz képest, a növekedés 2050-re 30 százalékos is lehet, az évszázad végére pedig elérheti az 50 százalékot. A tudósok mostani jelentése a szélsőséges tűzek előrejelzését tartalmazta, de arra számítanak, hogy a népesség növekedése és a földhasználat változása a kisebb erdőtűzek számát is megemeli majd. Ez jelentős hatással lehet az éghajlat változására, mert tovább növeli a légkörbe kerülő szén-dioxidot.

4

5

Magyar elektromos kamion

Forgalomba állt Magyarország első e-meghajtású konténerszállító kamionja. A környezetkímélő járművel konténeres áruk vasúti-közúti szállításának teljesen karbonsemleges (CO₂-kibocsátás nélküli) formája vált lehetővé. Az e-kamion teljes terheltséggel 200 kilométer megtételére képes. A szállítóeszköz fedélzeti töltőberendezése 5 óra alatt tölti fel az akkumulátorokat. Ez az idő gyorsítottással 2 órára mérsékelhető. Az e-kamion nemcsak környezetkímélő, de csökkenti a zajkibocsátást is: hangtalanul indul, nem ad ki motorhangot, és indulás után is csak egy halk, trolihoz hasonló hangot lehet menetzajként érzékelni.

Gyógyszermaradványok a folyókban

A környezetre és az egészségünkre egyaránt veszélyesek lehetnek a világszerte a folyókban található gyógyszermaradványok. Kutatók a Temzétől az Amazonasig 258 folyó több mint ezer pontján vettek mintákat, és a vizsgált folyószakaszok negyedében bukkantak potenciálisan mérgező mennyiségben gyógyszerészarmazékokra és egyéb emberi fogyasztásból származó vegyületekre.

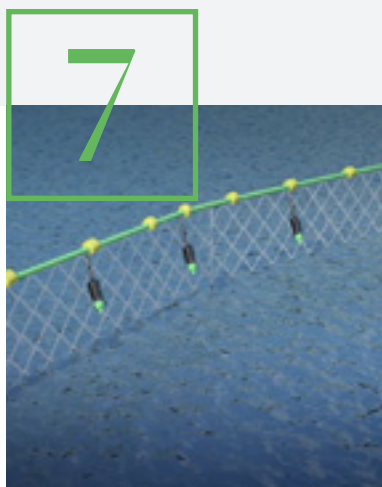
Az eredmények azt mutatták, hogy Pakisztán, Bolívia és Etiópia folyói a legszennyezettebbek, míg Izland, Norvégia és az Amazonas vidékének folyói a legtisztábbak. A tudósok 61 gyógyszer hatóanyagát és az emberi életmódhoz kapcsolódó vegyületeket találtak az elemzések során. A nikotin, a koffein és a paracetamol mindenhol, még az Antarktison is felbukkant, de találtak bétablokkolókat, antibiotikumokat, antidepresszánsokat, altatókat, antihisztaminokat is. Arra hívták fel a figyelmet, hogy a szennyezés az édesvízi élőhelyek és az élővilág veszélyeztetése mellett hozzájárulhat az antibiotikumokkal szembeni rezisztencia kialakulásához, és késlelteti a vízminőség javítását célzó globális célok megvalósítását is.

Hasonló vizsgálatokat végeztek magyar kutatók a Balatonban és vízgyűjtő területén, górcső alá véve az emberi gyógyszermaradványok vízi ökoszisztémára gyakorolt hatását. Megállapították, hogy az emberi eredetű szennyezések átlagosak (a világ többi részéhez képest): bár az emberre nem veszélyesek, de a környezetben mérhető hormonkoncentrációk a gerinctelen élőlényeknél okozhatnak elváltozásokat. Ezt támasztották alá a nagy mocsári csigán és a nagy vízibólyán elvégzett vizsgálatok is.

Zölden világító halászhálók

Zölden világító halászhálók segíthetnek elkerülni a jövőben, hogy az eresztőhálókon fennakadjanak azok a cápák, ráják és tengeri teknősök, amelyeket a halászat során nem kívánnak kifogni.

Napjainkban ez az ún. járulékos fogás teszi ki a világ halászatának 40 százalékát, 38 millió tonnát. A kutatók összevetették a hagyományos és a zölden világító hálókat: az utóbbiak használata esetén 63 százalékkal kevesebb volt a járulékos fogás. A fénylő halászhálókkal hozzájárulhatnának a kihalással fenyegetett fajok védelméhez, ugyanakkor a LED-világítás meglehetősen drága, amit a halászok, különösen a fejlődő országokban nem igazán engedhetnek meg maguknak. Tudósok most olyan napenergia által táplált világítással próbálkoznak, amely 30 perces napfényfelvétel után 1 hétig lenne képes működni. Az új technológiára nagy szükség lenne, mert a járulékos fogás számos faj kihalását okozhatja, a zöld hálót a Természetvédelmi Világalap (WWF) is ígéretesnek tartja.

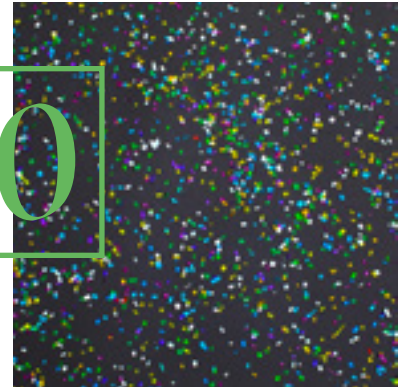
8

Gyorsan fogy a Mount Everest legmagasabb gleccsere

A Mount Everest legmagasabban fekvő gleccsere egy új tanulmány szerint több mint 54 métert veszített vastagságából az elmúlt 25 évben. A közel 7900 méter magasságban elterülő Déli-nyereg-gleccser így nyolcvanszor gyorsabban vékonyodik, mint amennyi idő alatt jég képződik a felszínén. A jelenséget a tudósok az emelkedő hőmérséklettel és az erős szelekkel magyarázzák. A kutatók megállapításai szerint az 1900-as években kezdett eltűnni az a jég, amely közel 2000 év alatt képződött, és a gleccsert borító vastag hótakaró is megkopott, ami az alatta elhelyezkedő sötét jeget kitette a napsütésnek, tovább gyorsítva az olvadást. Ha a régió és a világ más jégfolyamai is hasonlóan viselkednek, azzal jelentősen csökkenhet az ivóvízadó képességük is, ami komoly probléma, hiszen a Himalája gleccserei emberek millióinak ivóvizét biztosítják.

10

Mikroműanyagok szerteszét

Meghökentő eredményt hozott egy francia kutatócsoport vizsgálódása: megállapították, hogy a mikroműanyagok már nagy magasságban, a Föld sztratoszférájában is keringenek, ahová a szelek útján kerülnek. A kutatók 2877 méter tengerszint feletti magasságban, a francia Pireneusokban hetente 10 ezer köbméter levegőt vizsgáltak meg. Azt tapasztalták, hogy az összes mintában jelen voltak ezek az apró, 5 milliméternél kisebb műanyagtröredékek. Időjárási adatok alapján azt is megállapították, hogy a szennyezett légtömegek egy része Észak-Afrikából és Észak-Amerikából érkezett, de találtak a Földközi-tengerből és az Atlanti-óceánból származó mikroműanyagot is. A kutatók szerint az, hogy a műanyagtröredék az óceánból nagy magasságokba jut, azt jelzi, hogy végtelen „körtáncot” jár.

Noha a francia obszervatóriumban gyűjtött minták műanyagmennyisége egészségi kockázatot nem jelent, a tudósok meglepődtek, hogy az apró részecskéket az emberek könnyen belélegezhetik.

Napelemek újrahasznosítása

Újrahasznosíthatóvá válnak életciklusuk lejártá után a napelemek egy francia cég ipari megoldásának köszönhetően. Az innovatív eljárás alapja a pirolízis, amely a fémeket és a cellákat az anyagok tisztaságának megőrzésével választja szét. A kémiai eljárás során hó segítségével különítik el a nagy tisztaságú szilíciumot és más fémeket, amelyek a fotovoltaikus napelemcellák gyártásakor, illetve a napelempanelék életciklusának végén elvesznének.

9

SZÖVEG –
AYHAN GÖKGHAN

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

A mentális állapotunk attól is függ, mit eszünk

A nagyszerű *Babramegy* című blog szerzője, *Vida Kata* pszichológus és blogger a növényalapú táplálkozás elkötelezett híve. Az étkezés mentális egészségünkre gyakorolt hatásáról, a főzés izgalmassá tételéről, furfangos praktikákról és egyéb érdekességekről beszélgettünk vele.

- ♦ – **Hosszú ideje vezeti a Babramegy című gasztroblogot. Honnan sikerült hova eljutnia, mire a legbüszkébb?**
  - Habár az anyukám nagyon szeret főzni és nagyon jól is főz, nem nagyon tanított meg engem a konyhai fortélyokra, úgyhogy úgy kerültem egyetem alatt kollégiumba, hogy tészta sem tudtam főzni. Amikor kezdtem bejőnni, akkor pár másik lelkes emberrel elkezdtünk közösen írni egy blogot, hogy hogyan lehet viszonylag kevés pénzből, kollégiumi körülmények között, piacra járva zöldségekből jókat főzni, kicsit meghaladva a melegszendvics, pizza, rántotta szentháromságot. Amikorra befejeztem az egyetemet, és kikerültem a koliból, már nagyon megszerettem a főzést, ekkor merült fel bennem, hogy elkezdem a saját blogomat. 10 éve írom a Babramegyet. A legbüszkébb a tavaly megjelent első, saját szakácskönyvemre, az *Idei, hazai zöldre* vagyok.
- **Kik voltak a mesterei, szellemi tanácsadói, elsősorban mit sajátított el a nagyoktól?**
  - Mivel internetről tanultam meg főzni, a „tanítóim” is az online világból vannak. Három nagy inspirálóm van a mai napig: *Mautner Zsófi* (Chili és Vanília), mert soha nem ad ki a kezéből olyat, ami nem tökéletes, *Yotam Ottolenghi*, mert kiapadhatatlan a kreativitása és *Samin Nosrat*, mert hiteles és szerethető.

– Végzettsége szerint pszichológus. Befolyásolja a közérzetünket, lelki állapotunkat, mit és hogyan eszünk?

– A táplálkozáspszichológia eredményei szerint a minél kevesebb ipari feldolgozású élelmiszer és finomított cukor fogyasztása, valamint a magas zöldség–gyümölcs-bevitel, a teljes kiőrlésű gabonák, hüvelyesek és olajos magvak fogyasztása, a nem túl magas húsbevitel biztosítja az egészséges bélflórát, és ezzel összefüggésben a mentális egészséget. Ezzel szemben a tipikus nyugati étrend, a telített zsírsavak, a finomított szénhidrátok és a feldolgozott ételek túlzott bevitelével rosszabb mentális egészségi mutatókkal jár együtt. Nem létezik egyetlen olyan kutatási eredmény sem, amely szerint ez a fajta nyugati étrend a jó mentális egészséggel függne össze. Akik nagyobb arányban fogyasztanak friss zöldséget és gyümölcsöt, azok kevesebb mentális zavarral

küzdének, ideértve a depressziót, a megélt stresszt és a negatív hangulatot, valamint magasabb arányban számolnak be boldogságról, jó hangulatról és az élettel való elégedettségről. A zöldség–gyümölcs-bevitel és a mentális egészség közötti összefüggés ráadásul dózisfüggőnek tűnik, tehát minél magasabb a bevitel, annál jobb mentális egészségről számolnak be a vizsgálati személyek.

– És hogy látja, a növényi alapú táplálkozás szélesebb körű elterjedése évtizedeken belül hozhat annyira radikális változást, hogy kiszorítsa a húsfogyasztást?

– A húsfogyasztást elsősorban a klímaváltozás fogja kiszorítani, egyre nagyobb teret nyerne majd a különböző műhús készítmények, legyen szó növényi alapú fehérjéből készült élelmiszerekről vagy sejtalapú húsként ismert helyettesítőkről. Már most látszik ezeknek a készítményeknek az előretörése, és az is, ahogy a nagy

A gyárakban még 100 évvel ezelőtt is

megállt az élet az ebédidő másfél órájára, a teljes termelést megállították, amíg mindenki megebédelt.

húsipari vállalatok már ezekbe a termékekbe fektetnek bele. Az, hogy ez jó lesz-e nekünk és a bolygónak, majd az idő dönti el. Ha optimista akarok lenni, akkor azt gondolom, hogy ez majd felszámolja a tarthatatlan ipari állattartást, ha pesszimista, akkor meg azt, hogy ez is csak egy újabb iparilag előállított tömegtermék, ami egyáltalán nem biztos, hogy egészségesebb vagy fenntarthatóbb lesz. Egy biztos: jelenleg sajnos kiváltság nem iparilag feldolgozott és növényfókuszú étrendet tartani, és az lenne a jó, ha ez tömegek számára lenne elérhető.

– Régen a családok életében az ebédlőasztal közösségteremtő erővel bírt, ma egyre kevesebb idő jut a közös étkezésre. Látja ennek a hatását?

– Abszolút! Az egyik legnagyobb társadalmi változásnak tartom az étkezés kapcsán, hogy kevesebb időt fordítunk rá, mint valaha a történelem folyamán. Ma mindennapi élményünk, hogy nincs időnk napközben enni, nincs időnk az egyik alapvető létfenntartó tevékenységünkre – gondoljunk bele, hogy ez micsoda örület! Még 100 évvel ezelőtt sem volt így, a gyárakban az ebédidő másfél órájára megállt az élet, a teljes termelést leállították, amíg mindenki megebédelt. Ehhez képest ma nemhogy másfél órára, de órák ebédszünete sincs szinte senkinek (még a gyerekeinknek is csak negyed órájuk van enni az iskolában), szerintem ez egy rettenetes eredménye a későmodern kapitalista társadalmi berendezkedésnek.

– Vannak, akik nem képesek elszakadni nagyanyáik szocialista-realista konyhájától, szakítani a panírozás-rántás-habarás áldatlan szentháromásával. Nekik mit tanácsol, hogyan tegyék meg az első lépést az egészségesebb táplálkozás felé?

– Nehéz dolog a szokások átalakítása, mindenképpen érdemes apró és örömteli lépésekkel kezdeni. Ha szeretnénk több zöldséget és gyümölcsöt fogyasztani, akkor válasszunk olyan zöldséget, gyümölcsöt, amit igazán szeretünk (mindenkinek van legalább egy-kettő), és azokkal kísérletezzünk először; válasszunk mindenféle színű, formájú zöldséget (sárga cékla, lila répa), minél színesebb és játékosabb, annál több örömet fog okozni; és először csak a kedvenc ételünk köretét változtassuk valami másra, például a krumplipürét. Nem kell a teljes menüt azonnal lecserélni, tartós viselkedésváltozást csak apró lépéseken és az örömmön keresztül lehet elérni.

– A legegyszerűbb alapanyagokból is varázsolhatunk?

– Szinte minden zöldséggel csodát művel, ha főzés helyett a sütőben készítjük el őket, és hagyjuk, hogy illatosan, enyhén karamellizálódjanak. A répa, cékla, zeller, paszternák, édesburgonya, csicsóka, sütőtök, kelbimbó, kelkáposzta, karfiol, sőt még a gombák is új arcukat mutatják a sütőben sülvé. Mindig élvezetesebbé tesz egy ételt, ha nemcsak különböző ízekkel, hanem különböző textúrákkal is találkozunk benne. Legyen valami krémes, valami ropogós, valami harsány, legyenek nagyobb darabra vágott összetevők és kisebb falatok.

– Elárulja, melyik a kedvenc termelői piaca, és miért?

– Elfogult vagyok a Hunyadi téri termelői piaccal, mert itt lakom a téren. Télen heti egyszer, nyáron mindennap idejárom.

– A gasztrobloggerségben van további perspektíva?

– Abban mindig van lehetőség, ha valaki felszabadultan tud arról írni, ami érdekli, nem azért, mert éppen trendi vagy kattintáscsalogató. Állítólag Kassák Lajos mondta, hogy „A művészetnek nem célja, hanem oka van”, szerintem ez igaz minden alkotásra. ♦

DIEGO®

ELZETT
Alapítva 1919

MENTAVILL
VILLAMOSSÁGI SZAKÜZLETEK

RS
BÚTOR
www.rs.hu

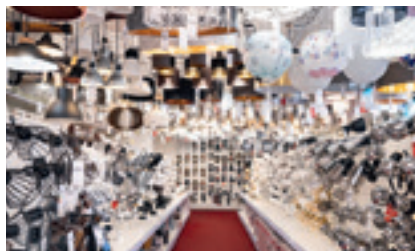
A **DIEGO** jól csengő magyar márkánév, mely elsősorban padlóburkolatairól ismert. A laminált és vízálló padló mellett a termékínálatban megtalálható a szőnyeg, padlószőnyeg, műfű, a lakástextiltermékek, valamint a tapéta is. A dinamikus fejlődő üzlet-hálózat mára nemzetközi franchise-hálózattá nőtte ki magát, hazánk mellett Romániában és Szlovákiában több mint 160 áruház várja a vásárlókat. Az idén 30 éves DIEGO a kerek évfordulót rendezvénysorozattal és országos nyereményjáték-promócióval fogja megünnepelni.

Az **ELCON ELECTRONIC** ismert márka az épületgépészeti automatizálás, a fűtés-, hűtés-, klímatechnika-vezérlési rendszerek tervezése, gyártása, forgalmazása terén. A 31 éves múltra visszatekintő Társaság nemrégiben saját irodaházat vásárolt Biatorbágyon, így az új telephelyen még gördülékenyebb lehet Partnereik kiszolgálása.

Az **ELZETT** márkanév erős ismertséggel bír a magyar fogyasztók körében, de megújulásra a legismertebbeknek is szükségük van. 2019-ben a márkamegújítás központi kérdése az Elzett logó újragondolása volt. Az új logóban látható zárat a gyár alapítójának és a márka névadójának, László Zoltánnak a monogramja ihlette.

A **MENTAVILL** áru kínálatában megtalálható minden, amire a villanszerelőknek, kivitelező cégeknek és a lakossági vásárlóknak a villamossal kapcsolatban szükségük lehet. A nagykereskedelmi tevékenység mellett Magyarországon már harminckét, Erdélyben három saját tulajdonú villamossági szaküzlettel rendelkeznek, melyekben széles választékú lámpakínálattal is várják a vásárlókat.

Az **RS BÚTOR** a magyar bútorgyártás kiemelkedő képviselője. A márka fejlődését mutatja, hogy több vidéki városban megjelentek RS bútoráruházak, valamint a MediaMarkt konyhabútor-kínálatát is a cég biztosítja.

SZÖVEG –
BOGOS ZSUZSANNA

SOROZAT –
VÉGY EGY RÉGI RECEPTE!

MIKOR VAN EBÉDIDŐ?

A déli harangzó sokáig azt is jelezte: ideje asztalhoz ülni. Noha ma már kevésbé hat parancsolóan, amikor tizenkettőt üt az óra, az ebéidőt nagyjából ilyentájra tesszük. Pedig régen nem volt ez ennyire kőbe vésve. Vagy legalábbis nem úgy, ahogy gondoljuk.

◆ Az 1600-as évek közepéig az ebéd tulajdonképpen a délelőtti étkezést jelentette, ez 9-10 óra körül volt általában. A Szakács Tudományból úgy tudjuk, az erdélyi fejedelmi udvarban már hajnali ötkor nekikezdték a sürgés-forgásnak a konyhán, hiszen a lakoma elkészítése hosszú időbe telt. És komoly feladat volt annak elfogyasztása is. Az erdélyi főúr, Bethlen Miklós arról számol be *Önéletírásában* (1708–10), hogy vendégeivel legalább két órát eltöltött az asztal mellett ilyenkor. Ha pedig a vendégek belefeledkeztek a borozásba, még hosszabb ideig tartott a lakoma. Őszintén beismeri, ő sokszor unta magát ezeken az alkalmakon, és nem is tudott annyit enni, amennyit ilyenkor szokás volt. Ha a középkori lakomajelenetek filmes kliséjét képzeljük magunk elé, könnyen megérthetjük őt. Mint írja, már az első fogás „vastag étkeivel” úgy jól lakott, hogy a többiből legfeljebb felesége kedvéért csipegetett. És amíg a többiek ettek, ő olykor fél óráig is csak az asztalra könyökölve nézte vendégeit, és kínálgatta őket. De vajon mivel? És milyen volt az az éték, amivel már az elején jóllakott?

EBÉDMENÜ

Sajnos Bethlenéktől nem maradt fent ételsor (csupán néhány börtös ételét ismerjük), de egy felvidéki főúr segítségünkre siet. Egész pontosan annak sáfára, gazdaságának felügyelője. Az ő feljegyzéseiből tudjuk, hogy *Thurzó Szaniszló* és udvartartása a galgóczi várban 1603. január 28-án az alábbi ételsort láthatta maga előtt az asztalon ebédkor: tehénhús tormával, kappan metélt lével, borjúhús tiszta borssal, kappan borsporral, savanyú káposzta tehénhússal, báránnyal ecettel és hagymával, kuchreit, kappan gyümölcsös lével, lúd törött lével, csuka rántva,

Változatos húsfélékkel dolgoztak: marha, liba, kakas, bárány, csuka – és ez csak egy étkezés!

törött kappan, kocka fánk. A felsorolás inkább hosszú, mint izgalmas. Legalábbis első látásra. Jobban szemügyre véve, kiderül, hogy milyen változatos húsfélékkel dolgoztak, marha, liba, kakas, bárány, csuka – és ez csak egy étkezés! A húsk mellett szereplő mártások szintén sokfélék: borsos-boros kenyérmártás, almás-körtés gyümölcsmártás, és a téli évszaknak megfelelő, C-vitaminban gazdag savanyúkáposztás, valamint a vírusölő, gyomorjavító tulajdonságáról ismert tormás lé kísérette az általában szabad tűzön sült, és ettől füstölt aromájú sült húsokat. És akkor még a fűszereket meg sem néztük! Ekkoriban nem hiányozhatott a főúri ételekből a sáfrány, a gyömbér és a nádcukor jól eltalált aránya adta meg.

EBÉDLŐHÁZ

Apor Péter a 17. századi erdélyi szokásokra úgy emlékszik vissza, hogy elsőként a férfiak, majd az asszonyok és a lányok léptek be az étkezés színhelyére. A sort a hopmester vezette, saját magánál is hosszabb, ezüstös nádpálcával a kezében. A bevonulás után mindenki megmosta a kezét – ez a jelenet általában kimarad a mai filmekből –, a tisztálkodás után pedig asztali áldás következett. Csak ezután ültek le. A berendezést Udvarhelyszék főkapitányának, *Szentdemeteri Balasi Ferencnek* leltára alapján képzelhetjük magunk elé.

Eszerint az 1600-as években nála egy zöld asztal várta az éhes vendégsereget, amelyet fehér-tarka szőnyeg borított. A fal mellett körben nyolc darab, ugyancsak zöld színű pad volt és két karosszék, valamint még két szék. Az ebédlőben állt egy festett pohárszék, mellette egy fehér pad. További tartozéka volt az ebédlőháznak egy borsórlő (ekkoriban még drága fűszernek számított), egy borsszitáló szita, egy kis réz ételmelegítő, valamint egy pávalegyező. A pohárszék mellett egy fehér kis pad állt. A szobában négy ablak volt, a falon pedig egy óra és egy fogas. A főúri étkezéseket népes személyzet segítette. Az ételt asztalnokok, étkefogók hordták be a konyháról. Számuk az udvar nagyságától függött (néhol akár harmincnél is többen dolgoztak, váltott műszakban), a nagyobb helyeken sorfalat állva a lakoma ünnepélyességét és a főúr tekintélyességét reprezentálták. Sőt, különleges alkalmakkor e tisztséget gyakran az előkelő nemesi familiárisok látták el. Az italokkal, valamint az ehhez tartozó ezüstdíszekkel külön személyzet foglalkozott: a pohárnok és a bortöltő.

A napi háromszori étkezés csak a 18. században terjedt el nálunk.

EBÉDIDŐ

Visszatérve az időzítéshez, Bethlen Miklóséknál az ebédet 11-kor tálalták. Náluk a vacsorára este 7 órakor került sor, és szintén meleg ételleket kínáltak ilyenkor. A 16–17. században ez volt a két főétkezés. Az általános egyébként a 10 órai ebéd és a 6 órai vacsora volt magyar nyelvterületen, de egy-két órás eltérések lehettek, családtól, udvartól függően. A napi háromszori étkezés, a reggelivel, csak a 18. században terjedt el nálunk. A parasztsághoz jutott el legkésőbb, így sok helyen ők egészen a huszadik század első feléig az első étkezéskor még meleg ételleket fogyasztottak. Igaz, nem olyan sokféléket, mint a fent említett főurak, náluk zsendice, pirítós növényi olajjal kenve, leves, főtt tojás, rántotta, kása vagy éppen korábbi maradt sült hús volt az ebéd ekkor. ♦

SZÖVEG –
VANYOVSZKI MÁRIA

A Salon
BUDAPEST

A NAGYMAMA PADLÁSÁTÓL LOS ANGELESIG

Reményi Éva, ékszertervező idén, nőnapon töltötte be a negyvenet, márkája, az Eva Remenyi idén 10 éves. Ékszerei ragyogását lényében is visszatükrözi a tervező.

♦ – **Milyen érzés betölteni a negyvenet?**

– Régóta volt egy olyan érzés bennem, hogy valahol 40 éves koromra fogok igazán beérni emberileg és szakmailag, ehhez nagyban hozzájárult, hogy anya lettem. Az anyasággal járó kreatív energiák mások; az ember sokkal befelé fordulóbbá válik; sok minden átértelmeződött bennem is. Még közelebb kerültem önmagamhoz.

– **Hogyan jelent ez meg a munkáidban?**

– Elég látványosan. Hanna születése után elindult egy változás, ami leginkább az ékszereknek a stílusában és formavilágában mutatkozott meg: egy sokkal természetközelibb, organikus irány felé indultam el. Érdekes, hogy amikor az egészet elkezdtem, 10 évvel ezelőtt, akkor is inkább a rusztikus, burjánzó, természetközeli formák jellemezték a munkáim. Ez olyan két-három évig tartott, majd elhagytam, és jött egy erős geometrikus pár év.

– **Hogyan indult, hogy ékszereket készíts?**

– Álmodozó, érzékeny lelkű, bíbelődős kislány voltam, aki leült egy doboz gyönggyel, és azt mazsolázta órákig. Nagyon szerettem énekelni és táncolni is. Fontos volt minden, ami művészet és kreativitás. Imádtam a természetet. Solymáron nőttem fel, ahol volt egy nagy kertünk, amiben órákat töltöttem. Az ékszerkészítés később talált rám, és teljes mértékben hobbiból indult. Terrakottából kezdtem nagy medálokat készíteni, festegetni, gyöngyöt fűztem, majd mindenféle egyéb anyagot felfedeztem. Miután elkezdtem amatőr vásárokbá járni, éreztem meg, hogy több is van ebben. Aztán később fölmentem a nagymamám padlására, aki mellettünk lakott. Egy ilyen igazi, régi, ódon padlást képzelj el, mindenféle izgalmas szerszámokkal. Ott találtam egy fadóbozban alumíniumlemezeket,

Kép: evaremenyi.com

”

Álmodozó, érzékeny lelkű, bíbelődős kislány voltam,

aki leült egy doboz gyönggyel,
és azt mazsolázta órákig.

amik még a dédnagyapámtól származtak, aki alumíniumgyárban dolgozott. Ezek valami hulladékok voltak, de engem teljesen elbűvöltek. Az alumínium puha, könnyen lehetett vagdosni, kalapálni; sokat kísérleteztem vele.

– Hol tanultál? Hogy lett ebből ilyen magas szintű tervezés?

– Reményi Katalin ötvösművész – aki egyébként csak névrokonom – akkoriban hirdetett egy ötvös alkotóműhelyt. Oda kezdtem járni egy héten egyszer, munka mellett. Kati egy fantasztikus személyiség, nagyon jól meg tudta mutatni a szakma szépségét, perspektíváit, és bátorított, hogy nekem ezzel foglalkoznom kell. A Práter utcai aranyműves képzés felnőtt oktatásában tanultam ki aztán az ötvösséget. 30 éves voltam, amikor befejeztem, innen datálódik a márka is.

– Mióta követem a munkásságod, folyamatosan benne vagy a kortárs dizájn körforgásban. A járványhelyzet időszakára rád hogyan hatott?

– A Hanna születésével elkezdődött váltásra a Covid ráerősített: a befelé fordulás, visszavágyódás a természethez, az organikus, tökéletlen formákhoz. Talán az ember sérülékenysége is visszatükröződik ebben. A Talisman kollekció első mintadarabjait én kezdtem hordani, és olyan jó érzés volt viselni őket. Azt éreztem, hogy bizonyos értelemben ezek az én védelmező talizmánjaim.

– Mi a tapasztalatod, a mai kultúrában milyen szerepe van az ékszereknek?

– Szerintem az ékszer egyre fontosabbá válik. Olyan két-három éve visszajött újra az arany és a hangsúlyos, statement darabok viselete. A nők egyfajta önkifejezésre használják. A klasszikusabb dolgok is egyre divatosabbak: a láncok, a karika fülbevaló, a vintage jellegű ékszerek.

– Tavaly ősszel nyitottátok meg a saját budai showroomot. Milyen volt az út odáig?

– A saját showroom egy megvalósult álom. Anno az egészet a nagymamám nyári konyhájában kezdtem, Solymáron. Eszméletlen jó dolgom volt, nagymamám hozta a kis reggeliket, kávékat; nagyon jól elvöltünk egymással. Egy idő után azonban éreztem, hogy a fejlődéshez lépni kell. A Logodi utcába költöztem, ott béreltem öt évig egy helyet, amit műhelynek és showroomnak is használtam.

– Kik voltak az első vevőid? Hogyan alakult azóta a vásárlói kör?

– Az első vásárlóim az ismerőseim voltak, akik a közösségi médiában találtak rám. Egy idő után több dizájnérzletbe is bekerültem. Mostanra a saját webshopunk a legfőbb értékesítési felület, ill. a Batthyány utcai showroomunk, ami egy tökéletes hely a személyes találkozásra. Tavaly nyáron csatlakoztunk egy nemzetközi retail platformhoz, a londoni üzletükben is kaphatóak az ékszereink, és

Kép: evaremenyi.com

hamarosan nyit a Los Angeles-i üzletük, ahova szintén jelentkeztünk. Izgalmas, hogy oda bekerülünk-e.

- Többes számban fogalmazol. Kikből áll a csapat?

- Néhány évvel ezelőtt összeálltunk a férjemmel, Gerzsonnal. Korábban is sokat segített, de Hanna születése után egyre több mindent kezdett átvenni. Jól bevált a közös munka, két éve teljes állásban csinálja. Ő felel a külföldi értékesítésért, logisztikáért, beszerzésért, pénzügyi dolgokért, szóval minden, ami szervezés. Enyém a kreatív vonal: a tervezés, a mondanivaló, a fotózások, a közösségi média, az ügyfélkapcsolat, és persze a műhelyben vagyok sokat. Van két ötvös kolléganő, egy kampánymenedzser, külsős kollégák, egy londoni kapcsolat, aki a külföldi értékesítésben segít, és további bővítést tervezünk.

- Az anyaság és a kreativitás hogyan alakult benned?

- Mostanra alakult ki az a balansz, amire vágytam volna korábban is. A Covid-időszak nehéz volt, sok volt

a betegeskedés, gyakran volt zárva a bölcsi. Anyukám rengeteget segített, így tudtam ezt az egészet tető alá hozni. Szeptemberben Hanna 4 éves lesz, megy óvodába, mindez újabb változást hoz. Ő az anyatejjel szívja magába ezt a vállalkozó életformát meg az ötvösséget. Jelenleg ahol lakunk, fölöttünk van a műhely, ahol a lányok dolgoznak; folyamatosan jövünk, megyünk. Kíváncsi vagyok, milyen hatása lesz ennek az ő életére, bízom benne, hogy jó. Amikor csilingel a telefonon a shopify, hogy jött rendelés, akkor ő is csilingeli, hogy „Rendelés!”, és nagyon örül.

- A saját neved a márka neve, az Éva által benne van a nőiesség, ill. a női lét folyamatos változása. Egyértelmű volt a választás?

- Sokat lamentáltam, és EVE by Eva Reményi-ként vezettem be a márkát, majd a hosszúsága miatt váltottunk az Eva Remenyire. Szeretem, nemcsak mert ezzel élek már 40 éve (nevet), de mert van egy pozitív kicsengése is: mindig van remény arra, hogy jól legyünk, szépen alakuljanak a dolgaink. Benne van a dinamika, a megújulás, a fejlődés. ♦

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

Boldogság

”

Nézd a világot: annyi milliója,
s köztük valódi boldog oly kevés.

◆ E két sor Vörösmarty Mihály *A merengőhöz* című, szerelmének, Laurának címzett verséből való. Az ember, minden ember, boldog akar lenni, sőt, senki nem képes azt akarni, hogy boldogtalan legyen. Bármit képes nem akarni az ember, Istent is, sőt az életet is képes eldobni magától. Ám ezt az egyet, a boldogságot senki nem tudja nem akarni. Mégis a valódi boldog oly kevés. Pedig Istennek ez lenne a célja. Ez a Zsoltárkönyv első szava, ez Jézus nyilvánosan elhangzott első szava Máténál a Hegyi beszédben, ez az egész bibliai etika, a Tóra, a törvény célja, a boldogság. A bibliai etika nem merev valláserkölcsei szabályokat akar behajtani – ha ilyennek tűnik, csak azért van, mert emberek tették ilyenné az évszázadok során. De maga a bibliai etika a boldogság törvényét tanítja. Valóban törvényről beszélhetünk, mert a bibliai boldogság, noha sokban különbözik az emberi, világi boldogságfogalomtól, elsősorban mégis abban különbözik tőle, hogy törvénye van. Nem a véletlen szerencse dolga, nem kevés szerencsés kiváltsága, hanem demokratikus dolog, mindenki szert tehet rá, mindenki boldog lehet. És ez nem függ külső feltételektől, gazdagságtól, hírnévtől, hatalomtól, műveltségtől, de még az egészségtől sem, szenvedések közepette is lehetséges, mert a boldogság, a szó bibliai értelmében, egyedül attól függ, akar-e valaki Isten boldogságtörvényei szerint élni, vagy nem akar. Ennyi.

Jézus korát, a Kr. u. I. századi pogány világot a szenvedélyes boldogságkeresés jellemezte, akárcsak a mi korunkat. A pogány emberek ugyanazokban a dolgokban keresték a boldogságot, mint a maiak. Az egyik a pénz, a vagyont tekintette a legfőbb jónak, a másik az élvezetet. Virágzott a gyönyör- és bulikultusz, a gasztrokultusz, a mámor, a feledés kultúrája, a vágy elfeledni azt, amit a szív hajszálpontosan tud: hogy mindennek vége a halál. Halál és ítélet. Van azután, aki elismerésre vágyik, sikerre, hírnévre. Olyan is van, aki legalább szenvedéstől, gondoktól mentes életet szeretne, zavartalan nyugalmat.

Keresik, keresik a boldogságot az emberek, de nem lelik.

Mit tesz Jézus ezekkel az emberi boldogságképzelésekkel? Cáfolja, hogy a boldogság forrása ott lenne, ahol az emberek keresik, a gazdagságban, a gyönyörben, az elismerésben. Ez a dolog negatív oldala, Jézus, Isten kritikája az örök emberi boldogságképzelésekről. A pozitív oldal pedig Jézus vadonatúj tanítása a boldogságról. Először is azt mondja, a boldogság nem az imént felsorolt dolgokban, sőt még csak nem is egyes konkrét dolgokban van, mert a boldogság: történet, folyamat, út, amelyen az ember már a földön is járhat, és amely tökéletessé földi élete végén lesz. Ezért a boldogság forrása nincs sem belül az emberben, sem a rajta kívüli világban. Nincs az emberben, mert az első bűn óta az emberi természet annyira elferdült, meggyengült, hogy nem is tudja, mi az, ami valóban jó, a legfőbb jó neki. Az emberen kívüli világban sincs a boldogság, mivel a világ és minden, ami a világban van, mulandó, a világ javai elmúlnak, a valódi boldogságnál ellenben – persze nem a boldogság röpke érzéséről beszélünk – nem kell attól tartani, hogy elmúlik valamikor. Az igazi, vagyis fogalmilag értett boldogság nem lehet mulandó, nem lehet meg benne az elmúlás, a halál csírája. Ilyen boldogság pedig egyedül abban van, aki, ami örök, Istenben, Isten szavában, a neki való engedelmisségben. Ez az ember valódi java. Ha mindez így van, tanítja Jézus, akkor a boldogságra nem is lehet közvetlenül törekedni. Törekedni az igazságra és az igazságosságra lehet, a szeretetre, Isten szavának, akaratának megismerésére és megértésére. Röviden, a bibliai boldogság nem feltétlenül érzelem. Azoktól, akiket Jézus boldognak nevez, soha nem kérdezi meg, hogy vajon boldognak érzik-e magukat. Az persze nagyon jó, ha az ember közérzetében is megvan a boldogság érzése, a bibliai boldogság azonban alapvetően nem érzelem, hanem az az állapot, amikor Isten jelen van az ember életében, kommunikál vele, áldásaiban részesíti, és neki bűnt nem tulajdonít. ◆

Kisfiú portréja, 1655 körül. Ismeretlen művész fetménye Rembrandt van Rijn (1606–1669) németalföldi festő műve alapján

SZÖVEG –
NÉMETH VÁNYI KLÁRI

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

Ne félj a porcelánbabáktól!

Sokáig azt gondoltam, hogy gyerekeket nem érdemes múzeumba vinni, Játékkországot csak mese, a babák pedig rémisztőek, nem szerettem őket kislány koromban sem. Aztán megismertem a székesfehérvári Hetedhét Játékmúzeumot. Ez egy különleges hely, ide szívesen járnak a gyerekek. Nem baj, ha a sok kis kéz összefogdossa az üvegtárlókat, senki sem retten meg az óvodáskorú látogatóktól, sőt, az a cél, hogy múzeumlátogató felnőtteket neveljenek belőlük.

◆ Ahogy Nagy Veronika muzeológus végigvezet a varázslatos világon, egyre inkább érzem, hogy a játék babák belopják magukat a szívembe: kis emberképmások, amelyek őrzik egy-egy régen volt kislány simogatásának nyomát. Az üvegtárlók előtt állva a réges-régi kis kezek engem is megérintenek.

ANYA, LÁNYA ÉS A NÉPRAJZOS

A Hetedhét három nőnek köszönhető, akikről nem túlzás azt állítani, hogy mindent tudnak a játékokról, főleg a babákról. A történet Auer Erzsikével, egy kislánnyal kezdődött, aki szebbnél szebb játékokat kapott az édesapjától, boldog gyermekora azonban apukája hirtelen halálával véget ért. Meg kellett válnia kedves kis tárgyaitól, amelyeknek minden darabja édesapját idézte. Auer Erzsébet – már felnőttként – mindig arra törekedett, hogy a Rákosi-

majd a Kádár-korszak nyomasztó valóságába vissza tudja idézni a boldog békeidőket, hogy elmenekülhessenek oda a kislányával. A babák iránti szenvedélyét továbbörökítette lányára, Moskovszky Évára.

Éva öt nyelven beszélt, latin–történelem–művészet–történet szakokon szerzett diplomát, és régészetet is hallgatott. „Igazi békebeli úrinő volt. Hatalmas tudással!” – mondja róla Nagy Veronika. Mindaz a sokrétű tudás, amit Moskovszky Éva elsajátított, tudományos tartalommal egészítette ki édesanyja játék babák iránti szenvedélyét. Az ő anya-gyermek kapcsolatukat a babázás erősítette, és azok a felfedező, kincskereső utak, amelyek az Ecseri piactól különböző kis antikvitásokon át régiségvásárokkig vezettek. Sokszor kaptak gúnyos megjegyzéseket: „Itt van a bolond asszony és a lánya, régi gyerekjátékok és babák után kutatnak!”

Moskovszky Éva nemcsak nemzetközi hírű szerzett magának a „babaológia” és a játéktörténet-kutatók között, hanem egy olyan gyűjteménnyel is megajándékozta hazánkat, amely egyedülálló egész Európában. A két asszony felbecsülhetetlen értékű gyűjteményét Moskovszky Éva 1998-ban a székesfehérvári múzeumnak adományozta.

A gyűjtemény azonban nem volna teljes Nagy Veronika tudása nélkül. A muzeológus kislányával volt várandós, amikor a város kulturális vezetésétől azt a feladatot kapta, hogy legyen a Moskovszky-gyűjtemény gondozója, tudományos kutatója. „Kezdetben ismeretlen volt számomra ez a gyűjtemény. Néprajzusként nem arra készültem, hogy majd polgári gyerekjátékokkal fogok foglalkozni, viszont nagyon érdekelt ez a téma. Éreztem, hogy hazatalálok” – emlékszik vissza a kezdetekre Veronika. „Az 5000 tárgyból álló

gyűjteményből 70 kis babaszobát rendeztünk be. Hűek maradtunk Auer Erzsébet és Moskovszky Éva kis világokat építő játéktevékenységéhez. Ők nem kronologikus és tematikus sorrendben alakították ki a kis enteriőröket, csak játszottak, ahogyan a gyerekek szoktak. Egymás mellé rakosgatták az apró tárgyakat. Nevet adtak a babáknak, kitalálták, hogy kik lesznek, milyen történetben elevenednek meg. Nem dokumentálni akartak egy-egy korszakot, hanem érzelmi alapon közelítették a tárgyakhoz. Ennek köszönhetően egy játéktérbe és játékidőbe elhelyezett társadalomkép bontakozik ki a kiállításon látható különböző szobácskákban. Auer Erzsébet hihetetlenül ügyes kezű asszony volt. Sok babacipőt, babaruhát varrt régi minták alapján korabeli anyagokból a babáknak, és egy miniatűr földrajzi atlaszt is rajzolt a babaiskolába. Kettőjük közül ő szeretett jobban babázni. Számomra fontos volt, hogy mindvégig megőrizsem ennek a két asszonynak a jelenlétét a tárlaton” – mondja Veronika.

A XIX. század végén a nők már nagy figyelmet fordítottak a gyermekeikre,

a gondozásukra.

A kislányok pedig elkezdtek csecsemőbabákat ringatni, mert a játékpiacon is reagált a női szerepek változására.

A BABÁK ÉS A NŐIDEÁL

A babaszobák és babaházak bepillantást nyújtanak a XIX. és XX. század polgári világába. Képet kaphatunk a lakáskultúráról, a divatról, a hajviseletről, a társadalmi szokásokról. Nem utolsósorban pedig az érzelmeinkre is hatnak, ahogyan az az 1834-ben készült parányi kézimunka, amely az egyik babaszobácskát díszíti. Egy kislány hímezte az édesapjának. „Gyermeki szeretetemnek megbizonyítására fogadd jutalmát a szívemnek, becses neved napjára” – olvashatjuk a kis üzenetet.

Nagy Veronika a „babaevolúció” rejtelseibe is beavat. A gyűjtemény legkorábbi darabja az 1800-as évek legelejéről származó viaszbaba, amelynek bőrteste van. A test hűen tükrözi a kor eszményített testképét, a fűzővel elszorított, karcsú hölgyalakot. A babák az emberiség életével egyidősek. Ősi, szakrális szerepük mindenki számára jól ismert, úgy az antikvitásból, mint Japánból. Emellett viszont kezdetektől fogva a kislányok életében is jelen voltak. A népi kultúrában kukoricacsuhéból, csutkából, rongyokból készültek, az 1700-as években pedig megjelentek a fából, viaszból formált hölgybabák. A porcelán hölgybabák az 1840-es évektől hódítottak. Az első darabok mázas porcelán fejcskéi bőrtesthez voltak varrva. Ennek az anyagnak a fehérsége megfelelt a kor elvárásainak, miszerint egy hölgynek hófehér a bőre, és soha nem lép ki meleg időben napernyő nélkül az otthonából. Az 1860-as években a mázas porcelánt egy matt felületű anyag, a biszkvitporcelán váltotta fel.

Nagy Veronika

A hölgybabák luxusjátéknak, státuszszimbólumnak számítottak. Kezdetben Franciaország büszkélkedett a babanagyhatalom címmel, a francia divatházak legújabb kollekcióikat porcelánbabákon mutatták be. Minden babának saját kis ruhátára volt, bőrröndjei, kiegészítői. Ezek a pazar hölgyek követendő mintául szolgáltak a jó házból való kislányoknak. Rajtuk tanulták meg mindazt, amit a társadalom elvárt tőlük, hogyan kell majd férjük oldalán reprezentálniuk a társasági életben.

A hölgybabák korszakában teljesen ismeretlenek voltak a csecsemőbabák. A felsőközéposztálybeli nők dajkákra bízta a kisbabáikat. Nem tartozott a feladataik közé a gyermeknevelés. „Az emberek a XIX. század közepén nem egy vágyott, felkészülést igénylő szerepként gondoltak az anyaságra, amit tanulni kell. Számukra az anyaság magától értetődő volt. A század vége felé azonban már nagy figyelmet fordítottak a gyermekeikre, a gondozásukra. A kislányok pedig elkezdtek csecsemőbabákat ringatni, mert a játékpiacon is reagált a női szerepek változására” – magyarázza Nagy Veronika, aki a hölgybabák kapcsán egy izgalmas párhuzamra is felhívja a figyelmünket: „A Barbie baba nem előzmény nélküli új vívmánya a játékpiacon. Egészen a XVII. századig visszamehetünk azokhoz az angol, fűzővel elszorított, keskeny, karcsú derekat mintázó, fából készült hölgybabákhoz, amelyek semmiképpen sem gyermeket, hanem egy felnőtt nőt ábrázoltak. Az említett babák arányai kifejezetten a Barbie-ra emlékeztetnek. Nincs új a nap alatt. A hölgybaba született újjá Barbie-ban. Az 50-es évekre új női szerepek bontakoztak ki a társadalmakban. A modern emancipált nő, aki dolgozik, és nem a háztartásban, gyermeknevelésben teljeseedik ki. A Barbie-hoz is rengeteg kiegészítő, ruha, autó, luxuscikk tartozik. Visszatértünk oda, ahonnan elindultunk: a bőrröndnyi ruhával rendelkező réges-régi hölgybabához.”

JÁTSZÓTÁRSÁK ÉS HIEDELMEK

A XX. század elejére megváltozott a babakínálat. Megszülettek a karakterbabák. A változás legfőbb okai a reformpedagógiai mozgalmak térhódításában keresendők. „A reformpedagógia elvei szerint a gyermeknek sajátos világa van, sajátos igényekkel. A baba elsődleges funkciójának a játékfunkciónak kell lennie. Fontos, hogy a babák a gyermekek társai legyenek, hasonlítsanak hozzájuk; méretükben, öltözetükben, arcvonásaikban is őket tükrözzék. Ezeknek az igényeknek a kielégítésére születtek meg a karakterbabák, amelyek a század első évtizedeiben már nemcsak porcelánból, hanem puha anyagból (textilből) is készültek” – magyarázza a muzeológus. A karakterbabák kis alakjában nyoma sem volt annak a méltóságteljes távolságtartásnak és ridegségnek, amelyet a hölgybabák sugároztak. Szobrászok és tervezőgrafikusok anatómiailag is precíz munkája nyomán csupa ölelhető kislány és kisfiú született, akiket igazi gyerekekről mintáztak. Ebben az időszakban Franciaországot leváltva Németország lett a vezető babagyártó, egész Európa gyermekszobáit ellátva a hiánypótló „kis barátokkal”. A babák ekkorra már nem számítottak annyira luxuscikkeknek, mint a XIX. században. A tömeges gyártás gondolt a szegényebb társadalmi rétegek csemetéire is, akik már hozzájuthattak az olcsóbb változatokhoz.

Veronikától azt is megkérdezem, hogy mit gondol, miért félünk sokan a porcelánbabáktól, miért kapnak főszerepet a horrorfilmekben. „Az ókori görög és római kislányok, amikor serdülőkorba léptek, lemondtak a gyerekkorukról a gesztussal, hogy felajánlották babáikat az isteneknek. Szimbolikus cselekedetükkel elfogadták, hogy megérték a házasságra, és ebben a baba mint a gyermekkor megtettesítője, közvetítő szerepet játszott. Mert a baba alkalmas arra, hogy az ember általa megossza a saját létét. Ha a baba csak egy bot vagy egy seprű, amire ráképzelvek egy arcot, akkor is képes közvetíteni az ember és a természetfeletti erők között. Mindez nem más, mint az ősi kultúrák emberének mágikus gondolkodása, ami mélyen él ma is a lelkünkben. A baba emberképmás, meg tudom osztani általa a saját lételemet, így engem helyettesít, és amire én már nem vagyok képes, arra őt át tudom lényegíteni. Ebből, az emberi lélek zugaiban lakó félelemből táplálkoznak azok a hiedelmek, amelyekből a horrorfilmek készítői inspirálódnak. Mindemellett talán az is félelmet kelthet némelyekben, hogy ezek a babák nagyon valóságshűek. Ugyanakkor ne feledjük el a másik tábor sem, a gyűjtők csoportját, akik nem múltbéli rémeket látnak ezekben a műves játékokban, hanem szépséget, finomságot és múltbéli emberek életének egy darabját. Soha nem szabad a XXI. századi ember magabiztos göggyével közelíteni a régiekhez. Mert az nem fog segíteni nekünk abban, hogy megértjük az előttiink élőket. A megértésben egyedül az empátia lehet segítségünkre” – mondja Veronika. ♦

fotó: Be Massive Horizon

Laposa Borteraszunk a Badacsony-hegyen található, festői panorámával az Istenmeredekje dülő felett. Egész évben várjuk a borozni vágyókat, megunhatatlan panorámával, naplementével, borvacsorákkal. Asztalfoglalás minden esetben ajánlott!
+ 36 20 777 7133 | birtok@bazaltbor.hu | laposa.hu

A **Hableány** birtokközpont, borbár, bisztró, ahol evés közben rálátni a modern borászati üzemre is. Egy ikonikus épület újjáéledése Badacsony szívében. Látványpincészetünk látogatható, borkóstolóval egybekötve. Jelentkezz be üzeme látogatásra! Egész éves nyitvatartással és megújuló étlappal várjuk az ide látogatókat.
+ 36 20 316 0163 | bisztr@hableanybadacsony.hu | hableanybadacsony.hu

A **frissTerasz** maga a lazaság, kutyák, gyereksarok, fröccsök, napközben hesszelés, este a környék legjobb bulijai és koncertjei, és persze a híres hamburgerek. Április 15-től egészen szeptember végéig élvezhetjük a teraszt. Blahalouisiana, Margaret Island, Mező Misi, Parno Graszt, Be Massive Horizon, pár név az idei koncertfellépőkről, további programjainkat keresd Facebook-oldalunkon!
+ 36 20 313 5173 | frissterasz@frissterasz.hu | frissterasz.hu

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

SOROZAT –
KÉTKEDŐK, KERESŐK, KALANDOROK

A TUDOMÁNY MINDENEK FELETT?

Wernher von Braun a náci Németországnak tett nem feltétlenül emberséges szolgálatai után, a büntetést elkerülve az USA zászlaja alatt folytathatta tudományos tevékenységét. Annak ellenére, hogy korábban egy koncentrációs tábor rabszolgamunkásaira építette munkáját, az amerikai állampolgárságig jutott, a nyugati demokrácia megbecsült tudósa lett. Két, egymást mérhetetlenül gyűlölő nagyhatalom oldalán is a világtörténelem formálójává vált.

- ◆ 1945. május 2-án az amerikai hadsereg egyik ausztriai állomáshelyén egy biciklista közelített meg egy szolgálatot teljesítő katonát. Leszállt a járműről, majd angolul megszólította: „Magnus von Braun vagyok. A bátyám találta fel a V2-es rakétát. Meg akarjuk adni magunkat.”

Amikor kiderült, hogy egy kisebb regimentnyi német tudóssal együtt tényleg alárendelik magukat az USA kormányának, az amerikaiak alig akarták elhinni, mekkora fogást csináltak. Az idősebb testvér, Wernher von Braun ugyanis a náci Németország egyik legfontosabb embere volt. A rakétamérnök, aki munkatársaival megalkotta a legfélelmetesebbnek szánt német fegyvert, egyúttal a világ leghaladóbb úttörőjeként dolgozta ki a rakétameghajtás gyakorlati alapjait. Veszélyes technológiákkal foglalkozott, ami miatt a szovjetek és az amerikaiak egyaránt hajtóvadászatot indítottak ellene. A nácik minden erőfeszítést megtettek annak érdekében, hogy létrehozzák a rakétameghajtású superbombát, és ez részben sikerült is nekik. Minden képzeletet felülmúló, huszonöt négyzetkilométeren elterülő telepet hoztak létre a Balti-tenger partján fekvő Peenemünde városánál. A telepnek saját erőműve és vasútvonalai voltak, és sok ezer embert dolgoztattak rabszolgamunkában, embertelen körülmények között, miközben mérnökök százai folytattak tudományos kutatásokat a tökéletes bosszúfegyverek kidolgozására. Amikor a szövetségesek 1943-ban lebombázták Peenemündét, a német vezetés új telepet hozott létre, de ekkor már saját koncentrációs tábort is létesítettek a munkaerőgondok megoldására. Az új telep és a Mittelbau-Dora koncentrációs tábor lett Braun új munkahelye.

A háború utolsó napjaiban felsőbb német parancsra a bajorországi Oberammergauba telepítették a többi tudóssal együtt. Az volt a parancs, hogy ha nem tudják elkerülni a fogságba esést, mindannyiukat lőjék agyon. Von Braun azonban rábeszélte a parancssal megbízott tisztet, hogy szórják szét a szakembereket a környező falvakban, így kisebb a valószínűsége, hogy mindannyian egyszerre halnak meg a bombázások során. Amikor a szövetégesek végül elfoglalták a kisvárost és környékét, néhányan – köztük a Braun testvérek – átszöttek Ausztriába.

NYOMASZTÓ MÚLT

Miután megadták magukat, alapos kihallgatások egész sora következett. Az amerikaiak mindent meg akartak tudni tőlük a németek állítólagos titkos csodafegyvereiről, különös tekintettel arra, hogy meddig jutottak az atombomba kifejlesztésében. Ez utóbbiról rövidesen kiderült, hogy a német kutatások kezdeti stádiumban voltak, és amúgy is hibás alapokon nyugodtak. A V2-es rakéták azonban óriási ígéretet rejtettek magukban az USA számára.

Fogságba vonulásuk után rövidesen elhárult minden adminisztratív akadály az elől, hogy a náci tudósokat az Egyesült Államokba szállítsák – annak ellenére, hogy a von Braunhoz hasonló beágyazottságú pártemberek az októberben kezdődő nürnbergi perben akár halálbüntetésre is számíthattak. Húszéves korától fogva, 1932-től részt vett a német rakétafegyver-programban, tagja volt a náci pártnak, és az SS *sturmbannführere* (rohamcsapat vezető, az őrnaggyal megegyező katonai rang) lett. Ő maga azt állította, hogy nem követett el háborús bűnököt, nem volt tudatában a peenemüdei iszonyatnak, és soha nem is járt egyetlen koncentrációs táborban sem.

A tények viszont ennek ellentmondani látszóttak. Nürnbergben több tanú is beszámolt arról, hogy a peenemüdei telepen rendszeresen látta őt, és a szenvedésekkel mit sem törődve végezte a munkáját. A Mittelbau-Dora koncentrációs táborban is többször járt: személyesen választotta ki a meghalt munkások pótlására az új munkaerőt, és ilyenkor naponta haladt el a közszemlén heverő halottak tucatjai mellett. Wernher von Braun azonban túl értékes zsákmány volt ahhoz, hogy az amerikaiak Nürnbergbe engedjék.

A TUDÓS MINT HÁBORÚS ZSÁKMÁNY

Miután minden információt megosztott az ottani tudósokkal a korát messze meghaladó eredményeiről, társaival együtt a Fort Bliss nevű katonai létesítménybe szállították, ahonnan ki sem léphettek, és azonnal munkára fogták őket. Eleinte nem sok tisztelettel bántak vele. Ő, a világ egyik legkomolyabb tudósa, aki korábban több ezer embert irányított egy gigantikus méretű állami rabszolga-vállalkozásban, most, a saját szavaival élve „egy pattanásos képű, huszonhat éves őrnagy parancsnoksága alá került, akinek főiskolai diplomája volt mérnöki tudományból”. Az elkövetkezendő években aztán fokozatosan egyre nagyobbra nőtt a renoméja. Százhuszonöt másik peenemüdei tudóssal, köztük a saját öccsével együtt továbbfejlesztette Hitler csodafegyverét, a V2-es rakétát. Ez már önmagában messze meghaladta a korát:

majdnem kétszeres hangsebességgel, tehát néma csöndben érkezett a célpontjához, miután a kilövőpontról nyolcvan kilométeres magasságba emelkedett a sztratoszférába. Azonban mérhetetlenül drága és munkaerő-igényes volt, Németország erőforrásainak tekintélyes részét emésztette fel. A gyártása során több ember halt meg, mint a becsapódások következtében. A kor technikája nem volt felkészülve ilyen fejlett fegyverekre.

Ezt akarták az amerikaiak megváltoztatni, és a saját előnyükre fordítani. Háromszáz vasúti kocsira való V2-alkatrészt zsákmányoltak, és szállítottak az USA-ba, hogy von Braun és csapata dolgozhasson velük. Sietniük kellett, mert a Szovjetunió is elrabolt százötven német tudóst, és ők is gőzerővel fejlesztették a saját változatukat. Az 1950-es években Wernher von Braun és csapata – már amerikai állampolgárként – szabadabban mozgott, és ők fejlesztették ki az Egyesült Államok számára a világ első interkontinentális ballisztikus rakétáját, amellyel már akár Moszkvát is megsemmisíthették.

EGY ÁLOM ÉS A VALÓSÁG

Von Braun tulajdonképpen élete nagy álmát valósította meg. Már gyerekkorában imádta a rakétákat, és rögeszméjévé vált, hogy egyszer megvalósítsa az akkor még álomszerűnek tűnő űrutazást. Tizenhat évesen egyszer le is tartóztatta a rendőrség, mert saját készítésű, rakétameghajtású kocsija felrobbant, ezzel pedig nemcsak magát, az utcai járókelőket is életveszélybe sodorta.

1958-ban az ő vezetésével sikerült olyan szintre fejleszteni a rakéatechnológiát, hogy Amerika felbocsáthatta az első műholdját. Von Braun ettől kezdve annak az álmanak szentelte magát, hogy embert juttasson az űrbe. A Szovjetunióval folytatott űrverseny vezető pozíciókba röpítette őt, így a hatvanas évek elejétől már elnöki támogatással dolgozhatott. Őt amerikai elnök, Eisenhower, Kennedy, Johnson, Nixon és Ford hivatali ideje alatt is ő volt a szellemi vezére annak a folyamatnak, amelynek a végén Neil Armstrong elmondhatta híres szavait, miközben a Hold felszínére lépett. Azt is szorgalmazta, hogy az Egyesült Államok az űrtechnológia felhasználásával a fegyverkezési versenyben is behozhatatlan előnyre tegyen szert a Szovjetunió ellen. Von Braun azonban nem akart ezen a ponton megállni. Hitlerhez hasonlóan nagyratörő terveket dédelgetett egy demokratikus ország kérétei között. Részletes terveket készített arról, hogy milyen módszerekkel lehetne felépíteni, és Föld körüli pályára juttatni egy óriási űrállomást, illetve hogyan hozzanak létre állandó telepet a Holdon. Óriási űrhajókon több tucat

űrhajóst akart felküldeni, akik négyszáz kilométeres fel-fedezőutakat tettek volna a Holdon speciálisan kiképzett terepjárók segítségével. Már az ötvenes évek elejétől kezdve nagyszabású információs és reklámkampányokat folytatott az űrutazás népszerűsítésére: a hírneve csúcspontján Walt Disney-vel közösen készített propagandafilmet, amelyek több tízmillió nézőt vonzottak.

Tíz űrhajóból álló flottát tervezett, amelyeket a Marsra szándékozott küldeni. Ezek – a gigantikus leszállóegységeken és több száz tonnányi rakományon kívül – hetven űrhajóst is szállítottak volna, hogy egy egész bolygót meghódíthasson. Ez a gondolat annyira a hatalmába kerítette, hogy írt egy tudományos-fantasztikus regényt is a témáról, *A Mars-projekt: technológiai mese* címmel. Olyan részletességgel tárgyalta benne az utazás technikai követelményeit, hogy a legtöbben olvashatatlannak tartották a regényt, amely először 2006-ban jelent meg teljes, nyomtatott formában. A cselekmény a nem túl távoli jövőben, 1980-ban játszódik, és láthatólag nem tud szabadulni az egykori német nagyhatalmi álmoktól. Az emberiség a Földi Egyesült Államok nevű óriásállamban él, miután a Nyugat pusztító atomháborúban legyőzte a Keletet. Az emberek eljutnak a Marsra, ahol egy felszín alatt élő, megdöbbentően fejlett szupercivilizációt találnak. A Mars-lakókat egy tízfős tanács irányítja, amelynek a vezetőjét – a mai összeesküvés-elméletek híveinek legnagyobb örömeire – Elonnak hívják. A két civilizáció összebarátkozik, és a Mars-lakók küldöttséget menesztenek a Földre, majd megtanítják az emberiséget a fejlett technológiák felelős használatára és az alapvető erkölcsi normák betartására.

Bár Wernher von Braun sértetlenül került ki a világháborúból és az azt követő igazságtételből, életrajzírói szerint dolgozott benne a lelkiismeret. Úgy tűnt, valahogy jóvá akarja tenni mindazt a szenvedést, amit emberek ezreinek okozott: jóformán azonnal az érkezése után belépett az egyik amerikai egyházközösségbe. Többször állást foglalt a hit és a tudomány összeegyeztethetőségéről, és nyilvánosan is kifejtette, hogy „Istennel az oldalán” akar új irányt szabni az életének. Mint mondta, „...a vallás nem egy múltból örökölt katedrális, vagy az utolsó pillanatban elhadart ima. Ahhoz, hogy hatásos lehessen, a vallást fegyelemnek és erőfeszítéseknek kell támogatnia.”

Miközben egyre magasabbra jutott a NASA ranglétráján, gondos férjként és családapaként élte az életét. 1947-ben, harmincöt évesen vette feleségül tizennyolc éves unokatestvérét, majd a következő tizenhárom évben három gyermekük született. A középső, Margrit ma is aktív, neves környezetmérnök, a Föld megővéséért tevékenykedik. ♦

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Richard Wagner

Az istenek alkonya

Götterdämmerung

ZENEDRÁMA HÁROM FELVONÁSBAN, NÉMET NYELVEN, MAGYAR ÉS ANGOL FELIRATTAL

SZÖVEGÍRÓ **RICHARD WAGNER** RENDEZŐ, VIZUÁLIS KONCEPCIÓ **M. TÓTH GÉZA** KOREOGRÁFUS **VENEKI MARIANNA**
DÍSZLETTERVEZŐ **ZÖLDY Z GERGELY** JELMEZTERVEZŐ **BÁRDOSI IBOLYA** VETÍTETT LÁTÁVÁNY **KEDD KREATÍV MŰHELY**

KARMESTER **KOCSÁR BALÁZS**

BEMUTATÓ: 2022. MÁJUS 15., OPERAHÁZ

OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ

Médiapartner: **Dívány**

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

MI KELL A SIKERHEZ?

Lakóházunk szomszédságában, a budapesti Madách tér sarkán is áll egy könyvmentő szekér. Pazar a kínálat. Van itt minden, aranyozott klasszikusok és puha fedelű modernek. Krimik, mesekönyvek. A kötetek ára 300 forint. A kedves fiatal eladók örömmel átveszik a kidobásra ítélt könyveket a környék lakóitól, rendszerezik őket, és boldogok, ha a mindig szép számú érdeklődő közül valaki végül vásárol tőlük. Az élelmiszerárak megugrása után látványosan felfutott a forgalmunk, mondja a szekér ifjú főnöke, és hozzáteszi: nem igaz, hogy az emberek leszoktak az olvasásról, csak már nem tudják megfizetni az új könyvek horribilis árait. Ez a fiatalember éppúgy hisz a könyvek gyógyító erejében, mint

◆ **CARSTEN HENN A KÖNYVSÉTÁLTATÓ** című óriási sikert aratott regényének főszereplője, a hetvenes éveit taposó Carl Kollhoff könyvesbolti eladó. Az öreg Carl napi rendszerességgel házhoz viszi törzsvevőinek a megrendelt vagy éppen általa jónak tartott, gondosan becsomagolt köteteket. Kuncsaftjait egytől egyig regényhősökről nevezi el. Diszkrét, régimódi férfiú, nem lépi át az otthonok küszöbét, csupán átnyújtja a csomagot. Egy nap mellé szegődik egy kilencéves, magát Sasának nevező cserfes kislány, aki fenekestül felforgatja az életét. Sasa imád olvasni és beszélgetni, így hamarosan bejáratos lesz Carl titokzatos vevőihöz, az utolsó igazi arisztokratához, a magányos apácához, a férjétől reszkető

fiatalasszonyhoz és a többiekhez. Aztán egy nap a kislány eltűnik. Carl a keresésére indul, végigjárja a város összes iskoláját, de sehol nem tudnak ilyen nevű tanulóról. Nem véletlen, hiszen Sasát hivatalosan Charlotte-nak hívják. Amikor végül összeakadnak, Carl bevallja, hogy felmondtak neki a könyvkereskedésben, így lassan vége a könyvsétáltatásnak. Aztán Carl tűnik el Sasa elől. Kiderül, hogy Sasa apja, aki egyedül neveli a kislányt, egy szűk sikátorban leüti az öreget, mint gyermeke csábítóját, rossz útra térítőtjét. Hazatérve a kislány minden könyvét összetépi és kidobja. Sasa kideríti, mi történt, és elhatározza, hogy visszaadja halálra készülő öreg barátja életkedvét. Ezúttal antikváriumból viszik a könyveket a régi barátoknak. Van még sok váratlan fordulat a történetben, de nem meséljük el őket, mert minden olvasni szerető embernek érdemes megismerni Carsten Henn kötetét. Mostanában aligha írtak szebb vallomást az irodalomról, a könyvek gyógyító erejéről. Arról, hogy mindenkivel meg lehet szeretetni az olvasást, ha megtaláljuk azt a művet, amely alkatahoz, lelkiállapotához illik. És ennek nem kell okvetlenül nehéz klasszikusnak lennie.

Carsten Henn olyan szórakoztató, érzelmes, mint egykor Erich Kästner volt. És ugyanúgy könnyeket csal az olvasó szemébe, mint *A két Lotti* írója.

N. Kiss Zsuzsa avatott fordítása segít az élmény befogadásában.

(Animus Kiadó, 3490Ft)

ELENA FERRANTE VÉLETLEN TALÁLATOK című, magyarul frissen megjelent könyvét azért vásároltam meg, és ajánlom most az olvasók figyelmébe, mert az elmúlt tíz év egyik legnagyobb teljesítményének tartom a titokzatos írónő *Nápolyi regények* címmel közreadott regényfolyamát.

A posztmodern szövegirodalom után ebben a nagy műben végre igazi történetekkel, valódi, hús-vér emberekkel, nagy érzelmekkel találkozhattunk. A szikár, szívszorító, izgalmas próza a bizonytalan, útkereső olvasónak és finnyás irodalmároknak egyaránt élmény. Ugyan ki ez az asszony, akivel újságíró személyesen még nem találkozott, akiről soha egyetlen fénykép nem jelent meg, akinek magánéletére nem derítettek fényt szemfüles riporterek?

A *The Guardian* című tekintélyes brit lap felkérte Ferrantét, hogy heti rendszerességgel írjon egy rövid, kétflekkes tárcát az olvasóknak. Az író nő egy évre vállalta a feladatot 2018-ban. Természetesen nem tudunk meg többet róla a személyes hangú tárcákból, mint amit eddig is sejtettünk: már idős asszony, unokája van, utálja, ha fényképezik, nem szeret szóban nyilatkozni. De mindez mellékes. Fontosabb, hogy milyen felelősen szól a hagyományról, hogy mit gondol a lányoknak az anyjukhoz fűződő, folyton változó kapcsolatáról, mit a szerelemről, a barátságtól, női irodalomról, a halálról, a sikerről, a lét alapkérdéseiről. Nem a kordivat, pláne nem a politikai korrektség vezet a tollát. A sikerhez, amit ő elért, nem pusztán tehetség és rengeteg munka kellett, hanem, mint írja, szerencse is. Neki, hála Isten, megadatott, és nem szállt el tőle. Nem gondolja, hogy nála van a bölcsek köve, nem kinyilatkoztat, hanem az olvasóval együtt töpreng.

Az írásokat Király Kinga Júlia fordította magyarra.
(Park Kiadó, 4490 Ft)

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ A VILÁG LEGSZEBB VÍZIHULLÁJA

címmel megjelent válogatott novelláskötete 1947 és 1972 között készült elbeszéléseket tartalmaz. A *Száz év magány* már ebben a periódusban, 1967-ben született, de a Nobel-díjra (1982) még tíz évet várni kellett. Rengeteg tanulmány, sőt monográfia készült a 2014-ben meghalt kolumbiai íróról, az általa diadalra vitt mágikus realizmusnak elnevezett irányzatról, sokat tudunk a magánéletéről, politikai szerepvállalásáról is, de azt az egyszerű igazságot kevesen mondták ki, hogy a veleszületett óriási tehetség mellett mi az, ami megragadja a világ minden táján az olvasókat. Ez pedig nem más, mint a szereplők iránt megmutató részvét, sőt szeretet. Nem nézi le az ősi hiedelemvilágban élő embereket, nem ítélet mond a színes karibi népségről, hanem mesél róluk. Minden története afféle modern népmese, ahol ugyan a jók sokszor nem nyerik el méltó jutalmukat, a rosszak pedig büntetésüket, de az erkölcsi győzelem sohasem kérdéses. Vannak a kötetben kisregény hosszúságú írások és egészen röviddek. Mindegyik remek olvasmány. A mostani nyugtalan idősorokban, amikor leginkább a híreket figyeljük, és nem merünk belevágni egy hosszabb regénybe, mert ki tudja, végére jutunk-e, érdemes a kezünk ügyében tartani García Márquez kötetét, egy-egy óra kizakít minket a komor hétköznapokból.

A kötet elbeszéléseit kiváló hispanisták fordították magyarra.
(Magvető Könyvkiadó, 3999 Ft) ♦

SZÖVEG –
NAGY VILLŐ

Részlet a kiállításról

LÜKTETŐ TAKARÓ

Kedvelem a városi sétákat. Már az is izgalmas, milyen sokféle aspektusból tárható fel egy földrajzi terület: a gasztronómiaiától az egyháztörténetiig a legkülönbözőbb szempontú programokat találunk a sétaszervező cégek kínálatában. Kedvelem azokat a kutatókat, bloggerekét is (*Vincze Miklóst, Zubreczki Dávidot* például), akik nemcsak épületek, hanem cégek, emlékművek történetét is közléteszik, érdekesen és igényesen. De hogy egy képzőművész életműve is városok, épületek élete köré szerveződjön, ahogy *Andreas Fogarasié*, az meglehetősen ritka.

- ◆ A Bécsben élő magyar származású alkotó a képzőművészeti mellett építészeti tanulmányokat is folytatott, és 2007-ben elnyerte a legjobb nemzeti pavilonnak járó Arany Oroszlán-díjat a Velencei Biennálén. A Budapest Galériában látható jelenlegi *Skin calendar* című kiállítás korlátozott keretei közt is képet kapunk arról, mennyi megközelítésbeli, feldolgozási lehetőség rejlik a témában egy érzékeny, kreatív művész számára.

A *Kilenc épület lecsupaszítva* című projekt keretében Fogarasi elbontásra ítélt, valamint a helyükre kerülő új létesítmények anyagaiból állít össze kollázszerű tárgyakat. A kompozíciót ipari kötözővel fogja össze: szinte összepréselve jelent és múltat, sajátos módon modellezi a soha meg nem valósuló találkozást.

Így kerül egy lapra az 1970-es években épült rossz emlékű berlini Német Demokratikus Köztársaság parlamenti és a 2020-ban átadott, az egykori császári palota, a Schloss újjraépítésével megvalósult, muzeális funkciókkal ellátott Humboldt Forum, amely egy egészen másfajta eszmecesterért jött létre: a tudományos ismeretek bővítéséért és terjesztéséért.

Kép: Juhász G. Tamás

Nine Buildings, Stripped (Palast der Republik) 2019
Eloxidált alumínium, napvédő üveg, márvány (Palast der Republik, Kollektiv der Bauakademie der DDR, 1973–76); homokkő, beton (Humboldt-Forum, Franco Stella, 2013–2020); acél heveder 83×67×16 cm

Villa Hanni 2022
Mázás kerámia homlokzati lap (Villa Hanni, Dr.-Heinrich-Meier-Straße 35, építész Karl Adalbert Fischl, 1909, elbontva 2020); háromrétegű hőszigetelő üveg (2020 körül); acél heveder 100×58,4×16,3 cm

Más munkákon több évtizeddel ezelőtti turista-térképek ikonjait kivágva, fehér alagra helyezve szembeülünk vele, mi számított építészeti értéknek, brandnek harminc-negyven évvel ezelőtt Párizsban, Berlinben vagy Budapesten, de vizsgálódás tárgyává teszi az egyes városok szlogenjének változását, tartalmának kiüresedését is.

A kiállításon helyet kap a Kiscelli Múzeum keretein belül működő, Branczik Márta által vezetett Virtuális leletmentés projekt néhány tablója is, amely már lebontott vagy nagy eséllyel hamarosan lebontásra kerülő magyarországi irodaházak és középületek fotódokumentációját és történetét gyűjti és mutatja be. Nem könnyű túllátni az esetlegesen rossz állapotú épületeken, vagy akár elvonatkoztatni a szocializmus nyomasztó korszakától, de ne essünk abba a hibába, hogy értékszemléletünk egy kalap alá vesz minden építészeti objektumot, ami a 20. század második felében született. Hogy mennyire szükséges

a párbeszéd, a kölcsönös megértésre irányuló szándék az építész szakma és a laikus közönség közt, annak következményeit a közelmúltban tapasztalhattuk az Országos Villamos Teherelosztó, valamint a Diplomata-ház lebontása körül kibontakozott tiltakozás- és vitahullámokban.

Első olvasatra úgy tűnhet, a címben szereplő *skin* szót, amely az építész szakmai nyelvben egyszerűen burkolatot jelent, iróniaként kell értelmeznünk, hiszen a város folyamatos alakulása nem csupán felszíni változás, hanem visszatükrözője vezetőik, lakók, polgárok értékrendjének és intelligenciájának. Ugyanakkor a szó eredeti jelentését tekintve a bőr nem csupán egy semleges védőfelület, hanem információt hordoz viselője koráról, táplálkozásáról, aktuális egészségi állapotáról is.

Hogy mi történik vele, rajtunk is múlik. ♦

(Andreas Fogarasi: Skin calendar – A város bőre, Budapest Galéria. Megtekinthető 2022. május 22-ig)

SZÖVEG –
VÉSEY MIKLÓS

SOROZAT –
BIBLIAI TÖRTÉNETEK

AZ ÚJ MÓDSZER

” *Aki perbe fog, hogy elvegye a ruhádat, annak add oda a köntösödet is!
S ha valaki egy mérföldnyire kényszerít, menj vele kétannyira!*

(Mt 5, 40-41)

◆ Annyiból áll az egész, magyarázta a barátom, hogy csinálj meg neki mindent, de ne csak amennyit kér, hanem kétszer, háromszor annyit. Ezek az emberek állandóan harcolnak, így ha valaki nem veszi fel a kesztyűt, hanem szabad akaratából engedelmeskedik nekik a kívánságai-
kon túl is, az megbénítja őket.

Már nem nagyon volt vesztenivalóm, szóval úgy döntöttem, hogy kipróbálom ezt a módszert. Azzal kezdtem, hogy nemcsak a nappalit takarítottam ki minden nap, hanem a fürdőszobát is, amit elég lett volna csak hetente egyszer. Ez nyilván feltűnt a gazdámnak, de amikor találkozunk, csak annyit mondott, hogy mossam fel a konyhát is. Fel is mostam, és lepucoltam az ablakokat is, aztán nekiálltam hagymát vágni, pedig aznap valaki másnak a feladata volt a főzés. Estére elértem annyit, hogy a gazdám más szemmel nézett rám, de továbbra se mondott semmit.

Aztán kimentem a kertbe összeszedni a lehullott leveleket, lenyírtam a fűvet, majd vettem egy nagy levegőt, és nekiálltam a lehető legundorítóbb munkának. Ugyanis nem volt csatorna az utcában, és a gazdám túl fukar volt ahhoz, hogy szippantós kocsit hívjon, úgyhogy nekünk, szolgáknak kellett vödörökbe merni és a folyóig cipelni az ürüléket.

A házban gyorsan elterjedt a híre, hogy önként kiganéz-
tam a gödröt, de ez nekem nem volt elég: egy teljes hétig dolgoztam tovább szinte megállás nélkül, mint egy őrült. A szolgák szép lassan kiközösítettek maguk közül, mert talpnyalónak hittek, ráadásul el is lustultak, mert minden munkát megcsináltam helyettük. A gazdánk ezt már nem nézhette tétlenül, úgyhogy behívatott az irodájába.

Nem hagyhatom, hogy tovább rombold az önkén-
tes akcióddal a szolgák közti csoportdinamikát, kezdte fölényes mosollyal a fejmosást. Kapsz egy hét szabadsá-
got, csinálhatsz, amit akarsz. Nem megyek, válaszoltam neki, jól érzem itt magam. Erre egészen váratlanul üvöl-
teni kezdett velem, mint valami állatkerti vaddal, aki előtt kinyitották a ketreceket, mégsem hajlandó elfutni. Azt mondta, hogy húzzál innen, tudod mit, itt van a szabadu-
lóleveled, örökre a magad ura lehetsz, soha ne is lássalak. Én meg csak ültem mozdulatlanul, a tajtékozó képébe néz-
tem, és nem válaszoltam semmit.

Öt perc artikulálatlan üvöltözés után elyengült a hangja, és zokogni kezdett. A testőrei berontottak, mert azt hitték, hogy valami baja esett. Tátott szájjal nézték, ahogy az én nagy, erős gazdám az egyik semmirekellő rabszolgája csitítgatja, hogy jól van, engedje csak ki, nem kell mindig olyan erősnek lenni, néha sírni is szabad. ◆

EURO JACKPOT

A LEGMERÉSEBB ÁLMAIDAT IS
VALÓRA VÁLTHATOD!

AKÁR **43** MILLIÁRD FORINT
FŐNYEREMÉNY
MAXIMÁLIS HALMOZÓDÁS ESETÉN

EUROJACKPOT SORSOLÁS

HETENTE KÉTSZER

KEDDEN ÉS PÉNTEKEN

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

Az aktuális főnyeremény összegét és a részleteket keresd a www.szerencsejatek.hu oldalon.
A feltüntetett összeg a bruttó 120 millió EUR-nak megfelelő, az előző évi EUR/HUF MNB
árfolyam átlaga alapján számított főnyeremény bruttó összege.

#MARADJONJÁTÉK

18

ISTEN NEM CSAK A TEMPLOMBAN ÜGYELETES

Március közepén napvilágot látott **Lackfi János** közkedvelt, #jóejtpuszi sorozatának második kötete is, pontosan egy évvel az első után. Az első rész sikere bátorította a szerzőt a folytatásra: 2022-ben, hitről szóló versekből tizenegyezer példányt eladni valóban biztató. A második könyv is válogatás az Isten-élményekből írt szösszenetekből, amelyeket már öt éve olvashatunk a szerző közösségi oldalán.

- ♦ – **Van a #joejtpuszi címnek saját (esetleg családi) története, vagy általánosságban a gondoskodó Atya lelki útravalója az éjszakához?**
  - Családi eredete nincs. Volt felháborodott olvasó, aki kikérte magának ezt az édi-bédi címet, azt mondta, olyan, mintha az amúgy neki élményt jelentő szövegek végén durr, valahányszor kapna egy nagy pofont. Mikor elmagyaráztam, hogy nem saját puszimnak szántam, hanem a Jóistentől jövőnek, kicsit megnyugodott. Szóval az alap-gondolat a Teremtő irántunk való gyengédsége, s mivel ez egy esti rovat, hát nem jóreggelt-puszi lett.
- **Mi alapján rendezted három ciklusba a második kötet verseit?**
  - A „Másfajta matematika” versei Isten elképesztően forradalmi látását ütköztetik a kisemberi spekulációinkkal. A „Békesség-outletben” leginkább arra keresem a választ, hol a békesség mostanában, egy nagyon pörgős, mindent elhasználó és szétszaggató korban. A „Jézus-dosszié” pedig szinte oknyomozás, számomra nukleáris erejű, személyesen megérintő részleteket nagyít ki a Megváltó földi kalandozásaiból.

– És új képi tartalommal is jelenik meg a nyomtatott verzió...

– A #jóéjtpuszihoz mellékelte képeket az interneten én válogattam, viszont a kötet gyönyörű kézműves illusztrációit, amelyek egyszerre modernnek és archaikusak, Johanna lányom készíti. Nagyon büszke vagyok rá, külön világot, új dimenziót ad ezzel a szövegeknek.

– A közösségi oldalad követői nagyon szeretik a sorozatodat. Az azonnali publikálás és visszajelzés vonzó az író-költő számára is? Te is kicsit jóéjt-puszi-függő lettél?

– Beépült a munkarendembe, kedves kötelességgé vált, hogy akár napindító, akár napzáró feladatként

megírjak egy aznapi vagy korábbi imaélményből táplálkozó kis szöveget. Sokszor már le is van jegyezve, hiszen a Jóistennel való napi együttlétek során majdnem mindig firkálok. Ő meg bátorított is. Mikor egyszer kocsiiban ülve éppen azon filóztam, nem esett-e áldozatul az imám is a munkamániámnak, észrevettem, hogy az előttem haladó autó rendszáma: IRJ! Lehet-e nem írni folyton, ha ilyen elképesztő módokon üzen?

– A sorozat igényel egyfajta szerzői rendszerességet. A lelki életedbe is be tudod ezt iktatni, ahogy az imát vagy elmélkedést?

– Nagyon sokszor kiírhatnám szerzőtársként az Istent. Onnan ismerem fel a gondolatait, hogy egész egyszerűen

„nem az én gondolataim”. Vagyis imádság közben felteszek egy kérdést, és döbbenetesen más válasz jön rá, mint amit én adnék hasonló esetben. Nem Sinkovits Imre zengő orgánumán persze, hanem csendesen, egyszerűen, saját belső hangomon. Máskor meg érzem, hogy Isten rám bízta a következő három-négy képet, tíz-húsz sort, hogy azt majd én jól kikalapálom. Megtisztelő bizalom. Nagy öröm ez a típusú közös alkotás.

– Nagyobb bátorság, nagyobb ütésállóság kell ehhez a témához, mint bármi máshoz?

– Egyfajta szeméretlenség kell, azt hiszem. Rengeteg olvasóm jelez vissza, hogy egy adott szöveg hű, de betalált, ő is épp ugyanezen imádkozott, csak nem tudta volna megfogalmazni. És itt jön be, hogy Isten tudja (és elképesztő módon akarja is) használni a szakmámat, harminc év irodalmi munkatapasztalatát. Ugyanis az abszurd, a szatíra, a szürrealizmus, a mágikus realizmus rengeteg friss irodalmi eszköze szinte alig-alig szűrődött be az úgymond lelkiségi irodalom területére. Sokszor egyfajta emelkedett, pátoszos, kicsit régies, kicsit teológiaizű típusnyelven szólalnak meg a vallásos ember tapasztalatai. Amikor radikálisabb módszerekkel közelítek a hitlélményekhez, talán jobban érzékelhetővé válik, milyen elképesztően fantáziadús, sziporkázó, kifogyhatatlan, lenyűgöző játszótárs Isten a mindennapokban. Ha teret engedünk neki, és kilépünk a teremtett valóságba, ha nem maradunk meg a vallásgyakorlásra szakosodott kis homokozó területén... Hiszen Isten az egész világ alkotója, nem csak a templomok területén van ügyletben...

– Megváltoztattak ezek a rendszeres, hitről, Istenről szóló esti mesék? Az, hogy tudatosabban figyelsz a hithez kapcsolódó gondolatokra, karakterekre, a bibliai részekhez kapcsolódó hétköznapi jelenségekre, érzékenyebbé, kritikusabbá, esetleg elfogadóbbá tett?

– A #jóéjtpuszi rendszeressége nyilván formál engem. De sokkal inkább Isten maga változtatott a kettőnk viszonyán. Ahogy mondani szoktam, öt éve mellbelőtt egy vállról indító rakétával, és azóta lángolok. Ebből következik, hogy szomjasan olvasom a Szentírást, hogy több az imádságra, Istennel való szerelmes együttlétre szánt időm (bár még mindig nem elég). És ennek a folyamánya, hogy írások formájában is elő akar törni ez a székérdéknyi élmény. Amit leírok, igazából töredéke a lelki utazás hozadékának. Ha átadom Istennek a hajókormányt, és a mélyre evezek, hihetetlen kalandúrában lesz részem. Győzzem kapkodni a fejemet!

– Talán a leggyakoribb témád a képmutatás, az „én jobb vagyok, mint a többiek” érzés kísértése. Ezzel te is megküzdesz, nemcsak a valóságban, hanem a Fb-kommentek csataterén is. A pedagógus éned visz bele ezekben a vitákba?

– A cybertér, ha hagyjuk, a legrosszabb énünket hozza ki. Fogalmazzunk úgy, hogy a vélemény olyan dolog, mint az orrlyuk, mindenkinek van, de senkit nem érdekel a másé. Viszont a saját igazságát mindenki szereti villogtatni, beletolva azt a beszélgetőtársa képébe. Nem hiszek a hitvitákban, többnyire nem adnak semmit, viszont agresszívvá tesznek. Régebben vallásháborúhoz is vezettek. A hitlélmények megosztása viszont egyre fontosabb nekem. Így aztán a netes hozzászólások kezelésében felesküdtém a kedvesség forradalmára. Bárki agresszíven belém száll, igyekszem indulat nélkül válaszolni, csupa jót kívánva neki. Ez általában le is lombozza a felhergelt kedélyeket, akik már éppen nekikészültek egy szaftos anyázásnak. Ilyesmben nem vagyok partner. Feltételezem, hogy aki agresszív, az nem ért valamit. És persze, ha már megértésről van szó, előbújik a pedagógus énem. Számomra a tanár persze nem annyira kioktat, vizsgáztat, mint könnyíti, szolgálja a megértés folyamatát. És amennyi kegyelmet kapok, alaposan túlfizetett szolgál vagyok. ♦

Lackfi János sokféle műfajban alkot:

verseket, prózákat, drámákat, dalszövegeket ír, és műfordítással is foglalkozik. Születésnapja alkalmából zenész barátaival áll színpadra, és vagányabbnál vagányabb produkciókkal ajándékozza meg a közönséget:

Lackfi50+1

SZÜLETÉSNAPI KONCERTSOROZAT
A MOMKULTBAN

2022. MÁJUS 08. 10:00 / Gyerek

2022. MÁJUS 08. 19:00 / VILÁGZENE ÉS KLASSZIK

2022. MÁJUS 18. 19:00 / ROCK ÉS BLUES

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
#JÓÉJTPUSZI

VAVANVA

◆ Nem azért jött a világba, hogy elítélje,
hanem hogy szeretetébe ölelje.
Attól persze még van ítélet,
ha magunkra vesszük,
de nem az a lényeg,
bizony nem az a lényeg.
Nem azért van autó,
hogy bárkit elüssön,
sem hogy tropára törjön,
de kétségkívül halnak meg
emberek balesetben,
miközben kisebb csoda,
hogy villámgyorsan
eljutunk bárhová.
Vágni van a kés, nem ölni,
építeni a téglá, nem ütni,
inni a borosüveg, nem pedig
letört nyakával hadonászni.
Élni van az ember, szeretni,
gyermekét óvni, dédelgetni,
nem kiszolgáltatni, bántani, eltaszítani.
Szövetségre van a szerelem,
nem elárulni, eladni, unottan lecserélni.
Élvezni van az étel,
megrágni, hagyni szétfutni
szájunkban ízeit,
másokkal megosztani, megtörni,
nem halmozni aranyárban,
nem habzsolni két pofára,
nem finnyásan minél exkluzívabb után futni,
röhögni, míg másnak
nem jut falat sem.
Társnak van az állat,
nem emberpótléknak, embergyűlöletre,
tudni helyét, szeretni,
tisztelni, ha létével táplál,
nem arra, hogy támadjon,
nyakunkat elharapja,
bár láttunk ilyet is már.
Nem azért van az Ország,
hogy lezárják határát,
hanem azért van az Ország,
mert odavárnak mindenkit,
útlevelet is kaptunk,
ismerjük a nyelvét is,
valutája zsebünkben,
csak akkor válik idegen földdé,
ha dühben, fájdalomban, félelemben
végleg ellene döntünk. ◆

MÁJUSI KIMENŐ

II. SZELÁVÍ! FESZTIVÁL

A kifestivált ezúttal Pilisborosjenőn, az egri vár másolatánál, a Pilisi Parkerdő ölelésében rendezik meg. Iparművészeti vásár, helytörténeti séták, irodalmi műsorok, környezettudatosságról szóló előadások, koncertek várják a családokat, fellép többek között Gryllus Vilmos, Varró Dani, Törőcsik Franciska és Kárász Eszter.

Pilisborosjenő, 2022. május 27–29.

GÓBÉ-KONCERT ÉS TÁNCHÁZ

A zenekar eddigi 15 éve alatt több mint 1000 koncertet adott, szinte minden magyar könnyűzenei platformon szerepelt. Koncertjeiken korszakok, stílusok, ízlések találkoznak, tömegek perdülnek tánra. A népzene és korunk zenéi nemcsak megférnek egymás mellett, de ugyanazon kultúrát alkotják, kölcsönhatásban állnak – ezeket a metszéspontokat keresi a Góbé eddigi négy nagylemezén.

Fonó Budai Zeneház, 2022. május 28.

KÉPMÁS-EST

FILM és
PSZICHOLÓGIA

Várkert Bazár,
Testőrpalota, Vetítőterem

Május

12.

19:30

A GYEREKVILÁG RENDJE ÉS SZABADSÁGA

Hogyan őrizhetjük meg a gyermeki képzeletet és látásmódot, lehet-e szelíden kamasszá és felnőtté válni? Hogyan tanulhatunk gyerekszemmel magunkról és a világról?

Film: **Matches**, animációs rövidfilm (11 perc)
Rendező: M. Tóth Géza
Készült a KEDD Stúdióban

A film után **Szám Kati**, a Képmás főszerkesztője
Uzsalyné Pécsi Rita neveléskutatóval beszélget.

Kép: Carmel Étterem

Frissen sült bólesz

JÓ LESZ A BÓLESZ - ZSIDÓ ÉTKEZÉSKULTÚRÁNK A TÖRÖK HÓDOLTSÁGTÓL 1945-IG

Egy szakácskönyvből vagy receptfüzetből nagyon sok minden megtudható azokról, akiknek készült, szerencsés esetben azokról is, akik írták és ténylegesen használták. A kiállításon látható anyag legkevésbé látványos, mégis legértékesebb része az a hat magyar kiadású 19. századi munka – köztük a világ legelső héber betűs szakácskönyve –, amelyek már ritkaságuknál fogva is megérdemlik a figyelmet.

A kiállítás kurátorai Saly Noémi várostörténész és Körner András, a magyar zsidó étkezéskultúra legjelentősebb kutatója, aki a témában több könyvet is írt.

Budapest, Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari
Múzeum, 2022. november 27-ig

A Képmás-estre a belépés regisztrációhoz kötött, belépő személyenként egy Képmás magazin.

Regisztráció: kepmas.hu/kepmas-est

TÁMOGATÓ:

RENDEZŐK:

X. AVASI BORANGOLÁS

A Miskolczi Borbarátok Társasága által szervezett rendezvény célja a tradicionális miskolci pincekultúra hagyományainak újjáélesztése. Felélednek a pincesorok, kinyitnak a pincék és a borházak, a borangolókat különböző stílust (folklor, jazz, swing, rock és világzene) képviselő zenekarok és utcazenészek, valamint kulturális programok várják. A borokról a helyi gazdákon kívül Magyarország jelentős borvidékeiről meghívott borászok gondoskodnak, a gasztronómiai élményt pedig a város neves vendéglői biztosítják.

Miskolc, 2022. május 12–14.

BUDAPEST100: BEVESSZÜK A VÁRAT!

Beszélgetésekkel, sétákkal, különleges programokkal várnak mindenkit a szervezők, akik ezúttal nem az egész várost, hanem a Várnegyedet szeretnék bemutatni. Elmesélik az itt élők történeteit, a Bécsi kaputól a Dísz térig, a Tóth Árpád sétánytól a falak mentén kanyargó lépcsőig, és azt is, milyen a modern élet az évszázados falak között. Azt ígérik, hogy ismét megmutatják: minden ház érdekes!

Budapest, Várnegyed, 2022. május 14–15.

ÉBREDJ!

Az Aurora Egyesület egy olyan színházi produkciót hozott létre, amelyben a színészek mellett gyermekotthonban élő, hátrányos helyzetű gyerekek szerepelnek. Az előadás róluk szól.

A gyerekek a próbákért és az előadásokért fizetést kapnak, a jegybevételből az egyesület azokat a gyermekotthonokat támogatja, ahol ők élnek. A darabot Kiss-Ochtinszky Judit íróval közösen az egyesület tagjai írták, a gyerekek élettörténeteiből, illetve a NENESZ Egyesület által kiadott *Emlékszem. Megérintett... – A gyermekvédelem és a szociális ellátás igaz történetei* című könyvből. A kötetben memoárok olvashatók a szakellátásban felnevelkedett és a szociális ellátásban élők, továbbá az ellátórendszerben dolgozók tollából.

Budapest, Vígszínház, 2022. május 6.

20 Nemzeti
Táncszínház

2022 A TÁRSULATOK ÉVE

HISZÜNK
A TÁNC
EREJÉBEN

PREMIEREINK MÁJUSBAN
05.14. Györi Balett
Ne bántsi!

A nádasdladányi Nádasdy-kastély

SZÖVEG –
JEAN ORSOLYA

A cikk a Magyar Turisztikai Ügynökség
szakmai támogatásával készült.

VARÁZSLATOS KASTÉLYAINK

Ha kirándulnánk és bővítenénk történelmi tudásunkat, érdemes kastélytúrára indulnunk! Hazánk csodálatos kastélyai a Nemzeti Kastélyprogramnak köszönhetően újra teljes pompájukban várják látogatóikat. Íme egy ötös lista.

◆ A SZERELEM KASTÉLYA – A NÁDASDLADÁNYI NÁDASDY-KASTÉLY

Hazánk egyik legszebb neogótikus, Tudor-stílusú kastélyát, amely 1873-tól tíz éven át épült, 24 hektáros csodás kert övezi. Az épület berendezése már megépítésekor igen modernnek számított: volt vízvezetéke, padlófűtése és telefonhálózata is (pontosabban: beszélőcső-hálózat, amit a nevelőnő szobájában, valamint a hálószobában ki is lehet próbálni!).

Nádasdy Ferenc a kastélyt feleségével, Zichy Ilonával együtt álmodta meg. A fiatalok valódi szerelmi házasságot kötöttek, és annyira szerették egymást, hogy közös hálószobát is terveztek maguknak. Sajnos a boldogságnak Ilona korai halála véget vetett. A 31 évesen özvegyen maradt gróf nem bírta elviselni felesége hiányát, és úgy rendezte be a szobákat, mintha még ő is ott élne.

A romantikus angol kastélyban forgatták az *Underworld*, a *Borgia* és a *Drakula* sorozat egyes

Kép: Magyar Turisztikai Ügynökség

Tata, Esterházy-kastély

A füzérradványi Károlyi-kastély kertje

jeleneteit, A gyertyák csonkig égnek című magyar filmet, illetve a több díjat is elnyert Magyar Golgota jeleneteit.

Érdeemes megnézni:

- Az ételt annak idején földalatti síneken futó csillékben szállították a konyhából a kastélyba. A sít és az alagutat még ma is lehet látni – az alsorsori ruhatárnál kell bekukucskálni egy rácsos kapu mögé.
- Magyarország kastélyépítészetének legszebb teremtéként tartják számon a faragott faburkolattal, hatalmas márványkandallóval ékesített Ősök csarnokát, amelyet Hauszmann Alajos tervezett.
- A földszinti kávézóban látható egy csodásan helyreállított Nádasdy-címeres cserépkályha.

A BÉKE SZIGETE – TATA, ESTERHÁZY-KASTÉLY

Az Esterházy család tatai kastélya egykor a társasági élet központja volt. A kastély nem egyszer fogadott királyi vendégeket – I. Ferenc József császárt, II. Vilmos német császárt –, sőt 1809-ben egy híres békeszerződés, a Napóleonnal kötött ún. schönbrunni béke aláírásának helyszíne is volt.

A kastély virágkorát 1867 után élte, amikor Esterházy Miklós József gróf nagy derbiket és falkavadászatokat rendezett itt, és megépítette a tatai kastélyszínházat. A gróf elhatározta, hogy saját színházat megfesteti egy fiatal bécsi mesterrel: így került Gustav Klimt Tatára, ahol 1893-ban el is készítette a tatai Schlosstheater nézőterét ábrázoló festményét.

Érdeemes megnézni:

- A földszint legérdekesebb terme a Sátorszoba, amely különleges festéséről kapta a nevét, ugyanis egy török sátrat idéz meg.
- A kastélyban eredeti kályhákat, festményeket és egy 370 éves óraszerkezetet is láthatunk, valamint azt

a bölcst, amelyben az utolsó itt született Esterházyt ringatta Zichy Mária grófnő.

AZ ÁLMÁBÓL FELÉBRESZTETT KASTÉLY – FÜZÉRRADVÁNY, KÁROLYI-KASTÉLY

Károlyi Ede volt az, aki az 1800-as években felébresztette a kastélyt Csipkerózsika-álmából, Ybl Miklós tervei alapján. A kastély védjegyének számító nyolcszögletű torony azonban a saját ötlete volt.

A munkát fia, Károlyi László folytatta, ő állt neki a reneszánsz kastélybelső kiépítésének, feleségével, gróf Apponyi Franciskával. Csaknem két évtizeden át jártak Firenzébe vásárolni, útjaikról reneszánsz és kora barokk díszítő elemekkel és berendezési tárgyakkal – például kandallókkal és márvány ajtókeretekkel – tértek haza.

Károlyi László fia, István gróf varázsolta át a kastélyt 1938-ban luxusszállóvá, és ekkor készült például az a két gyönyörű mozaikos üvegablak is, amely a lépcsőházat díszíti. A család az értékes tárgyakat a kastélyban hagyta, a vendégek öröme. És mivel 1938-ban végigfotózták a szállót, ezeket a képeket most mi is láthatjuk a kihelyezett sztereoszkópokban.

A családi kastélyt 1948-ban államosították, szanatórium lett belőle. Felújítása a 90-es években kezdődött, és 2021-ben nyitott meg a múzeumként szolgáló szárny.

Érdeemes megnézni:

- A Károlyi-kastély különleges klímájú 140 hektáros angolparkja több száz éves faóriásairól híres, látunk itt 250-300 éves tölgyeket, gyertyánokat, de a legnépszerűbb fa az 1721-ben ültetett, gigantikus Rákóczi-platán.
- A kastélyban berendezett kiállítás nyomozójátékkal vár, melyben 15 karakter segítségével lehet felgöngyölíteni egy fiktív gyilkosság történetét.

Sümeg, püspöki palota

- Károlyi gróf szenvedélyes vadász is volt: Kelet-Afrikát is megjárta a híres Afrika-vadászsal, gróf Széchenyi Zsigmonddal – közös vadászútjukról a Csui című regényben is olvashatunk. A kiállított trófeákon megtalálható a felirat: ki, hol és mikor ejtette el a vadat.

AHONNAN A LEGSZEBB A KILÁTÁS – SÜMEG, PÜSPÖKI PALOTA

A sümegi Püspöki Palota története Padányi Bíró Márton püspökké kinevezésével kezdődött (1745), aki Sümeget választotta székhelyéül Veszprém helyett. Az eredeti terve az volt, hogy a várat állíttatja helyre és alakítja át püspöki székhellyé, ehhez azonban uralkodói jóváhagyásra volt szükség. Mivel Mária Terézia ezzel egyre kelekedett, a püspök úgy döntött, inkább a vár aljában álló kúriát nagyobbítja meg.

A kastélyban 31 terem volt, amelyek fényét a freskók és rokokó stukkódíszek mellett az intarziás padló- és falburkolatok is emelték. Bár Márton püspök nagyon büszke volt csodás új rezidenciájára, nem sokáig élvezhette, mivel 1762-ben meghalt.

A II. világháború után államosított épületbe iskola és diákokthoz költözött, az értékes freskók, a bútortzat eltűntek. Az egyetlen megmaradt festmény Padányi Bíró Márton püspök 18. században készült egész alakos portréja, amely a kápolna egyik sarkában vészelte át a történelem viharait.

Érdeemes megnézni:

- Érdeemes megkeresni a *hűsölőterem*, azaz a *sala terrena* kis bohócát!
- A Plébániatemplom fantasztikus freskóegyüttese „néma prédikáció” néven vonult be a művészettörténetbe. Ebben keltette életre a zseniális rokokó festő

azokat a víziókat, amelyeket a püspök – egy komoly botrányt okozó, bezúzásra ítélt könyve miatt – már nem mondhatott el.

- A palota legszebb és egyetlen épen maradt része a Szent Mártonnak szentelt kápolna, amelynek oltárképét Vogel Gergely, stukkóit pedig Antonio Orsatti készítette.
- Az udvarról csodás kilátás nyílik a várra.

AZ ÖRDÖGLOVAS KASTÉLYA – SÁNDOR-METTERNICH-KASTÉLY, BAJNA

A kastély építtetője, Sándor Móric történelmünk egyik legendás alakja. A gróf 1822-ben örökölte meg a bajnai uradalmat, és nem ismert félelmet, ha lováról volt szó: hosszú lépcsősorokon hajtott le, teraszokról ugratott ki lóháton, és a legenda szerint még a kastélyban is lovon járt. Az ördöglovas jelzőt Angliában kapta, amikor betört egy különösen vad lovat. Feleségét is egyik hajmeresztő lovasbravúrja kapcsán ismerte meg: a Sándor-palotához vezető lépcsőn átugratott Metternich Leontine hercegnő hintója felett. Nem csoda, hogy a hölgy azonnal beleszeretett. A gróf ekkor kezdett hozzá a bajnai kastély átépítéséhez, hogy méltón fogadhassa leendő feleségét, Metternich kancellár lányát.

A bajnai birtokon eredetileg egy udvarház állt, amelyet Sándor Menyhért 1696-ban elbontatott, és helyére egy vadászkastélyt emeltetett. Ezt a következő nemzedékek barokk, majd klasszicista stílusú palotává alakították. A művet végül Sándor Móric koronázta meg egy elegáns angolparkkal és egy négyoszlopos portikusszal, még hozzá a kor neves építész, Hild József segítségével.

A kastély lepusztulása utolsó főúri lakójának, Sándor Klementinának Svájcba menekülésével kezdődött 1944-ben. Később itt hozták létre az ország egyetlen női traktorvezető-képzőjét (ezt a korszakot örökíti meg a *Ménesgazda* és a *Szívűr* című film).

Érdeemes megnézni:

- A Sándor Móric grófot ábrázoló festményt összetekercselve közel 50 évig Esztergomban őrizték, és több héten keresztül nyitották ismét szét. A II. világháborúban 21 golyót kapott kép ma már ismét teljes pompájában látható a fő lépcsőház emeleti részén.
- A két legcsodálatosabb helyiség az emelet két díszterme: a különleges falfestéseiről és díszes stukkóiról híres *etruszk-terem*, valamint a pompás mennyezeti freskójáról nevezetes *Raffaello-terem*. Mindkettőt Alessandro Sanquirico, a milánói Scala díszlettervezője tervezte, akit Sándor Móric utazásai során ismert meg. ♦

EURO JACKPOT

A LEGMERÉSEBB ÁLMAIDAT IS
VALÓRA VÁLTHATOD!

AKÁR

43

MILLIÁRD
FORINT
FŐNYEREMÉNY
MAXIMÁLIS HALMOZÓDÁS ESETÉN

EUROJACKPOT SORSOLÁS

HETENTE KÉTSZER

KEDDEN ÉS PÉNTEKEN

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

Az aktuális főnyeremény összegét és a részleteket keresd a www.szerencsejatek.hu oldalon.

A feltüntetett összeg a bruttó 120 millió EUR-nak megfelelő, az előző évi EUR/HUF MNB árfolyam
átlaga alapján számított főnyeremény bruttó összege.

#MARADJONJÁTÉK

18

2A TED

TAKÁCS ZOLTÁN,
PÉK VAKOKNAK ÉS
GYENGÉNLÁTÓKNAK SEGÍT
MEGTANULNI A SZAKMÁT.

Cikkünk:
www.kepmas.hu/takacs-zoltan

BAKE MY DAY
PEKÁRS